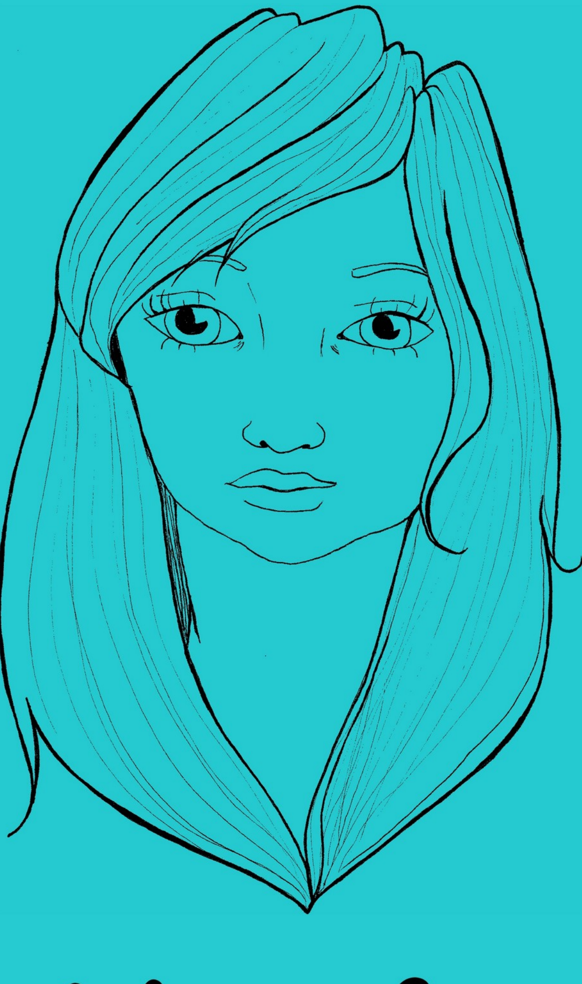
Láng Attila D.

Hanka

Láng Attila D.

Hanka

2016

Címlapgrafika

Dedinszky Vivien Beatrix

Második kiadás

Szerzői magánkiadás, 2020
http://LAttilaD.org

ISBN 978-615-80559-0-1

Ajánlom ezt a könyvet a kék szemű kislánynak,
akit a legjobban szeretek a világon

Krisznek,
Barčának és Jitkának,
s mindazoknak,
akiknek születésüket köszönhetik

És most itt a szombat és ülhet itthon.
Nem így lett volna, ha Karel bácsinak nem kellett volna elutaznia, de így az egész hétvége kiesik. Hanka ma délelőtt ment volna ki a hegyekbe a szüleivel, ahol megismerkedik Ondřejjel, akinek a nagyapja vasutas, de hát ez most kútba esett, mert Karel bácsi kapott egy telefont és most már Berlinben jár. Hankának ez nem lesz veszteség, majd elmegy a jövő héten, Ondřej akkor is véletlenül pont arra fog járni, illetve nem akkor is, hanem csak akkor. Hanka a jövő héten sült halat eszik a vasutas nagypapával, ő rágondolni se szeret, de Karel bácsi csak nevetett és megígérte, hogy mire megeszi azt a halat, már egyáltalán nem az lesz a tányérján. Az ilyen dolgokat Karel bácsi megoldja pillanatok alatt, int egyet és Gabriela előteremt valamit a sült hal helyett. Csak azt nem tudja megoldani, hogy ő most mit csináljon egész nap.

Járkált a lakásban, levett egy könyvet, belelapozott, visszatette. Ez a harmadik… nem is, már a negyedik hétvége, amit teljes egészében Hankának szentelt, és nem is gondolt rá, hogy valami programot szervezzen helyette. Anya dolgozik. A lányok az osztályból… ki tudja, biztos mindegyiknek van valami családi programja, kimennek a hétvégi telekre, meglátogatják a nagyszüleiket. Elmennek moziba. Oda voltaképpen ő is mehetne, de nincs kedve hozzá, egyedül biztos nem.

Viszont…

Hiszen nemcsak neki borult föl a hétvégéje azzal, hogy Karel bácsi elutazott. Mindenki másnak, tehát Janának is. Talán ő is csak ül otthon és nem tud mihez kezdeni magával. De hol van az az otthon? Fogalma se volt róla, hol lakik Jana, még azt se tudta, hova jár iskolába. Még a családnevét se tudta. Azt se, hogy itt él-e

Prágában. Bár nagyon messze biztosan nem lakik, volt már, hogy kora reggel hozta a kocsi.

Van egy telefonszám, amit Karel bácsitól kapott, azt kell fölhívnia, ha bármilyen kérdése vagy gondja van, nem ő fogja fölvenni, de reggeltől estig van ott valaki. Azt a számot Jana is megkapta. Ő még soha nem hívta föl azt a számot, sejtelme sincs, van-e ott valaki szombaton is, de ha igen, akkor az biztosan tudja Jana számát.

Bement a szobájába, fölvette a könyvet, az hat hete mindig ott van az asztalán, amikor épp nem a táskájában. A borítóra volt írva a szám, rápillantott, aztán belelapozott. Ott nyitotta ki, ahol Věra az étteremben fut össze Milošsal, ez az ő szempontjából nem fontos, ámbár Hankának erről is meglesz a véleménye. Hankának mindenről van véleménye, de nem mindenről mondja el, sokszor csak a tekintetéből lehet kiolvasni. Nagyon sokatmondó pillantásai vannak, például a múlt héten, amikor az apja becsípve ment haza, akkor sem szólt semmit, csak a szeméből sütött a véleménye. Karel bácsi mondta így, azt mondta, szép volt, kislányom, valósággal süt a szemedből a véleményed. Karel bácsi ritkán szólítja kislányomnak, de olyankor lehet tudni, hogy valamit nagyon jól csinált. Jana is kapott ilyen dicséretet, alig egy órával később, mert Anežka úgy vágta hozzá a tolltartóját Pavelhez, hogy a cipzár szétment és a ceruza kettétört, Gabriela állhatott neki pontosan ugyanolyan tolltartót keríteni, de a dicséret persze nem ezért volt, hanem mert Anežkának szikrázott a szeme, ahogy kiosztotta a srácot, Karel bácsi azt mondta, ilyet felnőttektől is ritkán lát.

Összerezzent, ahogy megcsörrent a telefon. Persze, ő eredetileg telefonálni akart, aztán belemerült a könyvbe, de… ki lehet az? Anya nem szokta ilyenkor hívni.

Kisietett, fölvette.

– Černý lakás.

– Eliška?

Megismerte a hangot. Zuzana. Kezdődik megint.

– Én vagyok…

– Zuzana vagyok, szervusz. Hallottam, hogy Holinka elutazott és az egész hétvégéd oda. Ide figyelj, mi lenne, ha délután beiktatnánk egy rendkívüli órát?

Sóhajtott. Zuzanának nem lehet nemet mondani, azt is igennek veszi. Borzasztóan unja az angolt, de Hanka két évet töltött Lon-

donban és úgy beszél, mint egy bennszülött brit. Azt muszáj megtanulnia, amire Hankának szüksége van, a legszívesebben nem is tanulna többet egyetlen szóval sem, és a legkevésbé sem szavakat meg nyelvtant. Az ég szerelmére, miért akarja Zuzana folyton, hogy ő *értse* is, amit Hanka angolul mond?! A tökéletes kiejtés bőven elég volna, az is éppen elég nehéz. A többire semmi szüksége. És végképp nincsen szüksége azokra a szavakra, amiket Hanka nem is használ.

– Hát…

– Mondjuk négy órára ott lehetek. Tudod, hogy Holinka a lelkemre kötötte.

Ez is milyen hülye dolog, hogy Holinkának hívja Karel bácsit, mintha nem dolgoznának együtt ősidők óta. Zuzana borzasztóan öreg, Karel bácsinak az anyja lehetne.

– Én… Zuzana, kérem…

– Pardon?

Ezzel az agyára megy. Úgy ejti, hogy phádn, se az r-et, se az o-t nem mondja, de egész hosszú á-t használ és a pét péhának mondja. Így kell udvariasan mondani angolul, hogy tessék. Csakhogy Hanka nem előkelő lédikkel töltötte az idejét Londonban, és ezt a szót egyáltalán nem használja. Neki semmi szüksége erre a szóra, de Zuzana úgy sulykolja a fejébe, mintha ő meg akarna tanulni perfekt angolul. Pedig esze ágában sincs.

– Zuzana… nem tudja véletlenül… Jana telefonszámát?

Kis csend a vonalban.

– Jana? – kérdezte aztán Zuzana, mintha fogalma se lenne, hogy az kicsoda. Az igaz, hogy Jana nem tanul angolul, és lehet, hogy Zuzana éppen ezért nem is tudja a számát, de a nevét azért tudhatná. Jövőre az egész ország tudni fogja. – Jana… várj csak, van itt valahol egy füzet. Mi is a családneve?

– Halvány fogalmam sincs – ismerte be. Végül is mi történhet? Legfeljebb Zuzana nem találja meg. Az is lehet, hogy nyolc Jana van abban a füzetben.

– Meg is van – hallotta Zuzana hangját. – Jana… Jana… Jana Javorská, igaz? Ő lesz az, mert ide van írva Anežka neve. 892-797. Szóval négykor, rendben?

– Rendben – felelte most már felszabadultabban, miután gyorsan lefirkantotta a számot. Anya mindig tart egy kis noteszt meg egy tollat a telefon mellett.

Zuzana szokás szerint egy kurta szervusszal letette a telefont, ő pedig rámeredt a számra a noteszen. Odaírta mellé a nevet is. Jana Javorská. Most legalább ezt is tudja. Csak…

Leült a telefon mellé és nézte a számot. Most föl fogja hívni, és kiderül, hogy Jana egyáltalán nem ér rá, örül a szabadon maradt hétvégének, vidám családi életet él a szüleivel. Mint Anežka. Ő pedig egyszer csak rátelefonál, mert egyedül van és nincs mit csinálnia… ahogy Hanka teszi folyton Anežkával. Csakhogy Hankának Anežka tényleg a barátnője. Az egyetlen. Anežkának más barátnői is vannak, de Hankát azok nem érdeklik. Ők viszont Janával voltaképpen nem is ismerik egymást. Igaziból *egymással* alig beszéltek még, csak köszöntek, aztán meghallgatták az utasításokat, néha közbekérdeztek, olyankor egymástól is kérdeztek és válaszoltak, de minden Hankával és Anežkával volt kapcsolatos, ők maguk mintha ott se lettek volna. Ezt megfigyelte többször, például amikor Hanka bevallotta az apjának, hogy ő törte be az ablakot, és majdnem elsírta magát, az apja meg elhitte az egész maszlagot, Karel bácsi el volt ragadtatva… szóval akkor mintha ő maga ott se lett volna, mindenki más igen, Karel bácsi, František bácsi, Filip, Gabriela, Josef, a többiek, mindenki ott állt körülötte, illetve František bácsi a karosszékben ült és el volt képedve, és ott volt Hanka… de neki magának akkor nyoma veszett, úgy érezte, csak Hanka van ott, nyomja a szenvedélyes bocsánatkérő szöveget az apjának és már könnyesen csillog a szeme, de Eliška nincsen ott, valahol eltűnt valami varázslatban.

És Anežkával is rengeteget beszélt már. Janával szinte semmit, ami ne Hankáról és Anežkáról szólt volna.

S akkor most egyszerre hívja föl? De hisz voltaképpen idegenek egymásnak. Anežka mindent tud Hankáról, ők együtt nevelkedtek, Anežka valószínűleg idősebb Hankánál, hiszen Jana már egészen nagylány, de nem sokkal, mert együtt jártak óvodába, ezt František bácsi említette valamikor, most egymás mellett ülnek a suliban. Jana meg ő januárig nem is hallottak egymásról.

Ostobaság. Majd eltölti a hétvégét valamivel, és legközelebb kipuhatolja, hogy Jana hajlandó-e beszélgetni vele. Esetleg fölhívja inkább valamelyik lányt az osztályból. Legfeljebb nem érnek rá.

Megpróbálta Květát, igazából azért, mert az ő számára emlékezett. Nem vették föl. Květa most ugyanazt csinálja, amit minden más hétvégén, bármi legyen is az. Květa hétvégéje nem futott zá-

tonyra azáltal, hogy Karel bácsi elutazott, Květa nem tud többet Karel bácsiról, mint amennyit ő mesélt róla óraközi szünetekben.

Talán Alžběta. Felütötte a telefonkönyvet, lapozgatni kezdte, aztán becsukta. Dehogyis. Alžběta nem ér rá. *Katonáskodik*. Egy igazi katona udvarol neki, azzal lóg folyton, állítólag azt mondta neki, hogy tizenhat éves. Ezt nem mindenki hiszi el a lányok közül, mert amúgy Alžběta nem éppen az igazmondásáról híres, de a katona az valóság, ketten is látták őket kézenfogva sétálni.

Ahogy töprengett, kit hívjon fel, egyszer csak… megcsörrent a telefon ismét. Zuzana. Megismeri a csörgésről. Biztos át akarja tenni az angolórát négyről kettőre, hogy még két órával tovább kínozhassa. Hanka egyik legszörnyűbb tulajdonsága, hogy ilyen jól beszél angolul.

– Černý lakás.

– Eliškát keresem.

Nem Zuzana hangja volt. Sokkal fiatalabb.

– Én vagyok…

– Szia, itt Jana beszél. Jana Javorská.

Döbbenten meredt a faliszőnyeg színes köröcskéire. Valamit motyoghatott válaszul, mert a hang folytatta.

– Az angoltanárnőd hívott, azt mondta, hogy beszélni szeretnél velem és hívjalak föl, megadta a számodat. Ott vagy még?

– Itt… – krákogta, aztán megköszörülte a torkát. – Itt vagyok. De hát hogyhogy…

– Azt nem tudom, csak ennyit mondott és letette. Te, figyelj, ez tényleg jó ötlet, egy csomó mindent meg akartam veled beszélni. Anežka rengeteg fejtörést okoz.

– Nekem is Hanka – mosolyodott el most már, és hirtelen eszébe jutott a telefonbeszélgetés, amikor Hanka fölhívta Anežkát, mert…

– De telefonon ez nem fog menni, tudod, mit mond Karel bácsi mindig az arcjátékról. Találkozhatnánk, ha már kútba esett a hétvégi munka. Merre laksz?

– Smíchovban…

– De jó, az nincs messze tőlünk. Hol találkozzunk?… tudod mit? Odamegyek hozzád, mondd a címet!

Később, amikor visszagondolt erre a szombati napra, úgy érezte, ekkor kezdődött az egész. Mintha minden, amit addig csináltak, csak gyakorlás lett volna, és nem is azért, mert hétfőn Jana csakugyan fölhívta Karel bácsit és elsorolta neki azt a nyolc jelenetet, amiket feltétlenül újra kell venni, mert ők négyen átgondolták és nem volt jó. Kik négyen, kérdezte akkor Karel bácsi, ezen óriásiakat lehetett nevetni, mert Jana eljátszotta az egész beszélgetést, és úgy adta elő Karel bácsi arckifejezését, mintha látta volna. Hát mi, felelte Jana, Eliška, Hanka, Anežka meg én!

De nem ezért érezte úgy, érezték úgy mindketten, hogy addig csak gyakoroltak. Ezen a szombati napon született meg Hanka és Anežka valójában, ekkor váltak olyanná, amilyennek Kisch úr és Kolářová asszony igazából megálmodta őket. Ekkor még egészen olyanok voltak. A változás csak hetekkel később kezdődött.

Jana szeleburdi természete jól illett Anežka indulatos, sokszor dühös, sőt agresszív, de ugyanakkor vidám lényéhez. Neki pedig Hanka szelídebb, csendes, elmélázó jelleme állt jól. Jana számtalanszor letolta őt ezen a szombaton, először amikor megtudta, hogy ő még csak az első kötetet olvasta.

– De Eliška! – csattant föl. – Hogy akarod megismerni Hankát, ha nem olvastad el az egészet? Ha most másmilyennek formálod meg Hankát, mint amilyennek később meg van írva, akkor elromlik az egész. Emlékszel, mit mondott Karel bácsi?

– Mikor? – kapta föl a fejét. – Illetve hogy tudod egyszerre megtanulni az egész szerepet és Karel bácsi összes mondásait?

Jana elnevette magát. A nézők imádni fogják ezt a nevetést, ahogy hajladozik a nyúlánk, vékony alakjával és hátraveti azt a rengeteg barna haját.

– Azt mondta, felejtsük el, hogy szerepet játszunk. Hagyjuk Anežkát és Hankát kialakulni magunkban.

– És ehhez kell az egész?…

– Persze! Egész csomó homályos pont van, amiket még nem értek, nem tudom, hogy Anežka miért éppen úgy viselkedik, ahogy a könyv írja, és Hankával is van bajom bőven.

– Neked Hankával?

– Tudnunk kell egymás figurájáról is, hogy milyen, mit gondol, mit érez.

– Akkor szerintem először is ne nevezd figurának.

Jana rábámult a nagy kék szemével, és lassan bólintott, ahogy megértette. De ő maga is csak fokozatosan értette meg a saját szavait.

Hát persze. Nem „figurák”. Igazi, eleven lányok, olyanok, mint ők maguk – ezért kapták ők a szerepet. Tele vannak érzelmekkel, gondolatokkal, problémákkal. Hanka apja el fog költözni hazulról, ő pedig szörnyűséget csinál. Anežka szerelmes lesz…

Néhány perc alatt megállapodtak. Soha senkinek nem hagyják, hogy Hankát és Anežkát figurának, szerepnek vagy alaknak nevezzék. Ők *emberek,* éspedig az ő *lányaik*. Hiszen ők adnak életet nekik. Legfeljebb kinevetik őket, bánják is ők, nevethet rajtuk akár az egész filmstúdió. Ő, Eliška Černá márpedig Hanka Kohoutková anyja.

Jegyzeteket már korábban is csináltak mindketten, a lányok szokásairól, jellegzetes mozdulatokról, grimaszokról. Most egyeztették ezeket mind, aztán Jana legépelt mindent, indigóval, hogy mindkettejüknek meglegyen. Ő addig nem is gondolta, hogy Jana tud írógépen írni. Ő maga nem tud.

– Írjuk alá – mondta Jana, amikor kivette a papírt a gépből.

– Minek?

– Jaj, Eliška, tudod, mit adnak majd ezért a papírért húsz év múlva a rajongók, a két filmsztár eredeti aláírásával?

Ezen muszáj volt nevetni.

– De lökött vagy. Nem is leszünk filmsztárok, ez nem film, csak tévésorozat.

– Mi az, hogy „csak” tévésorozat? A tévésorozat már nem is ember? Tudod te, mennyire megjegyeznek az emberek egy sorozatban? Minden héten egy este látni fogják az arcodat, hónapokon át. Egyébként a legnagyobb sztárok is játszanak sorozatokban, Jaromír Hanzlíknak hány sorozatszerepét tudod kapásból?

– Hát… *Kórház a város szélén, Nők a pult mögött*…

– No látod. De ettől még filmsztár, láthattad moziban is.

Szinte egyszerre sóhajtottak.

– Barátom – mondta Jana –, egyszer ővele játszani, az valami fantasztikus lenne.

– Persze nem a lányát szeretnéd játszani, mi?

Jana nevetett.

– Pár év múlva játszhatnám a szeretőjét vagy a feleségét. Te is. Minden esélyünk meglesz rá, ha ezzel a sorozattal híresek leszünk és sorra kapjuk a felkéréseket.

– Ha pedig nem leszünk…

– Akkor az csak azért lesz, mert halvány fogalmunk sincs, hogy miért borul ki Hanka a harmadik részben.

– Hát nincs leírva?

– De. Le van írva. Csak annak se füle, se farka. És legalább tíz ilyen részletet találtam.

– Akkor meg kell kérdeznünk Kisch urat.

– Már megkérdeztük. – Jana ráütött a kötet fedelére. – Itt van minden, amit mondhatott. Igazán jól van megírva, de Kisch úr akkor is egy ötvenéves pasi, aki legfeljebb sejtheti, hogy egy tizennégy éves lány hogyan gondolkodik.

– S akkor mit akarsz csinálni, átírod a könyvet? Kidobnak a stúdióból.

– Valószínű. Nem, a könyvet nem akarom átírni, csak úgy kell eljátszani, hogy annak értelme legyen. Emlékszel, mit mondott Karel bácsi?

– Mikor?

– Mit tudom én, mikor. Azt mondta, úgy kell játszani, mintha akkor és ott igaziból megtörténne. Ha érezzük, hogy a szerepünk mit érez, az többet ér minden instrukciónál.

– A lányunk.

– De akkor még nem volt kitalálva, hogy ők a lányaink, ezért ő szerepet mondott.

– Ja persze.

Hanka és Anežka életének tömérdek olyan részletét alakították ki, amik a filmen igazából rajta se lesznek. Hanka például szeret vajas pirítóst reggelizni teával, a forgatókönyvben sehol egy mukk sincsen ilyesmiről, de *ő* szeret, Hankának pedig egy csomó vonása van, amiben hasonlítanak egymásra. Anežka viszont görkorizni szeret, amit Jana nem tud, de szeretne megtanulni. A filmhez nem fog kelleni, Anežka nem görkorizik benne. Ilyesmikről is csináltak jegyzeteket, de ezeket Jana nem gépelte le, jók lesznek kézírással is. Janának szebb az írása, mint az övé.

Egész csomó jelenetet el is próbáltak, például amikor Anežka elmondja Hankának, hogy szerelmes Pavelbe, meg amikor Hanka először teremti le Anežkát valami borzasztóan, aztán amikor má-

sodszor. Ezzel gondjuk volt, valami hiányzott, de egyelőre még nem tudtak rájönni, mi.

Arra riadtak föl, hogy szól az ajtócsengő, itt van Zuzana, délután négy óra van, és ők még nem is ebédeltek.

Hétfőn elmaradt a mesedélelőtt.

A lányok már számon kérik rajta minden hétfőn, el kell mesélnie töviről hegyire, hogy milyen egy filmforgatás. A fiúk közül csak Jarda sündörög ott folyton, amíg mesél, de ő már tavaly kijelentette, hogy filmrendező akar lenni, és most eszi a penész, mert csak lányokat kerestek. Januárban volt, Karel bácsi eljött hozzájuk, bemutatkozott, elmondta, hogy milyen lányokat keresnek, tévésorozathoz, nem főszerepek, de elég fontosak – és százhúsz lány jelentkezett az iskolából, Karel bácsi máshol is járt, kétszáznegyvenketten voltak, amikor a szereplőválogatást megtartották, egy óriási csarnokban gyűltek össze. Őt hívták ki harminckettediknek, akkor már sikeresen kiűzte az agyából a verseket, amiket megtanult, mert Karel bácsi senkivel sem szavaltatott semmit, hanem egy fiatal, szőke nő mindig a következőnek a kezébe nyomott egy papírlapot, azt kellett olvasni, amíg az előzővel foglalkoztak. Nem ugyanazt a lapot kapták, az övén egy veszekedés állt, Hanka összevész Věrával, aztán megbocsát neki. Hogy miért, azt persze nem tudta, az egész filmből csak ezt az egy lapot ismerte, átfutotta, ahogy megkapta, aztán inkább az előtte levő lányt figyelte. Karel bácsi tíz percet kínlódott vele, de a lány egyszerűen képtelen volt bevallani, hogy ő törte be az ablakot, vagy őszintén sajnálta, vagy teljesen hamis volt az arca, a vak is látta, hogy hazudik. Karel bácsi végül föladta, megköszönte, hogy eljött, adott autogramot a lapjára, és a szőke nő azt mondta:

– Harminckettes, Eliška Černá.

Ő nem is reagált, mintha százával lennének körülötte Eliška Černák, csak akkor ocsúdott föl, amikor a nő odalépett hozzá. Megkérdezte, hogy tudja-e a szerepet, ő pedig bólintott, bár tényleg csak átfutotta, de úgy érezte, hogy tudja. Karel bácsi az elején elmondta, hogy nem kell szóról szóra megtanulni, őt az érdekli, hogy a színészi játék milyen. Ha egy-két szó téves, az most nem számít. És tényleg nem is számított, többször is fölcserélt mondatokat, de olyan dühvel szidta össze a szőke nőt, aki Věraként végszavazott, hogy szikrázott a levegő. Ő volt a rendezőasszisztens,

Gabriela Kováčová. Amikor aztán megbocsátott neki, olyan csend lett, amilyen addig még nem, bár a tömeg zsibongott a háta mögött, de észre se vette, ahogy Karel bácsi sem, Gabriela sem, az operatőr sem, senki. Aztán Karel bácsi nagyon halkan megkérdezte, meg tudná-e ismételni. Ő bólintott és hozzá akart kezdeni újra, de Karel bácsi kikeresett egy másik lapot és megkérte, hogy azt tanulja meg, addig megnézik a következőt. Gabriela már szólította is a harminchármast, a nevét is mondta, de ő nem figyelt, megtanulta a szerepet, fölnézett, leengedte a lapot, Gabriela még ott állt mellette, megkérdezte, mi baj. Semmi, felelte, már kész. Rendesen tanuld meg, mondta Gabriela, erre ő hirtelen nekiesett ugyanazzal a lendülettel, amivel az imént összeszidta Hankaként, ő igenis rendesen megtanulta a szerepet, már megint nem bízik benne, ahogy nem bízott soha Anežkában sem, és csak mondta, mondta, pedig fogalma se volt még, ki az az Anežka.

Akkor hallgatott el már a tömeg is. Ezekben a percekben öltött először testet Hanka Kohoutková.

Anežka két órával később jelent meg a kicsike színpadon. Akkor már őhozzá kerestek társat, ő végszavazott Gabriela helyett, azaz nem is végszavazott, hanem rendesen eljátszotta a szerepet, alighanem teljesen rosszul, hiszen semmit se tudott Hankáról. Gabriela már csak a lapokat osztotta és bejelentette a következő lányt. Nyilván mondta a számot és hogy Jana Javorská, de ő nem figyelt, a szerepet tanulta, az a lap még nem szerepelt korábban, és képtelen lett volna úgy játszani, hogy olvas, neki tudni kellett fejből, amit mond. Aztán fölnézett, ott állt egy magas, vékony lány, és neki föl kellett volna adnia az első végszót, szemrehányóan, mert Anežka valami nagyon rosszat tett – hogy mit, az nem volt leírva. De Jana megelőzte, azonnal megszólalt.

– Én tényleg sajnálom ezt az egészet, de hidd el, nem tehettem mást.

– Nem tehettél mást?! – csattant föl Hanka. – Azt mondd meg, hogy miért nem!

Anežka lehajtotta a fejét, elfordult, a kamera állványát nézte.

– Bárcsak tudnék neked most válaszolni… valami olyat mondani, amit elfogadsz, amit megértesz, de hidd el, ő sokkal rendesebb fiú, mint gondolod. Ha egyszer… tudom, ez lehetetlen, de mégis, gondold végig – hirtelen visszafordult hozzá –, ha egyszer leülnél

vele egy órát beszélgetni, biztos vagyok benne, hogy megkedvelnéd.

– Na persze – mondta Hanka epésen.

Mindkettejüket, Hankát is, Eliškát is nagyon zavarta, hogy fogalmuk se volt, kiről beszélnek. Van egy Pavel némelyik lapon, talán róla van szó.

– Egyik délután – kezdett bele Anežka az oldal nagymonológjába – kint voltunk a rakparton, sétáltunk, nézegettük a sirályokat. Én mondtam rólad valamit, amire ő azt felelte, hogy a szüleim sehol sincsenek hozzád képest, neki előbb tőled kell megkérnie a kezemet, ha járni akar velem, de nem tudja, hogyan kezdjen hozzá azok után, ahogy Zdeněket elintézted, ő nem akar erre a sorsra jutni… – Idegesen fölnevetett, tett egy negyedfordulatot az egyik talpán, amitől egy időre a hátát mutatta a kamerának. – Még föl is idézte a szavaidat, ki gondolta volna, hogy így megjegyzi az egészet, persze… persze ha akkor ő már sejtette, hogy hamarosan neki is ugyanez lesz a problémája, akkor azért megértem. Csak van egy nagy különbség. Zdeněk engem egyáltalán nem érdekelt, egy ostoba, unalmas alak, egy percig se zavart, hogy neked se szimpatikus. De vele… – nagyot sóhajtott – vele egészen más, jaj, Hanka, legalább a kedvemért próbáld meg egy kicsit jobban megismerni!

– Eliška!

Ijedten kapta föl a fejét. A stúdió eltűnt. A suli folyosóján állt, előtte Marcela, aki éppen figyelmeztette, hogy becsengettek. Hétfő volt, április.

Ez a kimaradt hétvége abban is változást hozott, hogy elkezdtek Janával együtt dolgozni. Tény, hogy Anežka és Hanka nem főszereplő, de rengeteget vannak a képen, a legtöbb részben alig van olyan jelenet, ahol ne szerepelnének legalább a háttérben. És minden részben van több saját jelenetük, ezen a hétvégén éppen ilyet is fölvesznek majd, veszekedős jelenet, de nem egymással fognak veszekedni, hanem együtt ugranak neki Věrának, aki szerint Hanka nem jó társaság Anežkának. Věra Anežka nővére, húszéves, és azzal a Milošsal jár, akiről egyelőre csak Hanka tudja, hogy egyáltalán nem hűséges. De hallgat, mert Věra tényleg szereti Milošt, Anežka pedig a nővérét szereti.

– Tele vagyunk olyan jelenetekkel – állapította meg Jana –, amikből az derül ki, hogy Hanka egy tündér, az önzetlenség mintaképe, aki képes naponta leszidni Anežkát, de valójában a fél karját odaadná érte.

– Csak a vérét, de azt tényleg odaadja.

– Látom, kiolvastad végre az egészet.

– Muszáj lépést tartanom veled. Te egy hét múlva már fejből fogod tudni valamennyi szereplő szövegét, a szerzői utasításokat és Karel bácsi összes mondásait.

Jana nevetett és leült az egyik hintára, megfogódzkodott a láncban. Ő utánozta, leült mellette a másik hintára. A játszótéren alig lézengett pár kisgyerek, hűvös tavaszi napjuk volt.

– Ezzel a résszel amúgy gondban vagyok – szólalt meg ő kis csend után. – Az autóbalesettel. Annyira nem jellemző ez Hankára.

– Mi, az önzetlenség? – nézett rá Jana csodálkozva.

– Dehogyis. Mindig önzetlen. De utálja a kórházat és undorodik a vértől. S akkor egyszer csak fölajánlja a vérét Anežkának…

– Ritka vércsoport.

– Akkor is.

– Az egyetlen barátnője.

– Még akkor is.

Sokkal később, amikor megértették, elcsodálkoztak mindketten: hogyhogy nem értették meg már sokkal hamarabb, amikor az orruk előtt volt az egész? Minden, amit Hankáékról tudni lehet, ott volt a forgatókönyvben, Kisch úr nem változtatott már rajta semmit azután, hogy ők megkapták.

De nem értette senki más, hát nem csoda, hogy ők sem. Jana biztos volt benne, hogy maga Kisch úr sem érti, pedig ő írta.

– Ez az önzetlenség valahogy nem természetes – mondta Jana valamivel később, miután eljöttek a játszótérről. Csak ballagtak az utcákon, céltalanul. – Hanka legalább tízszer tesz valami nagy önzetlen gesztust Anežka javára, öt-hat esetben Věráért, és vagy húsz további alkalmon osztoznak a többiek. De senki más nem csinál ilyesmit, csak Hanka. Věrát elég komoly slamasztikából húzza ki, de semmit se kap cserébe.

– De hiszen Věra soha nem tudja meg, hogy Hanka segített rajta.

– Hát ez az. Az életben ez rendjén lenne, de ez egy film.

– De hisz Karel bácsi megmondta, hogy úgy kell játszani, mintha az életről szólna, nem?

Jana döbbenten pillantott le rá egy fejnyi magasságból. Ő kihúzta magát és rávigyorgott.

– Látod, nem a te előjogod Karel bácsi mondásait idézni.

Jana fújt egyet.

– Nem, tényleg nem. Idézheted te is. Alakíthatunk Karel bácsi mondásait idéző egyesületet is, de ez nem változtat azon, hogy Hanka folyton áldozatokat hoz másokért, és soha nem kap cserébe semmit. Vagy legalábbis olyasmit nem, ami felérne az áldozatával.

– Van úgy, hogy ő maga utasítja vissza.

– Aha, Ondřejt például.

– Hát Ondřejt én is visszautasítanám.

– De hisz azt se tudod, hogy néz ki.

Ondřejt az életben is Ondřejnek hívják, ő messze lakik, Karlovy Varyban vagy hol, és eddig csak egyszer találkoztak egy próbán, de akkor Jana nem volt ott. Teljesen átlagos, normális srác, nincs benne semmi különös – azon kívül, hogy őt eléggé zavarba hozza, mert Ondřej szerelmes lesz Hankába, udvarolni fog neki, sőt meg is akarja majd csókolni, és Hanka elég erélyesen visszautasítja… de a forgatókönyvből nem derült ki, hogy pontosan mennyi is fog megvalósulni abból a csókból. Ő még puszit se kapott a szájára senkitől, és ez nem olyan, mint a sült hal, hogy vágnak a filmen és kicserélik bordaszeletre. Ami történik, az igazi lesz. Márpedig ő egy pillanatig sem tervezi, hogy ez a srác lesz az első, akivel csókolózni fog, ráadásul egy csapat ember és a kamera előtt…

– …gondolj csak például arra – mondta ekkor Jana –, amikor Hanka sárkánnyá változik és fölrepül a Marsra, ahol a rendőrök banánnal hajigálják Belmondót…

– Mi van?!

– Áááá, semmi… csak kíváncsi voltam, figyelsz-e még.

– Izé… bocs, elgondolkodtam.

– Nagylelkűen megbocsátok – nevetett Jana –, ha elárulod, mi járt a fejedben.

– Ondřej.

– Melyik?

– Hát… mind a kettő… a csókjelenet…

– Aha. Neked, szegénykém, alig jut efféléből a forgatókönyvben, bezzeg Anežka folyton smárol Pavellel.
– Azért nem éppen folyton.
– Hát a negyedik részben jövünk össze ugye, és attól kezdve szerintem minden részben van egy-két eset.
– Ezt hogy… szóval… hogy fogjátok csinálni?
– Úgy tudom, van valami trükk hozzá, a szánkat egymás szája mellé tesszük, és a kamera olyan szögből veszi, hogy úgy látsszon, mintha csókolóznánk.
Hm. Persze logikus, hogy mindenre kitalálnak valami trükköt.
– Én még sose… – bökte ki hirtelen.
Jana elmosolyodott.
– Hát nem is így kell elkezdeni. Én se Anežka bőrébe bújva akarom az elsőt, és nem Jirkával.
– Helyes srác pedig.
– Helyes, nem mondom, hogy nem az, és természetesen fülig szerelmes leszek belé, amikor megy a kamera.
– De csak akkor.
– De csak akkor. Erről jut eszembe, voltaképpen mi a baj Ondřejjel?
– Miért lenne vele baj?
– Úgy fogod visszautasítani, mintha egyből… nem is tudom, mit akarna veled művelni, az ágyába akarna cipelni vagy mit. Miért esel így neki, amikor csak szerelmet vall a szerencsétlen?
– Nem tudom. Gondolom, egyszerűen nem Hanka esete.
– Akkor ki az esete? Mert Ondřej nem. Pavelt ki nem állhatja. Öt srác fog nálad próbálkozni, és mindet elhajtod.
Ekkor még egyiküknek se tűnt föl, csak jóval később, de alighanem ebben a beszélgetésben kezdtek úgy beszélni egymással, mintha ők maguk lennének Hanka meg Anežka.
– Te ezeket így megszámoltad?
– Ha a szerepet meg tudom tanulni, ez már semmiség.
– És miért hajtom el őket mind?
– Hát ezt igazából neked kellene tudnod.

Április 16., hétfő.

Eliška kezdetben eléggé ötletszerűen állt hozzá ehhez az egészhez. Elolvasta az első kötetet, kialakult valamilyen elképzelése, aztán úgy gondolta, majd csak lesz valahogy. Nem azért, mintha ezzel föl akarnék vágni valamire, de nekem köszönheti, hogy átgondoltabban, figyelmesebben játssza el Hankát. Karel bácsi ebben nem sok vizet zavart, neki alighanem jó volt az első, ösztönös változat is, persze főleg azért, mert Eliška született színésznő, és egyszerűen magától tudott rengeteg mindent. Én csak abban segítettem neki, hogy ezt az egészet rendszerezze és rájöjjön, hogy mit nem tud még. De színészkedni tőlem biztosan nem tanult, én magam sem értem, hogy mertem egyáltalán elmenni a szereplőválogatásra. Görcsösnek érzem magam a kamera előtt, nehezen lendülök bele és hamar kizökkenek… pont fordítva, mint Eliška, aki szédületesen csinálja, egy szempillantás alatt Hankává változik, már akkor is képes volt rá, amikor még nem olvasta a könyvet és semmit se tudott Hankáról. Nekem eleinte jól ment, aztán egyre nehezebben. Azt hiszem, sejtem az okát. Valahogy belegondoltam, hogy ha ezt a sorozatot mi most megcsináljuk, levetítik a tévében, elteszik az archívumba és néha megismétlik… és Anežka mindörökre olyan lesz, amilyennek én eljátszom, és ha valamit rosszul csinálok, de a vágásnál az marad meg, akkor Anežka örökké olyan lesz, egy hibás grimasszal vagy rossz hangsúllyal.

Félek a felelősségtől.

Anya így mondaná, de őt egyelőre nem is merem beavatni a tépelődéseimbe. Azt mondaná, hogy akkor ne csináljam, adjam vissza a szerepet, még az elején tartunk, nem sokat kell újravenniük… és néha komolyan elgondolkodom, hogy nem kellene-e tényleg megtennem. Imádom csinálni, de biztos, hogy alkalmas vagyok rá?

Eliškának nincsenek ilyen gondjai. Vagy másképpen éli meg őket, nem tudom.

Voltaképpen mindkettőnk szerepe elég egyszerű. Vannak hosszabb jeleneteink, nem is kevés, de mi igazából mindig csak valakinek a valakije vagyunk, a lánya, a húga, egymásnak meg barátnői, a legtöbbet együtt vagyunk a színen, de folyton ott kell lenni családi jeleneteknél, a vacsoraasztalnál meg ilyesmik. De ahogy olvasgatom a könyvet, mindig valahogy bonyolultabbnak tűnik. Főleg Hanka. Neki rengeteg szövege van, és Eliška nagyon jó ezekben a monológokban, például tegnap is… azt vettük, amikor kiosztja a nővérét, az a jelenet, amivel elnyerte a szerepet. Nem sikerült befejezni, a díszlet késlekedett, aztán Milenának indulni kellett a színházba.

Mostanában szerencsére csupa olyan jelenete van, amikben én is szerepelek, úgyhogy mindent látok, amit csinál. Szerintem egyre jobb. A veszekedés Věrával… minden pillanatban azt vártam, hogy nekiesik és igazából kitépi a haját vagy akár megveri. Az a pár indulatkitörés, amit nekem eddig sikerült összehozni, sehol sincs őhozzá képest. De a kedvencem az a pillanat, amikor Karel bácsi azt mondja, „ennyi", és Hanka visszaváltozik Eliškává, s már megint együtt nevet Milenával, akit az előbb még meg akart ölni.

Belőle még nagy színésznő lehet. Belőlem talán – semmilyen.

– Én jobban szeretem, amikor a filmbeli név és a színész neve egymás mellett van kiírva – jelentette ki Jana egyik nap, amíg a hátsó szobában ültek és a jelenésükre vártak. Csütörtök volt, most már nem csak hétvégén forgattak, együtt volt az összes engedély, pénz, minden. – Jobban tetszene, ha az állna a képernyőn, hogy *Hanka Kohoutková – Eliška Černá,* alatta *Anežka Syrovátková – Jana Javorská.* Akkor tudják, hogy melyikünk melyik. Ha csak a mi nevünk van ott, honnan tudnák? A szüleidet mindenki ismeri, elég annyi, hogy Jana Celá és František Rous, és kész. Igazából ez se kellene, arcról is megismerik őket. De mi kezdők vagyunk.

Eliška mosolygott, de őt más foglalkoztatta.

– Miből gondolod, hogy a te neved az enyém alatt lesz?

– Egyszerű logika, Hanka sokkal fontosabb Anežkánál, azonfelül tőled Karel bácsi el van ájulva, teljes joggal.

– De nem ő írja a feliratokat.

– Hát ki más?

– Fogalmam sincs. Szerintem van erre egy külön ember. De én úgy értettem a kérdést, hogy szerintem nem egymás közelében lesz a nevünk, hanem családonként, vagyis engem a szüleim után írnak ki, téged meg a te szüleid és Milena után.

– Hát lehet.

Nyílt az ajtó, Gabriela benézett.

– Lányok, készüljetek, nemsokára ti jöttök. Minden rendben?

– Az attól függ – mondta Eliška nyomatékkal.

Gabriela nevetett.

– Ne aggódj, az egész háznál nem találsz egy deka sült halat.

Gabriela ment a dolgára, Jana fölvette a szerepét, belenézett. Eliška nem.

– Őrület, hogy soha nem veszed elő a szerepedet.

– Már megtanultam otthon.

– Én is, de soha nem tudnék ilyen magabiztos lenni a tudásomban.

A nappaliban folyt éppen a forgatás. Elég nagyocska szoba volt, mert Kohoutek úr az angliai kiküldetéssel keresett annyit, hogy megengedhesse magának, de most, hogy ennyien szorongtak benne, kétségbeejtően kicsinek tűnt. Az egyik sarkában egy ülőgarnitúra, ezen üldögélt kényelmesen Kohoutek papa, azaz František bácsi, újságot olvasott. A szoba közepén egy kamera, mögötte Filip és Karel bácsi, a szoba másik sarkában őrült kábelkuszaság, elektronika, mindenféle cuccok. Ha egyetlen képkockát föl akarnak venni abból a sarokból, az egészet el kell előtte rakodni. A többiek szanaszét mindenfelé, Gabriela, Josef, Mirek.

– Szia, apa – mondta Eliška.

– Szervusz, kislányom – felelte František bácsi.

Ez a játék kettejük között alakult ki a forgatás alatt, egy-egy jelenet előtt így köszöntek egymásnak, akkor is, ha órák óta együtt voltak. Onnan jött a dolog, hogy az elején folyton olyan jeleneteik voltak együtt, ahol Hanka éppen hazajön a suliból, vagy éppen Kohoutek papa érkezik meg a munkából, és tényleg köszönni kellett. Aztán szokássá vált. František bácsi híres színész, díjakat is kapott, autogramot kérnek tőle, de nem átall játszani velük. Ezért külön becsülték. De igazából a többiek se voltak mások.

Forgatáson kívül persze nem szólítja apának František bácsit. Igazából senkit. Senki sincs, akit így szólíthatna, azóta, hogy az a szörnyűség…

– Figyelsz, Eliška? El kell kéredzkedned apádtól, de nem mondhatod meg neki…

– Tudok mindent, Gabriela – felelte oda se pillantva, a fotel karfáját nézte. Gabriela elmosolyodott.

– No persze, te mindig tudod az egész jelenetet kívülről. Jól van, ha mindenki kész, kezdhetünk, František, kérlek, vedd föl az újságot, mehet?

– Nem – szólalt meg Jana a háttérből, ő most nincs jelen. – Az olvasószemüveg.

– Ja igen – mondta František bácsi –, jó, hogy szólsz, köszönöm…

Kivette a fiókból a szemüveget, föltette. Így egyébként egyáltalán nem tud olvasni, az olvasószemüveg ugyanis valódi, nem ablaküveg van benne, mert olyat külön kellett volna csináltatni, ez

meg volt valakinek. De nem jó František bácsi szemére, le is veszi rögtön, amikor már nem kell. Csak hát Vítězslav Kohoutek olvasószemüveget használ.

Karel bácsi jelzett: – Tessék!

Hanka megállt az ajtóban, a kamera látókörén kívül, kell néhány másodperc, amíg apa csak olvas, nem lehet a snitt után azonnal berobbanni a képbe. Apa olvasott, az aznapi újságot, Gabriela hónapokon át félrerakott egy-egy példányt az aznapi újságokból, amikor a forgatásra készültek, és most mindig a megfelelőt vette elő. Egyszerűbb és biztosabb, mint könyvtárral bajlódni.

Hanka besétált a képbe, megállt a fotel mellett, a támlájának dőlt, ahogy megbeszélték.

– No, mi kell? – dünnyögte apa, és másik cikket kezdett olvasni.

– Mit olvasol?

– Láthatod. Az újságot. De tudod, hogy figyelek. No, ki vele, mit műveltél már megint?

– Jaj, apa! Nem műveltem semmit. Miért feltételezed mindig egyből a rosszat?

– Dehogy mindig. Néha bedőlök a szép kis pofikádnak. De nem ma, ne is álmodj róla, megkötöttem az üzletet a lengyelekkel és kivételesen dörzsölt hangulatban vagyok.

Hanka elnevette magát.

– Hát jó, akkor bevallok mindent. Bár igazából nem olyan nagy dolog…

– Képzelem. Halljuk.

– Szóval csak annyi a lényeg, hogy kellene pár korona… pontosan nem tudom, mennyi, amibe egy körző kerül.

– Miért, mit csináltál a körződdel?

– Ssss… semmit.

– Hát akkor? Még egyet akarsz? Körzőgyűjteményt alapítasz?

Hanka érezte, hogy a fejébe tolul a vér. Nagy levegőt vett.

– Nem, apa. A körző nem nekem kell, hanem Pavelnek.

Apa leengedte az újságot, Hanka felé fordult és az orra hegyére tolt szemüveg fölött figyelmesen nézett rá.

– Pavel?

– Pavel… Kořínek.

– Valami azt súgja, hogy ha megtudom, miért nem a saját szülei vesznek körzőt ennek a Pavelnek, nem fogok örülni.

– Hát szerintem se – mondta Hanka egész csöndesen.

– De mégis meg fogom tudni.

– Hát meg… szóval én… nem találtam meg a körzőjét.

– Elvesztette, és te vagy a körzőmegtalálási felelős.

– Jaj, apa, ne csináld már! – Hanka hirtelen fölegyenesedett és lendületes mozdulatot tett a karjával. – Az összes bokrot végigkutattam utána, de úgy látszik, valaki látta, hogy kirepül az ablakon, és elvitte, mire leértem! Sajnálom, nem vagyok tökéletes, ez van, ilyen gyereket neveltetek, nem tudok jól célba dobni, nem találtam el a fejét, a körző kirepült az ablakon! De akkor se hagyhattam, hogy tovább szemtelenkedjen, és valamit csinálnom kellett, hát hirtelen fölkaptam a körzőt. És ha holnap veszek neki egy másikat, akkor nem lesz belőle tanári kar meg rendőrség.

Apa most már egészen levette a szemüvegét.

– Kislányom, egy körző miatt még nem jön ki a rendőrség. Mást is kidobtál az ablakon? Netán Pavelt, hogy keresse meg a körzőjét?

– Nem! Hagyd abba a viccelődést, apa! Pavel azt mondta, hogy ez nem lopás, hanem garázdaság, és a körző értékétől függetlenül üldözendő.

– Büntetendőt akart mondani, de teljesen mindegy, mert nem az. Persze nem is várható el tőle, hogy ebben a korban ismerje a büntető törvénykönyvet. Viszont eszerint a tanári kar még nem tudja, és ha veszel új körzőt, akkor nem is fogják megtudni, ha jól értettem.

Hanka bólintott.

– És végül is miért kellett okvetlenül hozzávágni azt a körzőt?

Hanka hirtelen megkukult.

– Mintha szemtelenkedést említettél volna.

Hanka bólintott.

– Ez olyasféle szemtelenkedés, amire gondolok?

Hanka bólintott. Nem mert apára nézni.

– Értem. Hát ha már így alakult, vedd meg neki azt a körzőt, de jobb, ha tisztában vagy vele… sőt jobb, ha tisztában vagytok vele mindketten, hogy az ilyenfajta szemtelenkedés bizonyos fokánál ez a Pavel nagyon boldog lenne, ha csak a körzője bánná a dolgot. Ezt esetleg mondd meg neki, amikor átadod a körzőt.

– Megmondom.

– Vagy… tudod mit? Holnap bemegyek veled és megmondom én, nem lesz gond, ha kések pár percet.

Hanka megriadt.
– Jaj, dehogyis, apa! Majd Anežkával ketten megmondjuk neki, nehogy emiatt elkéss… várnak a lengyelek…
Most meg Eliška riadt meg. Így elszúrni… hisz a lengyelekkel már…
De František bácsi rutinból átvitte.
– A lengyelekkel már csak pár utólagos megbeszélés lesz, akár föl is hívhatom őket, hogy kések egy kicsit. Legalább találkozom egy-két osztálytársaddal.
Hű, visszahozta, de Hanka még jobban megijedt. Ha apa bemegy és megtudja, hogy egy árva szó sem igaz az egészből…
– Ne! Úgy értem, jobb, ha ezt mi lányok mondjuk meg neki. Tudod, Pavel alapjában véve nem rossz srác, csak túlságosan… túlságosan… nem is tudom, milyen.
– Nyomulós?
– Hát mondjuk.
– Jól van, ahogy gondolod. De gondolj a jövőre és olyan körzőt válassz, amelyik jól repül. Ideadnád a tárcámat?
Hanka bólintott, kiszaladt, a harmadik lépés után megállt és egy óriásit sóhajtott.
– Ennyi! – mondta Gabriela.
– Jaj, Karel bácsi, František bácsi… úgy sajnálom azt a lengyelekkel…
– Á, nem érdekes – mosolygott Karel bácsi –, Franta ügyesen megoldotta.
– Persze, nem gond – mondta František bácsi is. – Jó lett?
– Nálam oké – felelte Filip.
– Nekem is jó – bólintott Karel bácsi –, megtartjuk. Vegyük a következőt, gyerekek, öltözzetek.
Eliška már szaladt is, az öltözőjük a fürdőszobában volt, ez ugyanis nem stúdió, hanem családi ház, a forgatás után a lakók majd visszaköltöznek. Zdenka már várta a másnapi kék blúzzal és farmernadrággal. Igazi amerikai farmer volt, Kohoutekék megengedhetik maguknak, de ő eleinte alig merte fölvenni. Ilyet csak kirakatokban lát. Hankának persze nem gond, hogy akármerre csatangoljon benne. Ha tönkreteszi, legfeljebb vesznek a szülei másikat.
Kibújt a mai holmijából, a székre tette, a cipőt is. A talpa makulátlanul tiszta, reggel vette föl, elment a suliba, utána kószáltak egy

órát Anežkával, de ezt mind máskor és máshol vették, illetve veszik majd föl, most félórát se volt rajta, és csak itt a házban. Belebújt a farmerba.

– Hajcsat is kell.

Zdenka bólintott, keresgélni kezdett, Eliška közben fölvette Hanka kék blúzát, belebújt a bal karjával… és megállt a mozdulattal. Belenézett a tükörbe, nagy, majdnem földig érő tükör volt. Hát persze. Most már érti. Ez volt a baj.

Egész idő alatt volt valami furcsa, kellemetlen érzése, Ondřej mellett, meg később is… alighanem nem nézett a tükörbe, amikor öltözött. De most már mit csináljon? Egész sor jelenetet fölvettek már ebben a blúzban és ebben a nadrágban, pedig egyáltalán nem illenek egymáshoz. Hanka úgy néz ki benne, mint… mint valami szegény gyerek, akinek nem volt alkalma jó ízlést tanulni. Márpedig Hanka Londonban tanulta a divatot, és mindig rendesen néz ki.

Zdenka hirtelen ellépett mellette és fölrántotta az ajtót.

– Gyerekek, nem látta valaki a lepkés hajcsatot?

– Zdenka! – Eliška rémülten fordított hátat az ajtónak és magára rántotta a blúzát. Begombolkozott, fölvette a cipőjét és a csodálkozó öltöztetőnő mellett kisétált a fürdőszobából. Meg kellett mondania a stábnak, hogy Hanka aznapi jeleneteit újra kell venniük, mert senki se vette észre, hogy stílustalanul van öltözve. Pont aznap, amikor Ondřej először próbálkozik.

– Hát igazából nem. Az ősszel már jártam egy lánnyal… klassz csaj meg minden, de te, Hanka… de te… te…

– Ne dadogj már, Ondřej!

– Nem dadogok, csak elfelejtettem. Már megint. Elsőre se ment. Eliška, ha még sok ilyet csinálsz, mint ezzel a blúzzal, hát én…

– Hát te akkor szépen végigjátszod a jelenetet másodszor meg huszadszor. Van jobb ötleted? Hanka nem járhat úgy, mint egy árvaházi takarítónő.

– Miért, az én anyám pont árvaházi takarítónő.

Eliška a szájához kapta a kezét. Kétségbeesetten nézett a fiúra, valamit mondani akart, de egy pillanat alatt minden szó kiröppent a fejéből, és már nem is találta meg őket, mert Ondřej megbántott arca hirtelen megváltozott, és a fiú a térdét kezdte csapkodni.

– Jaj, Eliška, ha látnád magadat, hogy miért nincs itt pont ilyenkor egy kamera…

– Te! – Eliška fölkapta a szerepét és ütlegelni kezdte vele a fiút, aki nevetve menekült előle. – Te… te disznó, hogy tehetsz velem…

– Ti mit műveltek itt? – szólalt meg Jana az ajtóból.

– Szerepet gyakorolunk – hahotázott Ondřej.

– Akkor elég gyatrán csináljátok, mert ilyen nincs a filmben. A nyelvtanfüzetemért jöttem.

– Hogy kerülne az ide?

– Ne szamárkodj, Anežka füzetéről beszélek.

Megtalálta a füzetet és kiment, ők pedig visszaültek egymással szemben, Ondřej kezében a szerepe. Az egész csapatban ő, Eliška az egyetlen, akinek nem kell a szerepét bújnia, csak azért hordja magával, mert néha beleírnak valami változtatást. Mint legutóbb a blúzt.

– Okay – mondta Hanka angol szavajárása szerint –, akkor hadd halljam, mi az anyád.

– Az én anyám, kérlek, ügyelő. Otthon Karlovy Varyban, a városi színházban. Hogy pontos legyek, főügyelő. De egyszerűen muszáj volt elsütnöm ezt a poént…

– Jó, majd visszakapod. Hanka jól ki fog szúrni veled.

– Tudom, benne van a könyvben.

– Helyes, akkor essünk neki, mert Karel bácsi így is letépi a fejemet a blúzügy miatt.

– Dehogy tépi, te vagy a kedvence.

Eliška pislogott, nem értette.

– Te nem nézel rá, amikor játszol, de én néha odanézek. Többnyire persze én is inkább rád, mert azért mégiscsak esztétikusabb látvány vagy…

Eliška mosolygott, de szigorúan mutatott a könyvre.

– A szöveg szerint udvarolj, ne rögtönözz.

– Dehogy udvarolok. Szóval amikor te játszol, sokszor olyan kifejezést látok az arcán, mint… mint egy szobrászén, aki éppen kifaragta a nagy művét, vagy nem is tudom, mintha ő alkotott volna meg téged, az apád lenne vagy nem is tudom. Hallatlanul büszke rád, egyszer hallottam is…

Ondřej még beszélt, talán már a szöveget is elkezdte mondani, de ő már nem hallotta. Megint elfogta a keserűség, már annyiszor

megesett az elmúlt napokban, és tudta az okát. Karel bácsi tényleg olyan hozzájuk gyerekekhez, mint egy apa, meg is mondta még az elején, hogy a forgatás alatt nekik kell apjuk helyett apjuknak lenni, és hozzá forduljanak, ha bármi gondjuk-bajuk van. De František bácsi is olyan, mintha az apja lenne, szerepe szerint az is, és így is szólítják egymást, bácsizza ugyan, hiszen igazából a nagyapja lehetne, de a kamera előtt persze tegezi és apának szólítja – meg a közös jelenetek előtt, amikor találkoznak, most már hagyományosan. De hát…

De hát van neki saját apja is. Akire alig emlékszik, de azért éppen elég jól, és akire jobban haragszik, mint Hanka arra a sok-sok fiúra együttvéve.

Régóta nem látta, tavalyelőtt karácsony óta csak egyszer, de akkor már nem beszéltek, apa nem is tudta, hogy ő ott van. De ott akart lenni. Azt viszont pontosan tudja, mikor találkozhat vele legközelebb. 1988. augusztus huszonegyedikén. Vasárnap lesz, megnézte öröknaptárban. Akkor ő már tizennyolc éves lesz. Talán híres színésznő… a színművészetire készül majd, de ismerni fogja az egész ország, ebből a tévésorozatból, meg addigra talán más filmekből is.

Talán. Nem tudja biztosan. Biztosan csak azt tudja, hogy nem akar találkozni az apjával, se négy év múlva, sem később, soha.

Vannak viszont mások, akikkel találkoznia kellene. És róluk egyáltalán nem tudja, hogy akar-e.

– Hát nem vagy egy hétköznapi eset, annyi szent – mondta Jana már vagy huszadszor. – Legközelebb átírod a forgatókönyvet.

– Az a blúz nem volt benne a könyvben, Jana.

– Nem a blúz, hanem hogy újra kellett venni négy jelenetet. És ha legközelebb kitalálod, hogy… mit tudom én…

– Te is hibás vagy ám.

Jana megtorpant, csípőre tette a kezét és hüledezve nézett rá.

– Hogy én?! Neked elmentek otthonról.

– Te is ott voltál és láttál abban a blúzban. Én csak tükörben láthattam volna magam, de az csak az öltözőben volt, ott meg elmulasztottam. Egész nap előtted mászkáltam és nem szóltál. Gabriela is hibás, ő is szólhatott volna.

– És Karel bácsi? Vagy Filip?!

Eliška legyintett.

– Ők csak pasik, fogalmuk sincs az egészről.

Jana bosszúsan fújt egyet.

– Te tiszta bolond vagy. Te is láthattad a jelmezpróbán… – Megakadt és felvonta a szemöldökét. – Hát persze. Azzal a blúzzal nem volt próba, mi?

– Nem bizony. Zdenka választott egy csomót, nem volt idő próbára. Úgyhogy figyeljünk nagyon a jelmezeinkre, mert ha őrajta múlik, úgy nézhetünk ki, mint a madárijesztők. Egyébként valamikor volt nekünk egy jelmeztervezőnk is.

Jana bólintott. Egy szembejövő nőt nézett, aki babakocsit tolt.

– Persze, az a Hradecká nevű nő, egyszer találkoztam vele. Ő megtervezett mindent szépen, aztán ez a lökött tyúk hajtja végre, ez a Tomanová.

– Ne is mondd. Ma se szó, se beszéd föltépte az ajtót, miközben öltöztem, alig tudtam magamra kapni a blúzomat.

Janából kipukkant a nevetés.

– Ne csodáld. Az ő alkatával el se tudja képzelni, hogy te is lehetsz szégyenlős.

Eliška beharapta az ajkát. Ami igaz, az igaz, Zdenkának igazán szép nagy melle van, de van is vagy negyvenéves. Ő meg még egészen lapos… bár ha úgy fordul a tükör előtt és úgy tartja a karját, akkor azért mintha…

– Ja, és mi volt rajtad a blúz alatt?

– Hát… mi lett volna, a fehér trikóm, amit te is láttál.

– No, ez az. Zdenka mércéje szerint valósággal agyon voltál öltözve. Mindennap félmeztelen színésznők körül ugrál, ne feledd. Úgyhogy az uszodai forgatásnál oda kell figyelni.

– Nem küldheted ki.

– Miért ne küldhetném ki?

– Mert akkor kívülről nyitja rád az ajtót! – kiabálta túl Eliška a ricsajt, éppen elhaladt mellettük a villamos, és egy pillanat múlva fékezett a filmgyári kocsi.

– Itt vagyok, lányok, itt vagyok – szólt ki Michal –, sajnálom, ne haragudjatok, ezer bocs, többet nem fordul elő.

– Ja – mondta Jana, s körbepillantott –, nekünk föl se tűnt, hogy nem vagy itt, elindultunk gyalog.

Michal közben már kiugrott, megkerülte a kocsit és nyitotta az ajtót.

– Kapnék is a fejemre a rendező úrtól, ha este nyolckor gyalog mennétek haza. Holnap este már másik sofőr vinne titeket.

Beszálltak, elindultak.

– Mert van ám szigor, ne gondoljátok, hogy amiért ilyen barátságos ember, nem tartja kézben a dolgokat. Egykettőre szólna a főnökömnek, aztán nézhetnék, mint a moziban. No, hogy halad a nagy mozi?

Jana nevetett.

– Hisz tudod, hogy tévésorozat lesz.

– Hogyne tudnám, jövő ilyenkor már autogramot fogok tőletek kunyerálni.

– Dehogy fogsz, Michal, neked kérés nélkül is jár. De még a bemutató előtt, mert utána úgy megrohannak minket, hogy nem is jutsz a közelünkbe.

Michal nevetett. – Hű, de szerény valaki!

No persze, gondolta Eliška. Ezzel a nagy magabiztossággal a félénkségét leplezi. Jana soha nem mondta neki nyíltan, de ő tudta, hogy fél a kudarctól, hogy elrontja a játékot és nem veszik észre, vagy éppen észreveszik, de nem tudja jobban csinálni, és végül nem játszhatja el a szerepet. Bár őt most már nem lehet kitenni, annyi jelenetet vettek föl vele, hogy ha azt meg kell ismételni, elfogy a pénz, kicsúsznak a határidőből, összeomlik az egész.

Voltaképpen ő maga is tartott néha kicsit attól, hogy mi lesz, ha elrontja. De csak kicsit, és tényleg csak néha, esténként az ágyban, ha nem tudott elaludni, megesett, hogy ez jutott az eszébe. De Karel bácsi annyit dicsérte, hogy eléggé megerősödött az önbizalma.

Janának észre kellene vennie végre, hogy őt is folyton dicsérik.

Április 24., kedd.

Ma már dolgoztunk megint. (Ha az utókor olvassa mint a híres színésznő ifjúkori memoárjait: húsvéti szünet volt.) Az iskolában voltunk, az igazgatói irodában, az stúdiódíszlet, Hanka három különböző napon volt ott az anyjával, egyszer meg az apjával, és négy különböző bűnt vallott be. Azaz nem vallott be, hiszen most derült ki, hogy egyiket se követte el. Vítězslav teljesen el volt képedve, amikor rájött, hogy a lánya állandóan magára vállalja a többiek disznóságait, de fogalma sincs, hogy miért. Ezzel nincs egyedül, mi se értjük.

Eliška olyan sírást csapott, hogy zengett az iroda, ha igazi suliban volnánk, valaki már átjött volna megkérdezni, hogy verik-e vagy mi. Nekem rejtély, hogy csinálja, én nagyon szomorú képet tudok vágni, sőt ilyen hüppögésszerű izé is megy, de sírni… legalább félórát próbáltam a tükör előtt, anya pont bejött és megkérdezte, mi történt, citromba haraptam? Ennyit a híres színésznőről. Eliška meg? Úgy zokogott, hogy az embernek megszakadt a szíve, Filip meg elindult félközeliről és lassan behúzta premier plánba, a nagy részét abban vette, aztán szuperplánnal folytatta, amikor Eliška már nem beszélt, csak sírt vagy egy percig. Aztán amikor Karel bácsi jelzett, Filip megint kinyitotta közelire, mielőtt Eliška megint megszólalt, hogy képben legyen, amikor megfordul és kirohan. Ahogy bevágta az ajtót, Karel bácsi már mondta is, hogy ennyi, és rögtön nyílik az ajtó, csupa könny az arca, de vigyorogva kérdezi: „Na, jó volt?”

Én bedőltem neki, és szerintem voltak még mások is, illetve Věra néni, aki az igazgatónőt játssza, mondta is, hogy ő elhitte. Pedig évtizedek óta színésznő. De Eliškában van valami, amitől hisz neki az ember… illetve nem is általában, a szomorúság az, amit elhisz neki az ember. Mert sokszor tényleg szomorúnak látszik, úgy értem, forgatáson kívül, de még nem mertem megkérdezni, mi bántja. Ha észreveszi, hogy kutatom az arcát, megrázza magát, mint egy vizes kutya, és egészen megváltozik egy pillanat alatt. Úgyhogy még várok. Nem tudom, elég jó barátnők vagyunk-e, hogy elmondja a titkát. Az nem lehet, hogy elváltak a szülei, mert az nem titok.

Eliška, mint általában, a Háromezerrel töltötte a tavaszi szünetet a nagymamáéknál. Anyáék hárman vannak testvérek, és mindhármuknak M-mel kezdődik a neve, ez római számmal háromezer, így hívják magukat gyerekkoruk óta. Anya a középső, őt Magdának hívják, a legidősebb Milena, a harmadik pedig Martina, ő ma is ott él Brnóban, pár utcára a nagymamától, és neki is van egy lánya, aki óriásit nőtt karácsony óta, és már jár.

– Nahát, Hanička – mondta anya –, maholnap táncolni fogsz.

Hanička csak állt a cumijával a szájában, és persze fogalma se volt róla, mi az, hogy táncolni. Valójában sokat látta már, mert Martina balett-táncosnő, a brnói színházban, el is mentek megnézni egyik este. Eliška nem sokat értett a baletthoz, de Martina igazán szépen táncolt. Spartacus. Azért karácsonykor a Diótörő klasszabb volt.

Meg ott volt az unokabátyja, Milena fia, Jožo, aki nem egy észkombájn, de Eliška most úgy érezte, hogy ez a legjobb tulajdonsá-

ga. Mert neki most volt valamije, amiről végtelenül sokat tudott mesélni, és folyton akadt valami, amit Jožo nem értett, és azt akkor újra el kellett magyarázni. Máskor meg a nagypapa vagy a nagymama nem értett valamit, és olyankor is. Ő pedig ebben a szünetben állandóan a forgatásról akart beszélni. Meg Janáról. Meg a lányokról a suliban. Vagy akár magáról a suliról, kémia, föci, Zuzana angolórái Hanka rémesen tökéletes kiejtésével, vagy akár anya munkájáról a hivatalban, az égvilágon bármiről. Bármi *másról.* De nem bírja látni a felnőttek összenézéseit, azokat a szomorú, sokatmondó pillantásokat, és soha, semmi szín alatt be nem nyitna olyan szobába, ahol csak ők vannak éppen, mert gyűlöli, ahogy hirtelen elhallgat mindenki, vagy éppen másról kezdenek beszélni, de ha nem ezt tennék, azt még jobban gyűlölné.

De ez se sikerült tökéletesen, és azért nem, mert a nagymamáéknak valamikor régen cserépkályhájuk volt. Régesrég lebontották, rendes gázfűtés van, de a kéményt nem bontották le, csak betömték, és amögött van egy kis benyíló, abban egy szekrény, a nagymama annak az alsó fiókjában tart mindenféle húsvéti dekorációt. Eliška ott guggolt előtte, a kellékek között válogatott, a szoba egyik feléből teljes takarásban volt, meg az is őneki, és úgy elmerült abban, amit csinált, hogy csak a szavakra kapta föl a fejét.

– Meg kéne keresned őket, Magdička. Ez akkor sem egy állapot. A kislány nem tehet semmiről.

– Nem… nem vagyok rá képes. Tulajdonképpen… kicsit örülök, hogy olyan messze…

Eliška bevágta a fiókot, fölpattant és kirohant a szobából.

Jožo tényleg nem egy észkombájn, de azt még ő is észrevette, hogy milyen dúlt az arca. A kert végében akadt rá, egy magazint olvasgatott, biztos megint a modellezésről, megőrül érte. Valójában nem őt kereste, nem is tudta, hol van, csak jött, amerre a lába vitte.

Jožo nem tette le a magazint, be se csukta, csak figyelmesen nézte őt, ahogy szokta, kicsit megbillentve nagy fejét.

– Mi bajod?

Eliška vállat vont, lezökkent mellé a kerti padra.

Jožo bólintott.

– Akkor tudom.

Igen, Jožo tudja. Sajnos ki is fogja mondani.

– Arról beszéltek, amiről megtiltottad – jelentette ki lassú beszédével.

Eliška bólintott és megtörölte a szemét.

Jožo fél karral átölelte a vállát és magához húzta.

– Ne törődj vele. Gyere, nézd meg ezt a klassz mozdonyt. Apa azt mondja…

Eliška odafészkelte magát Jožo széles mellkasára, nézte a mozdony homályos képét a magazinban, hallgatta Jožo lassan hömpölygő mondatait, és arra gondolt, milyen jó, hogy a tizenhét éves unokabátyja szellemileg nyolcéves szinten áll, mert így nyugodtan odabújhat hozzá, mint egy nagy játékmackóhoz és kisírhatja magát. Karácsonykor is előfordult már egyszer. De…

De többször nem fog. Erre akkor jött rá, amikor búcsúzkodtak, és Jožo úgy ölelte meg, mint Bud Spencer, valósággal elveszett a két erős karjában, és a fülébe dünnyögte:

– Ne aggódj, Eliška. Én arról nem beszélek senkivel.

Akkor döntötte el, hogy véget vet ennek az egésznek. Egy éve mérgezi az életüket, és most már Hankáét is, mert megesett, hogy Hankát megölelte az apja, megsimogatta a haját, vagy ahogy a forgatókönyvben éppen áll, és ő egyik alkalommal kitépte magát František bácsi karjából és kirohant, a másik alkalommal meg éppen ellenkezőleg, valósággal fájt, amikor elengedte, és egy hang se jutott eszébe a szerepéből, csak reszketett és meg se tudott szólalni, a stáb meg csak állt ott értetlenül.

Ebből elég. Ez nem mehet így tovább. És anya nem tudja megoldani, akármit tesz… akár elmegy hozzájuk, akár nem, neki, Eliškának kell megtennie, megoldania a saját problémáját.

Mégpedig május ötödikén. Mert Hanka utálja Pavelt, és őmiatta, bár csak rövid időre, utálja Anežkát is.

Május 7., hétfő.

Soha nem fogom elfelejteni ezt a hétvégi forgatást. Ami történt, az… nem is tudom, mit írjak erről. Soha nem gondoltam volna ezeket Eliškáról. Azt hiszem, ha ebből egyszer tényleg a híres színésznő memoárjai lesznek, akkor ezeket a lapokat ki kell tépnem. Talán leírni se kellene, de anyáék nem olvasnak bele a naplómba. Bár az talán nem is zavarná Eliškát, ha ők tud-

nának erről. Nem tudom. Egyelőre fogalmam sincs, merjek-e még kérdezni bármit. Vagy egyáltalán mit lehetne.

Fura, de magáról a forgatásról szinte nincsenek is emlékeim. Szombat reggel két óriási busszal elindultunk az Óriás-hegységbe, helyenként megálltunk, a stábkocsi előrement, mi továbbmentünk, fölvettek minket, ahogy elhajtunk egy útszakaszon, aztán robogtunk megint. Eliška mellettem ült és egész idő alatt a szavát se lehetett venni. Arra gondoltam, hogy Hankának elég sok szövege van ezen az osztálykiránduláson, mert azért jött el, hogy végre kérdőre vonjon Pavelt és engem, és elég nyugtalan voltam. Az alig jutott eszembe, hogy éjjel Pavellal találkozom egy szál hálóingben, pedig Jirka még nem látott így, de Karel bácsi és a többi férfi se, de ez valahogy nem zavart, az csak film. De Eliška gondjai valóságosak.

Egy Bedřichov nevű falucskában volt a táborhelyünk, de Eliška egyetlenegyszer megszólalt, még induláskor, azt kérte, hogy Liberecben álljunk meg. Többet egy hanggal se. Aztán valahol egy vadidegen város utcáján megálltunk, Karel bácsi átjött a mi kocsinkba és megkérdezte, hogy mit szeretne. Eliška fölkelt, azt mondta, neki itt van egy kis dolga, kezdjük el nélküle. Karel bácsi nagyon nézte, meg Gabriela is ott volt már, Eliškának olyan volt az arca, mint aki beteg, Gabriela meg is kérdezte, de azt felelte, jól van, csak el kell intéznie valamit. Erre Karel bácsi azt mondta, inkább Gabrielának, hogy mégse rakhatnak ki egy gyereket tíz kilométerre az úticéljuktól, de akkor már álltam én is, és mondtam, hogy kettőt. Karel bácsi még habozott, de Eliška már elindult az ajtó felé, azzal a Hanka-féle elszántsággal, úgyhogy leszálltunk mi is. Karel bácsi a kezembe nyomott egy csomó pénzt és a lelkemre kötötte, hogy vigyázzak Eliškára, leírta a bedřichovi szállásadónk telefonszámát, és azt mondta, ha délután háromig nem jelentkezünk, akkor fölhívja a libereci rendőrséget és megkerestet minket. Tizenegy óra volt. Én csak bólintani tudtam és loholtam Eliška után, aki ment vagy száz métert és egyszer csak elővett egy várostérképet, fogalmam se volt, hogy ilyesmi van nála.

Rengeteget talpaltunk. Hegynek föl, hegynek le… Buszra persze nem szállhattunk, mert fogalmunk se volt, merre visz, úgyhogy végiggyalogoltunk a fél városon. Végül kikötöttünk egy Sládkova nevű utcában, többemeletes, öreg házak között, ott Eliška már eltette a térképet és a házszámokat nézte. De egyre lassabban ment, pedig lejtett az utca, és olyan fehér volt, mint a mész. És még mindig nem szólt egy árva szót sem.

Azt hiszem, amikor a kislányt meglátta, már nem is nézte a házszámot. Odament a kerítéshez és a kislányt nézte. Az a fűben ült és a babája haját fonta, aztán fölnézett. Sziasztok, mondta. Én visszaköszöntem, Eliška

meg azt mondta: „Szia, Jitka", de mint aki most tanul beszélni. „Tudod a nevem?", kérdezte Jitka, Eliška pedig bólintott.

Az öregurat akkor vettem csak észre, amikor fölállt a padról, valamivel távolabb. Odajött hozzánk, rám pillantott, aztán csak Eliškát nézte. Nagyon szomorú volt az arca. Eliškáé is.

„Jó napot, Novotný úr", mondta Eliška. Az öregúr arca szigorúra váltott, de csak annyit felelt: „Te vagy Eliška." Ő meg bólintott, és tovább nézték egymást, úgy, a kerítésen át. Aztán Eliška felém intett, észre se vette, hogy a filmbeli nevemen mutat be, azt mondta: „Anežka… Novotný úr, ő pedig a húgom."

Soha nem élt meg ehhez foghatót. Már Prága határában görcsben volt a gyomra, és amikor meglátta a helységnévtáblát Liberec nevével, úgy érezte, megfullad a busz szűkös levegőjétől. De amikor leszállt, semmivel se lett jobb. Egyszerűen túl kellett esni ezen. Ha Karel bácsi nem szervez forgatást ide a környékre, akkor vonatra ült volna. Ide kellett végre jönnie, látni őket a saját szemével, és megmondani nekik…

Nem, arról fogalma se volt, hogy mit akar mondani nekik. De amikor az a szikár öregember odajött a kerítéshez és egyből tudta, hogy ő az, már úgy érezte, hogy nincs is jelentősége, nem kell mondania semmit, akár meg se szólaljon, Novotný úr úgyis kitalál mindent. Meg ő is tud mindent, amit Novotný úr mondhat. Ez eldőlt azonnal, amikor ő egyből felismerte Jitkát, Novotný úr meg őt. És amikor beszólt a feleségének, csak annyit mondott, „gyere ki, mama", és a mama kijött, ő is azonnal tudta. Anežkára csak rápillantott, aztán őrá nézett és bólintott:

– Szervusz, Eliška.

Pedig még képet se láttak egymásról, soha.

Nem zavarták el, pedig sokszor elgondolta, hogy megáll a kapuban, mondja a nevét, ők pedig kézen fogják a kislányt, bemennek a házba és becsukják az ajtót. De nem. Volt két pad a kertben, egymással szemközt, helyet mutattak neki, s leültek mind a négyen, Jitka ugyanott játszott tovább, a babájához beszélt.

Eliška tekintete megpihent rajta.

– Hogy viseli?

Novotná mama megvonta a vállát.

– A gyerekek gyorsan felejtenek.

Novotný úr beidegzett mozdulattal intett a másik lány felé.

– Anežka… a feleségem.

Eliška nem is figyelt, máshol járt az esze.

Jana nem javította ki a tévedést. Udvariasan bólintott, és megpróbált beszélgetést kezdeményezni.

– Szép kislány.

– Szép – hagyta jóvá Novotný úr, és ezzel a beszélgetés zátonyra is futott. Legalább egy percig ültek szótlanul. Jana nem mert már megszólalni, amazoknak pedig túl sok volt a mondanivalójuk.

De Eliška nem azért jött, hogy hallgasson. Időbe telt, amíg összeszedte az erejét, de végül mégiscsak sikerült.

– Ez így nem mehet tovább, Novotný úr – jelentette ki az öreg szemébe nézve.

– Nem? – csak ennyi volt a válasz.

– Végeredményben… mégiscsak egy család vagyunk.

– Egy család… ugyan mitől lennénk mi egy család?

Eliška kitartóan szembenézett vele.

– Én vagyok Jitka egyetlen testvére. Ez semmi?

Novotný úr lassan megcsóválta a fejét.

– Tudom, hogy én… még a nevem is arra emlékezteti magukat… ami történt, de azt is tudom, hogy enélkül is… hiszen maga Jitka is erre emlékezteti magukat folyton, igaz? De akkor is… ez nem mehet így a végtelenségig. Mondja… hány éves maga?

Novotný úr meglepve nézett rá és nem válaszolt. Eliška felállt a padról, elővett egy cédulát, odatette a helyére.

– Maguknak nincsen több gyerekük, igaz? Ha meghalnak, Jitka árvaházba kerül. Gondolkozzanak ezen. Ezek itt a prágai telefonszámaink. Viszontlátásra…

Határozott, energikus léptekkel kisietett az utcára, aztán futásnak eredt, de Jana lépést tartott vele. Eliška nem rohant sokáig, valahol a sarkon túl lelassított, aztán megállt. Jana odalépett hozzá. Eliška nekidőlt a vállának és végre jól kisírta magát.

De még akkor se lehetett szavát venni, amikor fölértünk Bedřichovba. Legalábbis arról nem, hogy mi történt, kik voltak ezek az emberek. Én kérdeztem meg egy rendőrt, hogy lehet odajutni, és ő elkalauzolt minket a buszhoz, Eliška meg csak ült, bámult ki az ablakon és nem szólt semmit. Fönt már felelgetett az embereknek, igen, nem, persze, nekem mindegy, efféléket. Úgy öt percig. Akkor Gabriela beállított egy vágóképet, az osztály megy az utcán, nézelődünk, beszélgetünk, és sorolta, hogy ki hova kerül. Van még két

Eliška a filmbeli osztálytársaink között, úgyhogy családneveket használt, azt mondta, Javorská meg Černá ide… Erre Eliška fölkapta a fejét, egy pillanatig csak állt az út közepén, aztán mondott valamit, amit nem értettünk a zsivajban, erre megismételte hangosan: „Krátká." Aztán még egyszer, de már kiáltva. Gabriela nem figyelt, de én már sejtettem, hogy baj van, nem is álltam be a helyemre, ott maradtam Eliškával. Eltelt vagy két perc, amire Gabriela észrevette, hogy nem vagyunk a helyünkön, megkérdezte, hogy mi van, Eliška pedig csak annyit felelt megint: „Krátká!" De azzal az indulattal, ami nem az övé, ez már Hanka volt, vagyis az ő dühe. Gabriela megkérdezte, az kicsoda, Eliška pedig azt felelte: én.

– Te Kohoutková vagy, nem Krá…

– Nem a filmen. Az életben. Eliška Krátká. Jegyezd meg, Gabriela.

– De hát… művésznevet akarsz?

– Nem. Hivatalosan is meg fogom változtatni, amint lehet, és anyát is megkérem rá.

– Ez a lánykori neve, nem? – kérdezte Gabriela.

– Miért, mi bajod a Černával? – szólalt meg a hátuk mögött Karel bácsi, addig észre se vették, hogy ott van.

– Ez az apám neve – felelte Eliška lehajtott fejjel, olyan utálattal köpve a szót, ahogy Hanka beszél némelyik fiúról. Jana ekkor kezdett megsejteni valamit arról a beszélgetésről ott a kerti padon.

– No és? Ki az apád?

Jana érezte, hogy soha nem felejti el ezt a percet, ahogy Eliška ott áll hármuk félköre előtt az út közepén, háta mögött a filmbeli osztálytársak sorával, arrébb Filip, Josef meg még egy csomóan, fölnéz Gabrielára, és az egész tévéstáb figyelmének középpontjában állva tisztán, érthetően, hirtelen szenvedélytelenre vált hangon közli, mint aki csak azt mondja, hány óra van:

– Az apám gyilkos.

Este hatkor a filmbeli osztálytársak és a tanárokat játszó színészek hazautaztak. Csak a stáb maradt, ők hárman Jirkával, meg Věra néni, aki az igazgatónőt játssza, nekik még van holnap néhány jelenetük. Meg éjszaka. Pavel éjjel kettőkor bekopog a lányok ablakán, ezt este tízkor veszik föl, addigra épp elég sötét lesz.

Fél tíz volt, a többiek díszleteztek, bevilágítottak, a filmgyár szokásos élete folyt. Eliška kint ült a kertben, a jegyzeteit olvasgatta –

tehette, Josef a bevilágításon dolgozott, a környéken minden fényárban úszott, a kamera körüli két métert kivéve. Jana onnan lépett ki, mint egy darab a sötétségből, és leült mellé.

– Mi a gond?

– Milyen gond?

– Egy bosszús fintort láttam az előbb az arcodon.

– Ja… csak ez itt… amikor odamegyek hozzátok és Pavelra nézek. Az az instrukció, hogy valójában mellé nézzek, a ház falára, mert akkor leszek éppen profilban a kamerának és arra vagyok bevilágítva. Hogy lehet valakihez beszélni úgy, hogy a falat nézem?

– De hisz most is beszélsz hozzám – mondta Jana szelíden –, és nem rám nézel.

Eliška fölkapta a fejét és rámeredt.

– A papírjaidat nézted és beszéltél hozzám – mondta Jana türelmesen. – Ugyanígy csináld.

– De nem kellett közben úgy tennem, mintha egyenesen a szemedbe néznék.

– Ez igaz. De színésznő vagy, meg tudod oldani.

Eliška lassan bólintott.

– Jó. Megoldom.

– Hogy hívták? – kérdezte Jana.

Eliška két másodpercig még nézte őt, aztán lehajtotta a fejét.

– Jarmila.

– Jarmila Novotná – egészítette ki Jana.

Eliška bólintott.

– Szándékosan tette?

– Dehogy… veszekedtek, bent a vegyi laborban… fölkapott valamit és hozzávágta… és egy brómos üvegcse volt. Szétfolyt a ruháján… azt mondták, hamar meghalt.

Jana az ajkába harapott. Még hallgatni is borzalmas volt.

– Ismerted?

– Nem.

– Mi volt az ítélet?

– Öt év. Elfogadták a gondatlanságot.

– Mikor volt ez?

– Egy éve. Jitka még kisbaba volt.

Jana bólintott.

– Szóval ezért akarod az anyukád nevét viselni.

– Ezért. Már rég meg kellett volna tennem. Ők is megváltoztatták Jitka nevét.

– Az anyjáéra.

– Persze.

Jana sóhajtott és elnézett jobbra, ahol Filip éppen a kamerába nézett és hüvelykujját föltartva jelezte, hogy rendben van.

– Némi időbe telik majd újra bemutatkoznod az embereknek.

Eliška vállat vont.

– Ráérek…

Jana hirtelen fölpattant, szembefordult vele és kezet nyújtott neki.

– Jana Javorská.

Eliška fölnézett rá és halványan elmosolyodott, már nagyon régóta először. Ő is nyújtotta a kezét.

– Eliška Krátká.

Éjjel kettőkor, amikor Pavel bekopogott a lányok ablakán, az egész szoba fölbolydult, nyolc lány aludt abban a szobában, és hatan okvetlenül tudni akarták, hogy a hetedik mit fog beszélni vele odakint. Azaz majd később akarják tudni, hiszen az a hat lány otthon van Prágában, és az ablak mögött, amin Jirka kopog, történetesen a szálló ebédlője van. A belső jeleneteket egész máskor és máshol fogják fölvenni.

A nyolcadik lány csak feküdni fog az ágyán és egyáltalán nem érdekli, hogy Anežka mit beszél Pavellal. Eleinte. Aztán mégis ő lesz az, aki kimegy hozzájuk. Most ott ült Filip mellett és nézte, ahogy Jirka bekopog az ablakon és vár.

– Ennyi! – mondta Karel bácsi, Jana pedig besietett a házba, becsukta az ajtót maga mögött. Filip átment a másik kamerához, kettőt hoztak, de ő volt az egyetlen operatőrük. Filip Kyselovský, világhíres operatőr, számtalan díj birtokosa, amint két gyerek éjszakai szerelmi jelenetét filmezi egy isten háta mögötti falucskában. – Tessék!

Az ajtó nem különösebben hangszigetel, kipróbálták; Jana odabent jól hallotta a vezényszót. A szükséges idő után kinyitotta a kaput, kinézett. Jirka odasietett hozzá.

– Ennyi! – Filip visszaszaladt a közelebbi kamerához. – Tessék!

– Te mit keresel itt? – kérdezte Anežka nem túl barátságosan, elvégre az ágyból ugrasztották ki, úgy kapott egy köntöst a hálóing fölé.

– Téged. Beszélni akarok veled.

– Most? Egész nap együtt voltunk és holnap is együtt leszünk, éjszaka akarsz beszélgetni?

– Igen, most. Mert most valóban együtt lehetünk. Nappal húszan is vannak körülöttünk.

– És mit gondolsz – sziszegte Anežka –, most hányan fülelnek odabent? Az egész szobát fölriasztottad.

– Füleljenek csak. Gyere.

Elindultak az épület sarka felé.

– Ennyi! – mondta Karel bácsi, amikor olyan távol voltak, hogy már alig látszottak a sötétben. Ezt nyilván nem tartják meg végig, gondolta Eliška, majdnem fél percig ballagnak, az nagyon sok egy egyórás filmen.

Filip visszament a másik kamerához, leemelte az állványról és elindult vele. Egy díszletmunkás vitte utána a statívot, egy másik arról gondoskodott, hogy a kábel ne akadjon semmibe és ne legyen később a kamera látókörében. Janáék addig ott vártak a kijelölt helyen, ott is be volt már világítva. A díszletmunkás pontosan a jelzésre tette le az állványt, Filip aprólékos gonddal ráhelyezte a kamerát, rögzítette, beállította terv szerint. Eliška ott maradt, ahol volt, monitoron nézte őket, úgyis innen kell indulnia.

– Indulhatunk – mondta Filip.

– Fény rendben – mondta Josef.

– Hang kész – tette hozzá Miroslav. A mikrofonos már a helyén volt, belógatta a nagy mikrofont Janáék feje fölé.

– Jana, Jirka? – kérdezte Karel bácsi a kamera mellől.

Bólintottak. – Indulhatunk – mondta Jirka.

– Tessék!

– Sok mindenről akartam beszélni veled – kezdte Pavel. – A múltkori után… annyi mindent nem mondtam el akkor.

– Például mit? – kérdezte Anežka halkan.

– Hát… nem is tudom, hol kezdjem. Azért nem könnyű ám belevágni, ahogy itt állsz előttem, a holdfényben is látszik, hogy milyen kék a szemed, és a gyönyörű hajadra piszkosul belóg a mikrofonárnyék…

Eliška fölkapta a fejét. De mindenki más is.

– Ennyi! Álljunk le, Vašek, tényleg belógsz – háborgott Karel bácsi. – Állj odébb. Mehetünk? Tessék!

– Sok mindenről akartam beszélni veled – kezdte Pavel elölről. – A múltkori után… annyi mindent nem mondtam el akkor.

– Például mit? – kérdezte Anežka halkan.

– Hát… nem is tudom, hol kezdjem. Azért nem könnyű ám belevágni, ahogy itt állsz előttem, a holdfényben is látszik, hogy milyen kék a szemed, és hogy milyen kíváncsian hallgatod, hogy mit mondok. Pedig úgyis tudod előre, igaz?

– Igaz – suttogta Anežka. Pavel Anežka karjára tette a kezét kétoldalt.

– Emlékszel, amikor…

– Persze…

Eliška csendben vigyorgott. Hogyne emlékeznének mindketten arra a néhány meghitt percre a parkban, meg a gyengéd csókra, amit majd két hét múlva vesznek föl!

– Tudom, hogy miket mondanak rólam a lányok, Anežka. De egy szó sem igaz az egészből, nekem semmi közöm se Hankához, se Olinkához, senkihez rajtad kívül. És nem is lesz. Ha te is úgyarakarod…

– Ennyi! – szólalt meg Karel bácsi.

– Jaj, bocsánat, elrontottam…

– Nem érdekes. Filip, próbáljuk az eddigit megmenteni, vegyük snittel.

– Rendben. Átcuccolok a másikkal, ezt hagyjuk itt meg. Josef, csináljunk egy beállítást, ami Jirka arcát veszi félprofilból, Jana válla fölött, jó?

– Persze, máris megvan. Igor, ide állj majd a statívval, jó?

Két-három percig eltartott a sürgés-forgás. Eliška ezt tartotta a legnehezebb feladatnak, amit Janáék csinálnak most: ott kell állniuk, félig átkarolva egymást, meg se mozdulhatnak, mert látszana az ugrás, ha például Pavel most a könyöke fölött fogja Anežka karját, a képváltás után meg a vállánál. Eliška maga is nemegyszer volt ilyen váltás elszenvedője, és nagyon fárasztotta.

– Rendben van – mondta végül Karel bácsi. – Jirka, kezdd onnan, hogy „tudom, hogy miket mondanak”, jó? Tessék!

– Tudom, hogy miket mondanak rólam a lányok, Anežka. De egy szó sem igaz az egészből, nekem semmi közöm se Hankához,

se Olinkához, senkihez rajtad kívül. És nem is lesz. Ha te is úgy akarod, akkor mostantól csak hozzád.

– Nagy szavak – felelte Anežka az ajkát biggyesztve. – Azt tudom, hogy Hankához semmi közöd, ő is ezt mondta és nekem soha nem hazudna. – Eliška vigyorgott. Mire a nézők idáig érnek a sorozatban, Hanka hat-nyolc alkalommal biztosan hazudott már Anežkának is. – Olinkához sincsen közöd, ezt is tudom, mindegy, hogy honnan. De mi van a többiekkel? Nem is most, mi lesz egy hét múlva?

– Nem tudom, Anežka. Nem tudok semmit a jövőről, csak azt, hogy unalmasnak találnám, ha nem te lennél a középpontja.

Csend, Anežka a szavakat keresi. Azért Kisch úr tényleg tud hatásosat is írni.

Eliška fölállt, letette a jegyzeteit, s nesztelen léptekkel megindult feléjük. Ügyelt, hogy az objektív a fa takarásában maradjon, mert akkor ő sem látszik a képen.

– Egy szavadat sem hiszem – mondta Anežka olyan hangsúllyal, ami éppen az ellenkezőjét jelentette. – Azért, mert egyszer megcsókoltál…

– Kétszer – felelte Pavel, Eliška pedig lassan elindult úgy, hogy most már lássa az objektívot. A nézők most meglátják Hankát a háttérben, lassan lép elő a fa mögül.

– Kétszer? Mikor volt a második?

– Most – felelte Pavel, és megcsókolta. Hosszan, önfeledten csókolóztak, úgy, ahogy csak igazi szerelmesek tudnak. Eliška tudta, mekkora koncentráció kell ehhez, hogy ilyen valósághű legyen, az egyik irányból. Onnan, ahonnan ő közeledett, jól látszott, hogy egyáltalán nem ér egymáshoz a szájuk.

A kamera kicsit felülről nézte őket, így mögöttük látszott a feléjük lépkedő Hanka feje búbja. Semmi több. Volt ideje belépni a szerepbe és fölvenni Hanka arckifejezését, amíg a csók tartott. Aztán azok ketten szétváltak, egymásra mosolyogtak, és akkor vették észre őt.

– Hanka… – mondta Anežka erőtlenül.

– Látom – felelte Hanka csípősen; ez arra volt válasz, hogy amikor Pavel bekopogott, Anežka azt mondta Hankának, hogy kimegy és lerázza. Azaz fogja majd mondani, amikor a belső jeleneteket veszik föl.

– Hanka – kezdte most Pavel.

– Te csak hallgass! Legjobb, ha el is tűnsz innen!

Pavel Anežkára nézett, aki bólintott. Pavel elengedte, kisétált a képből, Jirka megállt a kamera mellett.

Innentől kétszer fogják fölvenni. Most változatlan kameraállásban, Anežka félig háttal a kamerának, Hanka szemben, aztán a kamera átmegy Hanka mögé, Anežkát veszi, és eljátsszák még egyszer az egészet. A vágásnál aztán összerakják, mindig annak a képét vágják be, aki éppen beszél.

Anežka kezdte, de csak annyit mondhatott, hogy „figyelj, én…”, Hanka máris letorkolta.

– Te csak hallgass. Hazudtál. Már megint hazudtál. Azt mondtad, nem is érdekel a srác, egyetlen fiú sem érdekel, és ha egyszer majd mégis, én tudom meg elsőnek. Ezt mondtad vagy nem ezt mondtad?!

Anežka bólintott.

– Én tényleg sajnálom ezt az egészet, de hidd el, nem tehettem mást.

– Nem tehettél mást?! – csattant föl Hanka. – Azt mondd meg, hogy miért nem!

Anežka lehajtotta a fejét, elfordult, a távolodó Pavel hátát nézte, aki ott se volt, Jirka itt állt mellettük.

– Bárcsak tudnék neked most válaszolni… valami olyat mondani, amit elfogadsz, amit megértesz, de hidd el, ő sokkal rendesebb fiú, mint gondolod. Ha egyszer… tudom, ez lehetetlen, de mégis, gondold végig – hirtelen visszafordult hozzá –, ha egyszer leülnél vele egy órát beszélgetni, biztos vagyok benne, hogy megkedvelnéd.

– Na persze – mondta Hanka epésen.

– Egyik délután kint voltunk a rakparton, sétáltunk, nézegettük a sirályokat. Én mondtam rólad valamit, amire ő azt felelte, hogy a szüleim sehol sincsenek hozzád képest, neki előbb tőled kell megkérnie a kezemet, ha járni akar velem, de nem tudja, hogyan kezdjen hozzá azok után, ahogy Zdeněket elintézted, ő nem akar erre a sorsra jutni… – Idegesen fölnevetett, s visszafordult Hankához. – Még föl is idézte a szavaidat, ki gondolta volna, hogy így megjegyzi az egészet, persze… persze ha akkor ő már sejtette, hogy hamarosan neki is ugyanez lesz a problémája, akkor azért megértem. Csak van egy nagy különbség. Zdeněk engem egyáltalán nem érdekelt, egy ostoba, unalmas alak, egy percig se zavart,

hogy neked se szimpatikus. De vele… – nagyot sóhajtott – vele egészen más, jaj, Hanka, legalább a kedvemért próbáld meg egy kicsit jobban megismerni! Ő a legrendesebb fiú, akit valaha ismertél, csak adj neki egy esélyt, hogy kimutassa! Szeret engem, tehát téged is szeretne, hiszen te vagy a legjobb barátnőm… csak ne fordulj ellenünk, Hanka, nagyon kérlek.

– Ellenetek? Anežka! Egy héttel ezelőtt még mi ketten voltunk a „mi”, nem *ti* ketten!

– Igen… tudom. Én… én… én… jesszusom, elfelejtettem.

– Ennyi! – szólt Karel bácsi. – Nem baj, Jana, szép volt. Eliška, az utolsó sorodat vegyük újra, jó?

– Persze.

Gabriela odaadta Janának a szerepét, hogy átnézze és fölfissítse az emlékezetét. Addig ott álltak és vártak valamennyien, de ez senkit se zavart, százszor megesett már mindannyiukkal – néha még Eliškával is, bár igazán nem gyakran –, a filmforgatás így működik. Színházban nagyobb gond lehet az ilyesmi. Eliška sokszor gondolt rá, milyen klassz lenne, ha a suliban is úgy menne, mint itt a forgatáson. Ott a tanárok lehordják az embert és karót adnak neki, itt senki se szól egy rossz szót, akárki sül bele a szerepébe, akár ők, a kezdők, akár az öreg, tapasztalt színészek, mindegy, mindenki mosolyog és visszaáll, újradíszletez vagy amit kell. Eliška egyszer úgy bakizott, hogy végigmentek a házuk előtti utcaszakaszon az apjával, aztán föl a második emeletre, és ő közben egyfolytában magyarázott, ömlött belőle a szó, és ezt nagyon nehéz így menet közben venni, a lépcsőházban még fahrtkocsit se használhatnak, de egyetlen snitt volt az egész, úgyhogy Filip kézikamerával, Vašek a mikrofonnal, meg Karel bácsi, akinek az volt a fő gondja, hogy Filipet irányítsa, aki a szeme előtt a kamerával lépkedett hátrafelé, és nem lett volna jó, ha felbukik – mind ott loholtak előttük, és úgy kellett mozogniuk, mint Bud Spencer és Terence Hill verekedős jeleneteiben, minden mozdulat előre meg volt tervezve, nehogy valakinek belógjon az árnyéka, és gumitapú cipő volt rajtuk, nehogy négynél több láb lépteit lehessen hallani –, és már majdnem fölértek a másodikra, amikor ő elrontotta. És František bácsi még maga vigasztalta, pedig nagyon nem szeretett lépcsőt mászni, és amikor visszasétáltak az utcára, a jelenet kiindulópontjára, akkor azt mondta, ne aggassza magát a bakik miatt, akárhányszor újravehetik. De többször nem kellett.

– Tessék – mondta Karel bácsi, amikor Jana elkészült a szerepével.

– Ellenetek? Anežka! Egy héttel ezelőtt még *mi* ketten voltunk a „mi”, nem *ti* ketten!

– Igen… tudom. Én se számítottam erre az egészre, de egyszerűen… egyszerűen annyira kedves, annyira gyengéd, annyira más, mint a többi fiú… – Anežka nagyot sóhajtott, a cipője orrát nézte, idegesen csavargatva egy hajtincsét. – Azt hiszem, tényleg beleszerettem, és…

– Beleszerettél – vágott közbe Hanka, de túl halk volt a hangja. Eliška megköszörülte a torkát. – Ez nem lett jó, vegyük újra.

– Rendben – mondta Karel bácsi.

Jana tudta, mi a dolga, megismételte.

– Igen… tudom. Én se számítottam erre az egészre, de egyszerűen… egyszerűen annyira kedves, annyira gyengéd, annyira más, mint a többi fiú… – Anežka nagyot sóhajtott, a cipője orrát nézte, idegesen csavargatva egy hajtincsét. – Azt hiszem, tényleg beleszerettem, és…

– Beleszerettél – vágott közbe Hanka keményen. – És most mi lesz, boldogan éltek, amíg meg nem haltok, lesz három gyereke…

A végét már lenyelte, sarkon fordult és elrohant. Anežka hosszan nézett utána, tehetetlenül.

– Ennyi – mondta Karel bácsi, Eliška pedig elindult visszafelé. – Jó volt, lányok, szépen csináltátok, és alig kellett ismételni. Megtartjuk. Akkor a mai munkának vége is.

Jana hirtelen elkapta Jirka ruhaujját, mialatt szétszéledtek.

– Ide hallgass, kisöreg. Ha még egyszer megpróbálsz udvarolni nekem, megnézheted magad.

– De hisz még rengeteg udvarlós jelenetet kell fölvennünk – nevetett a srác.

– Ne szamárkodj, magamról beszélek, nem Anežkáról.

– Én ugyan nem…

Jana fölemelte az ujját.

– Csendben légy. Amikor belógott a miki, te beleszőtted a szövegbe a gyönyörű hajamat.

– És? Mi abban az udvarlás? Tényleg gyönyörű hajad van.

Ezzel Jirka elballagott, ők pedig ott álltak és néztek utána.

Két egyforma pohárral és két gumikarikával csinálták. Amikor a végsőkig feldúlt Hanka kirohan a fürdőszobába, egy doboz nyugtatót kiszór, porrá töri, beleönti egy pohárba és fölengedi vízzel, aztán csak áll ott és nézi a poharat – ez volt a jelenet első része. Ekkor odajött Gabriela és a pohárra húzott egy fekete gumikarikát. Pedig csak szőlőcukor volt benne, egyszerűen azért, mert egy egész doboz nyugtató túl drága lett volna. A zöld gumikarikával megjelölt pohárban Gabriela limonádét kevert, pontosan olyan színűre, amilyen a gyógyszeres oldat, és amikor az elkészült, a cukorszirupot azonnal kiöntötte és gondosan elmosta a feketével jelölt poharat.

– Nem is volt benne igazi méreg – jegyezte meg Eliška.

– Ha az lett volna, még össze is töröm a poharat – felelte Gabriela, és elrakta a poharat, de előbb levette róla a fekete gumikarikát, meg a másikról a zöldet is, és odanyújtotta neki. Eliška elmosolyodott és a zsebébe tette. Egy csomó ilyen apróságot összegyűjtött már a forgatásról, volt, amit ő kért el, más dolgokat Karel bácsi vagy František bácsi ajándékozott neki. Van egy doboza otthon az asztalán, abba teszi, és írni fog hozzájuk emlékeztetőt, hogy mi miért volt fontos, hiszen például ez a két befőttesgumi nem is látszik majd a filmen. Jana beszélte tele ezzel a fejét, harminc év múlva egy tévébeszélgetésben majd elővezi ezeket és megmutatja a közönségnek… Persze Janának is van egy ilyen doboza, még Anežka nagymamájának gyémántköves gyűrűje is benne van, azt nem ajándékba kapta, hanem megvette a filmgyártól negyven koronáért. Elég drága volt ahhoz képest, hogy műanyag az egész, de Jana csak nevet és azt mondja, ír mellé egy tanúsítványt, hogy ez az eredeti gyűrű, Anežka Syrovátková gyűrűje, amit a padláson lelt a nagymamája ládájában, és nem volt hajlandó elvinni egy ékszerészhez, nehogy kiderüljön, hogy milliókat ér, és rettegnie kelljen a rablóktól – szóval ez az a gyűrű, egyenesen a filmforgatásról, és a meghatott rajongóktól több pénzt fog kapni érte, mintha csakugyan gyémánt és arany lenne. Jana elég bolond ezekkel a rajongós dolgaival, de hát persze ki tudja, mi lesz, lehet, hogy a nézők tényleg imádni fogják ezt a sorozatot.

– Hiába nézed, nem ott van – szólalt meg Jana a háta mögött.

Eliška megpördült. – Tessék?

Jana közelebb lépett és a pohárra mutatott.

– Nem ott van a válasz Hanka öngyilkosságára.

– Milyen válasz? Hiszen tudunk mindent.

– Nem tudsz te semmit. – Jana leült egy székre a konyha nem beállított részén, ahol szabad volt mozgatni a tárgyakat, a kamera nem lát oda. – Miért leszel öngyilkos?

Eliška csodálkozva megvonta a vállát, odament és leült vele szemben.

– Hát hiszen az apám…

– Ugyan már, Eliška, amikor a *te* apád költözött el hazulról, meg akartál halni?

Eliška lehajtotta a fejét.

– Ne haragudj – mondta Jana egész más hangon. – Nem akartam…

– Nincsen semmi baj – felelte Eliška, és fölpillantott megint. – Nem, dehogyis. Eszembe se jutott efféle. Persze jóval kisebb is voltam.

– No látod…

Nyílt az ajtó, Gabriela nézett be.

– Kezdhetjük, lányok? Gyere, Filip.

– Várjatok – mondta Jana. – Beszélni akarok Eliškával, csináljatok addig egy másik jelenetet.

Gabriela belenézett a jegyzeteibe. – Akkor vegyük föl a százhetvenkettest. Gondolom, nem muszáj itt beszélnetek, akkor be is világítunk itt Eliška jelenetéhez.

– Nem – felelte Jana, és fölállt. – Máshol is beszélhetünk. De a limcsis poharat tüntesd el a kamera elől.

Gabriela mosolygott, bólintott és betette az egyik fiókjába, aztán fölírta a jegyzeteibe. Volt egy maga alkotta szabálya, mindent azonnal megcsinált, nehogy elfelejtse.

Ők pedig kimentek a villa kertjébe. A ház mögött nem forgattak, a külső felvételek mind elöl készültek, ezért hátul állt a stáb mikrobusza, benne és körülötte rengeteg kábel, statívok, lámpák, sorszámozott rekvizites ládák, kész dzsungel. A mikrobusz gyakran elmegy innen, de a holmi marad, a házat a filmgyár kibérelte, csak a forgatás végén rakodnak majd össze.

És itt volt Samuka, a Hanka anyját játszó Jana néninek a kiskutyája. Most éppen egy földmélyedésben bámult valamit, de azonnal otthagyta és odarohant hozzájuk.

– Jól van, Samuka – simogatták meg –, menj, menj vissza játszani!

Jana benyitott a kiskapun, ami a házhoz tartozó gyümölcsösbe vezetett. Itt semmi se volt a tévéseké, nem is jártak itt soha, csak ők jöttek át néha, amikor egy kis nyugalomra vágytak a forgatás zsibongása helyett. Elindultak a fák között, a füvet nemrég nyírhatták, csak pár centis volt, el is gereblyézték, olyan volt, mint egy park.

– Régóta érzem, hogy valami nem stimmel – kezdte Jana. – Tegnapelőtt újraolvastam az irodalmi forgatókönyvet, tegnap pedig a műszakit, kértem egy példányt… de nem találtam semmit. Most jöttem rá, amíg az arcodat figyeltem, amikor elkészítetted a méregpoharat, meg még előtte, ahogy apáddal veszekedtél. Miért is leszel te öngyilkos?

– Hát ha nem az apám miatt, akkor… fogalmam sincs.

Jana megállt, szembefordult vele. A talaj némileg hepehupás, és Jana alighanem mélyedésben állhatott, mert valójában egy fejjel magasabb nála, de most majdnem egyformák voltak.

– Te Pavel miatt leszel öngyilkos, Hanka.

– Ne bolondozz, azóta nem beszéltem vele, amióta a körzőjét…

– Nem Kořínek, a másik. Pavel Král.

– De hiszen őbelé *te* vagy szerelmes.

– Igen. Te ki nem állhatod, ahogy a többi fiút sem. Mielőtt az apád elköltözött, te láttad, ahogy hazakísér engem, és azt hiszed, hogy nálam tölti az éjszakát. Valahányszor Pavel egy kicsit közelebb kerül hozzám, te kiborulsz. Amikor régebben neked csapta egy kicsit a szelet, elhajtottad, nem érdekelt. Te *énbelém* vagy szerelmes.

Május 3., csütörtök

Azt hiszem, Kisch úr egyáltalán nem ismeri a mi korosztályunkat. Kár, hogy ilyen beteg, nem is találkozhatunk vele, nem is ismer minket, Karel bácsi attól tart, hogy nem is fogja látni a sorozatot. Sok mindent kérdeznék tőle, ha lehetne. Anežkáról is, de Hankáról még többet.

Például amit tegnap vettünk föl. Ondřejéknél vannak és megint halat esznek, a változatosság kedvéért halpaprikást, Eliška igazi átéléssel dicsérte, hogy milyen finom hal, és közben lelkesen ette a csirkét. Persze a többiek is, mert a halnak ő még a szagát se bírja. No mindegy. És közben ugye kiderül, hogy eltűnt a bicikli, Hanka pedig gondolkodás nélkül rávágja, hogy ő

vitte el, igazán sajnálja, de otthon kitört volna a botrány, ha későn ér haza. És a néző ott ül a tévé előtt és azon gondolkodik, hogy ez a lány megőrült, hát mi van, ha azt mondják, hogy hozza vissza, neki meg fogalma sincsen, hogy hol az a bicikli?!

Aztán a másik. Anežka két disznóságát is magára vállalja egymás után, olyan természetességgel, mint egy gyakorlott összeesküvő. Én értem, hogy Kisch úr bonyodalmat szeretne, és a néző így izgulhat, hogy Hanka hogyan bukik le, de hát ez így hol életszerű? Ki az az őrült, aki a barátnője kedvéért ennyit hazudozik, ennyi balhéba mászik bele, meg hát

Május 4., péntek

Tegnap már nem értem rá folytatni, de azóta is sokat gondolkoztam Hankán. Egyetlen fiú se kell neki, csak Pavel Král, pont az, akivel Anežka összejön, de korábban még őt is elhajtotta, aztán vad dühvel reagál, valahányszor a srác a közelembe jön. Viszont amikor alkalma lenne kettesben maradni vele, meg se próbálja csábítgatni, úgy beszél vele, mint az ellenségével, aztán faképnél hagyja, de legközelebb is fölfalja a szemével, amikor átölel engem.

Május 7., hétfő

Ma vettük a százkilences jelenetet, sehogy se volt jó, Karel bácsi végül azt mondta Eliškának, felejtsen el mindent és játsszon úgy, ahogy ő érzi. És akkor lett jó. Szerintem Eliška igazi színésznő, olyan, ahogy a nagykönyvben meg van írva, és egy szédületes karrier kezdetének vagyunk tanúi, ezt a tehetséget nem fogják hagyni veszendőbe menni. Lehet, hogy engem azért jegyez meg az utókor, mert az első filmjében én voltam mellette.

És most már tudom, hogy Pavel egyáltalán nem kell Hankának. Akkor lett hiteles, amikor olyan utálattal küldte el a közeléből, mintha… nem is tudom, milyennel. Jirka csak bámult rá, aztán amikor leálltunk, azt mondta, ha egyszer Eliška nézne úgy rá, ahogy Hanka Pavelre, hát elbujdosna bánatában. Eliška pedig nevetett és azt mondta, maradhatsz. Ahogy kiment a szobából, Jirka úgy nézett utána… szerintem tetszik neki.

Eliška elképedve nézett Janára, hosszan, jó fél percen át meg se szólalt. A kék szempár magabiztosan kulcsolódott a tekintetébe.

– De Jana, hát miket beszélsz?

– Anežka – javította ki a barátnője. – Most Anežka vagyok, te pedig Hanka.

– Még akkor is. Hiszen mindketten lányok vagyunk.

– Sose hallottál olyan lányokról, akik lányokba szerelmesek?

Hanka lassan, tűnődve megcsóválta a fejét. Nem, nem hallott. Lány lányba? De hát mi értelme van annak?

– Pedig léteznek. Én ugyan semmi pénzért le nem mondanék Pavel csókjairól – Anežka bolondosan megbillegette a fejét –, de hát ha nekik nem ez kell, én nem szólhatok bele. Szóval szerintem te azért csinálod ezt az egészet, Hanka, mert énbelém vagy szerelmes.

Hanka lehajtotta a fejét, a fa egyik gyökerét követte a tekintetével, ahogy elfut a talajban. Valahogy kezdett értelmessé válni, ami az előbb még képtelenségnek tűnt.

– És ezért vállaltam magamra a disznóságaidat?

– Ezért. És ezért hazudsz állandóan. Össze fogok állítani erről egy listát, de szerintem a hazugságaidnak legalább a fele kapcsolatos velem, ha nem közvetlenül, akkor máshogy. Például… az a kislány, akit Růženka játszik, hogy is hívják…

– Monika – felelte Hanka.

– Ja igen. Ő ment neki a polcnak és verte le a néni vázáját. És te magadra vállaltad. De ha a néző kicsit belegondol, akkor rájön, hogy Monikának akkor nem is lett volna szabad ott lennie, mert én azt mondtam, hogy vele megyek az uszodába. Pedig Pavellel mentem sétálni az erdőbe. Ha Monikát hagyod lebukni, én is lebukok.

Hanka elmosolyodott.

– Ezt az egészet múlt időben mondod, pedig ebből még egyetlen kockát sem forgattunk.

– Az most mindegy. – Anežka nekidőlt a fának, a lakkot próbálgatta a körmén. – Még az is mindegy, hogy ha lebuktattál volna, akkor Pavel sokkal nagyobb bajba kerül, mint én. Én is bajba kerültem volna, és neked mindennél fontosabb volt, hogy ezt megakadályozd. Akár azon az áron, hogy nem állhatsz bosszút Pavelen.

Hanka összehúzott szemöldökkel nézett Anežkára.

– Amiért őt szeretem és nem téged – magyarázta a barátnője türelmesen. – A képességeidet ismerve szerintem ha megfúrod a Monika-alibit, egykettőre akkora botrányt tudnál kavarni az egész-

ből, hogy Pavel többi ügyét is előveszik, és szerencsésnek mondhatja magát, ha ki nem csapják.

– Nem csapták volna ki – ellenkezett Hanka. – Az apja elég fontos ember. Inkább elvitte volna a nagyszüleihez, hogy ott járjon iskolába… és akkor a ti szerelmeteknek befellegzett, Anežka, lehet, hogy engem nem szeretsz, de őt se szeretheted tovább.

– Látod, ez az! A kezedben volt a lehetőség, hogy elindíts egy folyamatot, aminek a végén engem elválasztanak Paveltől. És nem éltél vele. Ugye tudod, miért nem?

Hanka csípő viszketést érzett a szeme sarkában. Ez annyira szép és őszinte volt, nem is gondolta korábban, hogy… semmit se gondolt korábban. Anežka szemébe nézett és azt mondta:

– Mert annyira szeretlek, hogy inkább látlak boldognak Pavellal, mint nélküle szenvedni.

Anežka bólintott, és megtörölte a szemét.

– Érted már, Eliška?

Eliška nagyot sóhajtott és kiengedett, véget ért a varázslat, visszaváltoztak önmagukká.

– Mondd, Jana… ez az egész… ez létezik voltaképpen, vagy csak mi képzeljük?

– Nem tudom. Mondom, végigolvastam az egész forgatókönyvet, és sehol, a rendezői instrukciókban, a megjegyzésekben, egyetlen kukk sincsen arról, hogy szerelmes vagy belém.

– Van az a vastag kék dosszié is – mondta Eliška halkan.

– Igen, a dramaturgiai… nem tudom, hogy hívják. Azt is el kell olvasnunk.

– És ha abban sincs, akkor…

– Akkor mi találtuk ki – bólintott Jana.

Eliška megcsóválta a fejét.

– Ez nem kitalálás, Jana. Ez felfedezés.

A botrány szerdán tört ki, három nappal az osztálykirándulás forgatása után. És persze hogy a Varjú okozta, ki más?

Eliška egyáltalán nem azért nem válaszolt, mert a Varjú Černának szólította. Tizennégy éven át így hívták és mindig reagált rá, most is reagál. Csak elgondolkodott.

Hétfő óta egyfolytában gondolkodott.

Hanka, aki szerelmes Anežkába. Lány létére lányba. Jana, aki kinyomozta. És neki most el kell majd játszania. Mert ez lesz a

megoldás. Tegnap hamarabb végeztek, forgatás után bementek Karel bácsihoz és belenéztek abba a kék dossziéba. A sorozat címe állt rajta, *Családi történetek,* alatta három név: Ivan Kisch író, Jana Kolářová dramaturg, Karel Holinka rendező, majd megint nagyobb betűkkel: *Dramaturgiai áttekintés.*

Kinyitották. Különálló lapokból állt, amik ki voltak lyukasztva és fémgyűrűkkel összefűzve. Az elején sárga papírra gépelve a szereplők jellemrajza, ábécérendben. Megkeresték a K betűt és hozzáfogtak olvasni Hanka Kohoutková jellemrajzát. Hamar rájöttek, hogy ők ezt már olvasták, kaptak egy külön papírt Hanka jellemével, de az rövidebben volt megfogalmazva, és nem volt benne ennyi bonyolult tudományos szakkifejezés. De azért megbirkóztak vele – és nem találtak semmit. A szöveg egy szóval sem említette, hogy Hanka szerelmes lenne Anežkába, vagy akár bárki másba. Ellenkezőleg, elutasító a fiúkkal, a lányokkal pedig… semmi sem állt ott arról, hogy szerelmes tudna lenni egy lányba.

Volt viszont egy megjegyzés a második oldal alján, tollal írták, Karel bácsi írása volt, de a monogramját is odaírta mögé. Több megjegyzés volt, de az egyik, ami őt nagyon elgondolkodtatta. *Vénlányjelölt, harmincéves korára rengeteg macskája lesz.*

Továbblapoztak az S-hez és kiolvasták Anežkát is. Ott se találtak semmi…

– Eliška! – bökték meg az oldalát hirtelen. Ijedten fölkapta a fejét. Az osztályban ült a padjában, és a Varjú olyan érdeklődve nézett le rá, hogy hirtelen kétségbeesetten kívánni kezdte, hogy Holinková néni nagyon gyorsan gyógyuljon meg, mert akkor Karel bácsi visszajön és forgathatnak megint. Sokkal jobb így, mindennap forgatni, mint a kezdeti időszakban, amikor még csak hétvégén lehetett, mert…

– Eliška Černá – mondta a Varjú azon a rémes hangján, amiről a csúfnevét kapta. – Üdvözlöm köreinkben a művésznőt. Vagy már nem is Černá? Jól értettem, hogy már művészneve is van?

– Nem… – Eliška megköszörülte a torkát, miközben felállt –, már nem vagyok Černá, de ez nem mű…

– És mondja, nagyrabecsült művésztársai is filmbeli nevükön szerepelnek már az iskolában?

A Varjúnak többféle elviselhetetlen modora volt, de ez a mézesmázos volt a legrosszabb. Rosszabb annál a rideg elutasításnál is, amit év elején vett elő, amikor ő megkapta a szerepet.

– A filmbeli lányt nem Krátkának hívják. Ez az anyám lánykori neve.

– És minek neked az anyád lánykori neve? – tudakolta a Varjú olyan hanghordozással, mintha azt kérdezné, minek neki egy harmadik kéz.

– A tanárnő is tudja, mit csinált az apja – felelte Květa Eliška helyett.

– És gondolod, hogy ezzel megoldasz valamit?

Eliška megcsóválta a fejét.

– Csak nem akarom tovább a nevét viselni.

– Márpedig viseled – közölte a Varjú nyersen. – Ha tetszik, ha nem. Amíg hivatalosan meg nem változtatják, addig a neved Eliška Černá. Továbbra is így foglak szólítani, és elvárom, hogy felelj. Világos?

– Igen, Jiřina Vorlová – felelte Hanka. Eliška nem is értette, hogyan vagy honnan került elő, de egyszer csak úgy válaszolt, mint Hanka, az ő vérlázító, pimasz nyugalmával.

– Tessék? – állt meg a Varjú, aki már visszafordulóban volt a katedrához.

– Azt mondtam: igen. Mivelhogy világos, Jiřina Vorlová.

A Varjú másodpercekig állt lebénulva. Erre nem számított. Megint Květa sietett a segítségére.

– Eliška úgy értelmezte Jiřina Vorlová iménti szavait, hogy *mindenkit* az anyakönyvi nevén kell szólítani. Hát ezt tette.

A Varjú nagy levegőt vett, aztán kifújta. Kicsengettek.

– Igazán köszönöm, Strůnová – mondta epésen, és visszament a katedrára. – Erről majd még beszélünk.

Fölkapta a könyveit és kiviharzott.

Persze hogy bepanaszolta Eliškát, amiért tiszteletlenül beszélt vele, de Květát is. Eliškát már legalább negyedszer, amióta megkapta a szerepet, valahányszor nem készült rendesen az órájára, a Varjú már ment a dirinőhöz. Csakhogy Drboutová kijelentette, hogy Eliška két kötelezettséget vállalt magára, meg kell tanulnia, hogy mind a kettőben helyt kell állni, és nem volt hajlandó korlátozni Eliška részvételét a forgatáson, egy perccel sem.

Most a következő szünetben hívatta az irodájába.

– Valamit felelnem kellett, Helena néni – lépett be Eliška, már az ajtóban ezzel kezdve, szakasztott mint egy alkalommal Hanka,

csak az ő igazgatóját Věra Truhlářová játssza, Helena nénit meg – nem játssza senki.

– Igen, hallottam. Mondd, muszáj neked folyton zűrökbe keveredned?

Eliška elmosolyodott. Helena néninek fogalma sincs, hogy majdnem pontosan idéz egy mondatot, amit Hankának mond az egyik tanára, nem az igazgató, de ő is mondhatná.

– Hetek óta nem keveredtem zűrökbe.

– Nem is nagyon voltál bent. Vorlová tanárnő az oktatásügyhöz akar fordulni, hogy tiltsanak le téged a filmezésről.

– Tessék neki megmondani, hogy van egy fiatalember, akit Jakub Sládeknek hívnak. – Drboutová csodálkozva nézett rá, de odahúzott egy darab papírt és fölírta a nevet. – Szívesen elkérem a telefonszámát is. Ha engem letiltanak a filmről, Karel bácsinak keresnie kell a szerepemre egy új lányt, aztán újravenni vele az összes eddig forgatott jelenetemet. Van egypár, és egy csomó díszletet újra kell építeni, újra elutazni az Óriás-hegységbe… Sládek úr pedig mindent föl fog írni, mert ő a sorozatunk könyvelője. A barrandovi filmstúdió pedig ki fogja fizettetni az egészet. Hogy kivel, azt nem tudom, de ez rengeteg pénz, nem hagyják veszendőbe menni.

– Kislányom, nem vagy te egy kicsit szemtelen? – kérdezte Drboutová kis csend után.

– Lehet, de ezek nem az én szavaim, Helena néni. Karel bácsi mondta nekem még akkor, amikor Vorlová tanárnő először akart letiltani.

Vénlányjelölt. Egész nap ez járt a fejében, a Varjú hisztije után még be is szedett irodalomból, pedig Božena Němcovát álmából ébresztve is tudta, akár el is tudta volna játszani, csak állandóan a macskák jártak a fejében, és fogalma se volt róla, hogy mi zajlik körülötte. Irodalom után Květa el is kapta a folyosón.

– Eliška, figyelj már, mit művelsz?

– Hogy… mi van?…

– Na tessék, már megint. Amikor Zuzka szólított, akkor is ilyen értelmesen néztél és csak makogtál valamit. Kit kell neked eljátszani azon a filmen, Tau bácsit?

– Jaj, Květuška, nem érek én rá most ezzel…

– Nem érsz rá? Eszeden vagy?! Most zúgtál be irodalomból, pont te, akinek a kisujjában van az egész! Eljutott a tudatodig, amit Zuzka mondott?

– Ööö… n-nem.

– Sejtettem. Azt mondta, hogy ezt *neked* tudnod kell. Ébredj már föl, ez itt még nem Hollywood, hanem az általános iskola!

– Květa… figyelj… állati rendes vagy, de nekem most azokkal a macskákkal… valamit most…

– Macskákkal. Ide hallgass, ha azt mondod, hogy a forgatáson macskákkal kergetőzöl, hozzád vágok valamit.

– Nnnem… nem a forga…

– Akkor?!

Květa már nagyon dühös volt. Mások is megálltak mellettük, Alžběta, Jarda…

– Én csak…

Eliška megállt a mondatban, és lassan bólintott. Most már tudta, mi a teendője.

– Én nem akarom azokat a macskákat, Květuška.

– Valaki eladásra kínált neked egy kosár macskakölyköt, és nem akarod őket. Jó. Akkor megoldódott a probléma és oroszórán végre figyelni fogsz?

– Nem értesz semmit az egészből. A kék dossziéban ott vannak a macskák, és… hiszen én vagyok az anyja, nem hagyhatom a macskákat, én vagyok… – Megállt a mondatban és bólintott. – Hát persze. Én vagyok érte a felelős.

– Ez bekattant – mondta Alžběta. – Hívjátok a dokit.

– Nem, semmi baja – felelte Jarda. – Csak sokkal gyorsabban gondolkodik, mint ahogy beszél, és mi csak minden tizedik mondatot hallunk.

Május 28., hétfő

Attól fogva minden más lett. Már akkor éreztem, hogy valami rendkívüli történt, amikor suli után csak félútig jutottam, egyszer csak lefékezett mellettem egy taxi és ő szólt ki belőle. Kiszállt, kifizette és rám nézett. „Anežka, én nem akarom azokat a macskákat!”

Nagyon föl volt dúlva. Hankának szólítottam és megkérdeztem, mi történt. Elmondta, hogy megnézte a dossziét, amiről beszéltünk, és egy szó sincs

benne szerelemről, Karel bácsi pedig beleírta, hogy ő vénlány lesz és macskái lesznek.

Megkérdeztem, mi baja a macskákkal, nagyon kedves állatok, erre elkapta a karomat és rám kiabált. „Anežka! Szerelem nélkül nem lehet élni!" Ez Miloš szerepében van, ő mondja mindkét lánynak. Akkor megkérdeztem, hogy az én szerelmemre gondol-e, ő meg fölvonta a szemöldökét és azt mondta, ha egyszer énbelém szerelmes, akkor ki máséra?

És elkezdtük átírni a forgatókönyvet. Fölmentünk hozzám, leültünk a következő hét forgatási tervével és apróra végigvettünk mindent. Azóta így forgatunk. Senki nem tud semmit az egészről, csak ő meg én, azaz mi négyen.

– Tessék!

– Jól van, akkor majd beszélünk – ismételte Pavel negyedszer, és kisétált a képből. Hanka egy ideig nézett utána, aztán visszafordult Anežkához.

– Azért ez rendes volt tőle – ismerte be.

– Látod, pedig milyen bizalmatlan voltál vele.

– Most is bizalmatlan vagyok, és később is az leszek.

– De miért? – kérdezte Anežka, egyenesen Hanka szemébe, azaz a feje fölött a kamerába nézve.

– Milyen legyek? Ő is csak egy fiú. Mind hülye. Lehetetlen alakok. Hazudoznak, verekszenek, nem szeretnek tanulni. És hűtlen kutyák.

– Mind hülye? Biztos vagy ebben?

– Tudod, mit akarnak – felelte Hanka rosszalló ajkbiggyesztéssel, bár ebből semmit sem lát a kamera, most csak Anežkát veszi, őneki a hangját is kivágják. De nem tudott nem játszani.

– Szóval teljesen egyformák?

– Hát azok biztos, akikkel te akadsz össze – mondta Hanka pontosan a forgatókönyv szerint. Félórával később, amikor újra fölvették másik kameraállásból, és Filip őt vette, már másképpen mondta. A szöveg ugyanaz volt, hisz nem térhetett el a forgatókönyvtől. A háttér volt más, a metakommunikáció. Hanka ezt gondolta, amíg beszélt: „Mert azok fiúk. Én lány vagyok, én egészen más vagyok. Válassz engem!"

A hangsúlya, az arcjátéka, a tekintete mind ezt sugározta. És szorongva várta, hogy mi lesz – de Karel bácsi nem szólt semmit, a felvétel ment tovább.

– És az a srác, akiről meséltél? – kérdezte Anežka.

– Ondřej?

– Igen, Ondřej. Ő is csak azt akarja?

– Nem tudom. – Hanka szórakozottan bökdösött a lábával egy fűcsomót. A házuk előtti játszótér mellett találkoztak össze. – Még nem próbálkozott, de… – Megint fölnézett Anežkára. Az volt a tekintetében: „Kit érdekel, hogy próbálkozik-e valaha? Hiszen téged szeretlek!”

– Aha, szóval szerinted előbb-utóbb ő is rátér arra, ami a fiúk szerint a lényeg.

– Nem lepne meg. Pavel is folyton téged bámul. – „Hiszen olyan gyönyörű vagy, Anežka!”

– Ugyan már, azt minden fiú megteszi.

– Meg, csak a többi mindegyik lányt bámulja.

– És Pavel?…

Hanka hallgatott egy kicsit. Az volt az arcán: „Te szamár, ne Pavelről kérdezősködj, hát nem látod, mit érzek?” Aztán mégis megszólalt, pontosan a forgatókönyv szerint.

– Pavel alig vesz észre lányokat, amióta azt hiszi, hogy egyszer veled járhat.

– Ugyan miből hiszi?

Ez a jelenet még jóval az első csókjuk előtt van, Pavel még semmi bátorítást nem kapott.

„Akárki ezt remélné, aki rád néz” – gondolta Hanka. Hangosan pedig azt mondta:

– Azt nem tudom, csak észrevettem, hogy bámul rád.

– Ennyi! – szólalt meg Karel bácsi. Eliška ijedten kapta oda a fejét, Karel bácsi nem állítja le őket ok nélkül, csak nem…

– Mi a baj? – kérdezte Jana.

– Bocs, gyerekek, maradjatok így, újravesszük. Josef, légy szíves!

– Itt vagyok – jött oda a fővilágosító.

– Ne haragudj, de ez nem jó. Ahogy Eliška kicsit balra fordult, egészen félárnyékba került az arca.

– Máris adok még derítést. Igor, elhoznád Kát’át, ha már úgyis arra mész? Köszi szépen.

Eliška akkorát sóhajtott, hogy majdnem elfújta Janát, pedig a szokásosnál jóval messzebb álltak egymástól, hisz kettejük között ott volt Filip és a kamera. Tehát Karel bácsi nem vette észre. Odapillantott Igorra és Josefre, ahogy beigazították a derítést a fe-

je fölött. Káťa. Josef Dřevínek akkora név a csehszlovák televízióban, hogy megengedheti magának, hogy a lámpáit, állványait, derítőit, minden eszközét emberi nevekkel lássa el és úgy szólítsa. Kis cédulát ragasztott mindegyikre, azon van a név, ha valamelyiket kéri, csak mondja a nevet, a díszletmunkások megkeresik a cédula alapján és viszik.

– Jó, csináljunk egy kamerapróbát – bólintott Karel bácsi. – Eliška, lassan fordítsd körbe a fejed… jó, köszönöm. Most lesz jó.

– Bocs a fennakadásért – mondta Josef, és visszaült a székére valahol hátul.

– Semmi gond, folytathatjuk, Eliška?

– Persze… – Eliška megköszörülte a torkát. – Persze, Karel bácsi. Jó voltam?

– Teljesen jó. Vegyük onnantól, hogy – Karel bácsi belenézett a példányába – „szerinted előbb-utóbb ő is rátér arra, ami a fiúk szerint a lényeg”. Rendben? Mindenki kész? Tessék!

Eliška elkezdte újra, de megint változtatott. Még több érzelmet vitt az arckifejezésébe és a hangjába. Anélkül, hogy egy szót is megmásított volna a szövegben, szerelmet vallott Anežkának, mert tudta, hogy ő az egyetlen, aki ezt Hanka helyett megteheti.

Hanka halálosan szerelmes Anežkába. Hogy mi lenne, ha egyszer kimondhatná az érzelmeit és Anežka lába elé vethetné magát, azt nem lehet tudni, de nem is fog bekövetkezni – Hanka be van zárva az ő testébe, Anežka pedig a Janáéba, és mind a négyen ki vannak szolgáltatva a forgatókönyvnek, amiben egy szó sincsen a két lány szerelméről.

Eliška még egyszer végignézett a szobán. Minden ragyogott, tökéletes rend volt, talán soha nem volt még itt ilyen tisztaság. Úgy takarított, mintha mindjárt belépnének a fiúk a kamerával, ami majd körülnéz és az egész világnak megmutatja, hogy fest az ő szobája. Pedig nem. A kamera odalent marad. De Renata feljön ide, és ő huszonhárom éves korára országos hírű színésznő, fesztiváldíjakat nyert, a nézők megőrülnek érte, különösen a fiúk. Amikor elsorolta, kikkel játszik együtt, Jarda falfehér lett, aztán lángvörös, és visszakérdezett:

– Azt mondtad, Renata… Doležálová?

Ő pedig bólintott, és Jarda azt mondta, úristen, erről lecsúszni, együtt játszhattam volna Renata Doležálovával, ha nem csak lányokat kerestek volna.

Odavan Renatáért. Jó pár színésznőért odavan, és férfi színészekért is, csak persze másképpen. Nemrég összetalálkozott valahol Vlastimil Brodskýval és elmondta neki, mennyire imádta azokat a grimaszait a *Szigorúan ellenőrzött vonatok*ban, mire kapott egy eredeti Brodský-grimaszt és egy autogramot. De hát a nők mégiscsak a gyengéi, és alighanem élete legszebb napját éli, mert ő meghívta a forgatásra, és az imént bemutatta Renatának.

– Jaromír Sladký, az osztálytársam, rendezőjelölt. Renata Doležálová, a filmben ő Anežka leendő sógorának életében a bonyodalom.

Aztán ott is hagyta őket, ismerkedjenek, és fölszaladt, hogy ellenőrizze a rendet és a tisztaságot, Renatának még úgysincsen jelenése, amíg a műszak el nem készül.

Lepillantott. A fahrt már majdnem kész volt, idefönt nincsen dolga, jobb, ha lemegy.

A kapuban egy rendőr állta útját.

– Álljon csak meg! Le van tartóztatva.

– Nagyon vicces, Tomek. Hány emberrel játszottad ezt már el?

– Te vagy az első, csak az előbb vettem föl a jelmezemet. Ha végzek a jelenetemmel, kimegyek a Vencel-templom elé, elirányítom egy kicsit a forgalmat.

– Nem teheted meg, Tomek – nevetett Eliška. Közben kiértek az utcára, a sínfektető gép éppen előttük fordult be a sarkon, hogy ne kerüljön képbe.

– Miért nem?

– Nincs benne a forgatókönyvben.

– De én akkor már nem a névtelen rendőr leszek, hanem önmagam.

– Amíg rajtad van a rendőr jelmeze, te a rendőr vagy, Tomek. Nézd, ott van Renata, már Jiřina ruháját viseli, ő most már Jiřina. Nem tehet mást, mint amit Jiřinának előír a forgatókönyv.

– Ehhez képest a srácoddal beszélget, pedig ő nincs is benne a…

– Nem a srácom – felelte Eliška gyorsan. – Csak az osztálytársam, és január óta eszi a penész, amiért kimaradt ebből.

– Pedig jóképű.

– Ugye tudod, mit felelne erre Hanka?! – nézett föl Eliška felháborodottan a férfira.

– Azt se tudom, ki az.

– Őt játszom a filmen.

– No persze, csak én a filmedről csak annyit tudok, amennyi a szerepem, egyetlen jelenet és kész. Azt is csak tegnap kaptam meg. Tényleg, Eliška, azok közül, akikkel most együtt dolgozom, ki főszereplő?

– Senki – felelte Eliška kis tűnődés után. – A film több családról szól, azoknak egy-két tagjuk van a főszereplők között, összesen nyolc-tíz ember, de most egyik sincsen itt. Például az én családomból az apám, akit František Rous játszik. Mi többiek már csak a kevésbé fontosak közé számítunk.

– Játszottam Rous úrral – mondta Tomek tisztelettel. – Nagyon nagy színész, és kiváló ember. Egy tévéjátékban volt egy kis szerepem, elég nehezen boldogultam, ő pedig leült velem és átvettük az egészet, végszavazott, még instruált is, hogyan mondjam. Megcsináltuk, nem ment elsőre, de minden ismétlésnél megnyugtatott, hogy fog ez menni. Aztán egy évvel később összeakadtunk a tévé folyosóján, emlékezett rám, megveregette a vállamat, azt mondta, szervusz, kisunokám. Mert abban a tévéjátékban ő nagyon öregnek volt maszkírozva, és én játszottam az unokáját.

– Igen – mondta Eliška halkan –, nekem is ott segít, ahol csak tud.

– Szerencsés vagy, hogy ilyen apád van.

Eliška nekidőlt az egyik filmgyári mikrobusz oldalának és megtörölte a szemét.

– Andulka szerint te csak játszol velem.

– Na persze. Andulka szerint.

– Igenis Andulka szerint. Ő ismeri a férfiakat, és rólad azt mondta, hogy soha nem fogsz elvenni, mert egyáltalán nem akarod lekötni magad.

– De hisz nem is ismer!

– Egyszer találkoztatok, de nem ez számít, hanem hogy a férfiakat ismeri.

– Képzelem. Věra, te bármelyik barátnődnek elhiszel rólam bármiféle marhaságot?

Dehogyis, vigyorgott Eliška. A fahrt végén ült egy filmgyári mikrobusz mellett és monitoron nézte őket, igazából még vagy kétszáz méterre voltak. Lassan andalogva beszélgettek, a sínek között lépkedtek, előttük két díszletmunkás gördítette lassan a fahrtot Filippel, a kamerával és Karel bácsival.

Dehogyis hisz el Věra bármit. Éppen Miloš az, aki most elhiszi, hogy Věra ezt az egészet komolyan mondja. Pedig valójában Věra játszik ővele, holott még nem is tud semmit az igazságról.

Szemernyi részvétet sem érzett Miloš iránt, aki most ráadásul még le is fog bukni.

A beszélgetők lassan közeledtek, Eliška fölállt, hogy szembemenjen velük, neki éppen akkor kell odaérnie, amikor Jiřina észreveszi őket. Azaz nem egészen odáig, de hallótávolságon belül. Most két kamerával dolgoztak, a másikkal egy kameraman vette föl Hankát, amint a beszélgetőkkel szemközt, még elég távol kilép egy parkoló kocsi mögül, elindul feléjük, észreveszi őket, fintort vág, továbbmegy. Valójában alig látta őket, Milenát teljesen takarta a fahrt felépítménye, csak Arnošt látszott úgy-ahogy. De nem lesz olyan kép, amin az látszana, hogy ő mit lát, ahhoz a fahrtot le kellene venni a sínről, sőt a sínt is fölszedni. A kettes kamera úgy van beállítva, hogy Hanka lassú lépteit követve úgy forduljon, hogy a sínek éppen a képmező alatt legyenek, a nézőnek eszébe se fog jutni, hogy ott sínek lehetnének.

Hanka az előre megbeszélt sebességgel lépdelt a beszélgetők felé, most már nem hallotta őket, hiszen nem volt fülhallgatója. Az arcán ott volt a gyanakvás, hiszen Hanka pontosan tudja, hogy Jiřina itt lakik, és nemrég volt fültanúja egy beszélgetésnek, amit majd két hét múlva vesznek föl, Hanka sokkal többet tud Miloš ügyeiről, mint bárki, beleértve a három főszereplőt, Věrát, Jiřinát és Milošt, mert mindhárom titkol ezt-azt a többiek elől, és Hanka ezeket is tudja. Persze őt nem kellene hogy érdekelje, mi lesz velük, melyikükkel jön össze Miloš, vagy épp agglegény marad, de a forgatókönyv szerint mégiscsak érdekli, és többször is beavatkozik, amíg Miloš végül megtalálja élete párját, egy harmadik lányt. Mert Jiřinát addigra ő már nem érdekli, Věra pedig jobbat érdemel. Janával megbeszélték, hogy Hanka egyszerűen azért nem akarhatja, hogy Věra együtt maradjon Milošsal, mert Anežka szereti a nővérét, és nem akarja, hogy egy ilyen nyikhajjal éljen, aki ott csalná, ahol éri. Hanka pedig Anežkát szereti, tehát nem akar-

ja, hogy szomorú legyen a nővére sorsa miatt. Mindez pontosan benne van a forgatókönyvben. Az egyetlen részlet, ami hiányzik, az, hogy *hogyan* szereti Hanka Anežkát.

Ahogy közelebb ért hozzájuk, egyre gyanakvóbban figyelte őket, bár a szavaikat még mindig nem értette, és valójában nem őket nézte, hanem Karel bácsit, aki egyszer csak fölemelte a jobb karját, ez neki szól, most kell észrevennie, hogy Jiřina kint áll az erkélyén. Valójában egész idő alatt látta az erkélyt, a saját szobájának erkélyét a szeme sarkából, és pontosan tudta, hogy Gabriela jelzését követve Renata mikor lép ki oda. Ő néhány másodperc múlva kapta Karel bácsi jelzését, és odakapta a tekintetét az erkélyre, a néző is látja, mert az is benne van a kettes kamera képmezőjében. Milošék még nem vették észre, csak amikor Jiřina megszólal, de az már csak pillanatok kérdése. Jiřinának ugyanis e ponton még fogalma sincs, kicsoda Věra. Miloš elfelejtette megemlíteni neki, hogy ő is a világon van.

– Miloš! – kiáltotta Jiřina. – Hahó, Miloš! Itt vagyok, szervusz, drágám!

Azok ketten először fölnéztek az erkélyre, Filip követte a tekintetüket, rásvenkelt a vidáman integető Jiřinára, aztán vissza Věrára, aki éppúgy csípőre tette a kezét, mint vele szemben a húga barátnője, aki szintén csak egy pillanatra nézett föl az erkélyre, aztán Milošra fordították a tekintetüket mindketten. A fahrtkocsi megállt, ahogy Věráék is.

– Szervusz, drágám – ismételte Věra jelentőségteljesen.

Hanka elhűlve látta, hogy mekkora baj van. Ő persze Anežka miatt aggódott, aki szomorú lesz, ha Věra csalódik.

– Nem kellene visszaköszönnöd? – kérdezte Věra, minthogy Miloš hirtelen megkukult. Jiřina megint lekiáltott, hogy Miloš, Miloš.

– Én… én nem is tudom…

– De én tudom – szólalt meg Hanka hirtelen. Azok ketten csak most vették észre, bár ott állt velük szemben, de a problémájukkal voltak elfoglalva. – Én jól tudom, Miloš! – Tett feléjük még néhány lépést és megállt a fekete ragasztószalagból rakott kereszten, oda van bevilágítva. Zdeněk most elindul a kettes kamerával, az is sínen mozog, és néhány métert közeledik, hogy félprofilból vehesse őt, amint beolvas Milošnak.

– Hanka – mondta Miloš erőtlenül –, hogy kerülsz te ide?

– Erre jártam. Nem számítottam rátok. De ti se rám, igaz?

– Igaz – mondta Věra. – Mi az, amit tudsz? Ismered azt a lányt… – fölnézett, de Jiřina már eltűnt az erkélyről –, aki ledrágámozta a vőlegényemet?

A válasz késett. Eliška fegyelmezetten megvárta, amíg Karel bácsi lelép a fahrtról, Filip fölkászálódik a kamera mögött, aztán az egész szereléket megfordítja a statívon. Most már mindkét kamera őt vette.

– Tessék – mondta Filip, bár senki se mondta, hogy „ennyi”.

– A vőlegényedet – kacagott föl Hanka gúnyosan, és áthelyezte súlypontját a másik lábára. – Még hogy a vőlegényedet? Miért pont a tiédet, akkor már miért nem Jiřináét? Igen, képzeld, ismerem, én mindenkit ismerek ebben az egész szégyenletes történetben, az idős nénit, akinek összevissza hazudoztál Jiřináról, hallgass, Miloš, most én beszélek! – Persze egyenesen a kamerába nézett, automatikusan észlelte Filip kézmozdulatát és tudta, hogy premier plánja van, a nézők a szeme csillanását is látják. Azonnal váltott és tempóvesztés nélkül folytatta, Hanka fokozatosan sodródott a kétségbeesés felé. – Hogy képzelted ezt az egészet, Miloš? Hogy gondoltad, hogy Věra soha nem szerez tudomást Jiřináról, annyiféleképpen lebukhattál volna, hát ezt érdemelte tőled Věra, mindazok után, amit tett érted? – A hangja megremegett, mert Hanka nem Věrára gondolt valójában, hanem a húgára, akibe oly nagyon szerelmes. – Az egész annyira tipikus, Miloš! Pont olyan vagy, mint a többi pasi, akiket csak az érdekel, hogy minél több nőt vadászhassanak össze maguknak, aztán félredobják és keresik a következőt…

Már magáról is beszélt, hiszen ő is folyton csalódik a fiúkban, a különbség annyi, hogy ő valójában szerelmes valakibe, aki pont nem is fiú. De még nincsen tudatában, hogy ez szerelem.

– Hahó! – érkezett a háta mögül Jiřina hangja, a nézőknek már látniuk kellett korábban, ahogy kilép a kapun és közeledik hozzájuk. – Szervusz, Hanka, hát te hogy kerülsz ide? Bemutatnál a hölgynek, Miloš?

Csend, nem válaszolt senki, Filip megfordult a szerelékkel, megint az ifjú párt vette.

– Tessék!

– Věra… – Miloš zavartan megköszörülte a torkát –, ő itt Jiřina…

– Az embereknek teljes nevük is van, Miloš! – csattant föl Hanka, félprofil amerikai plánban, felső gépállásból a kettes kamerán. Persze senkinek se jut eszébe megkérdezni, hogy voltaképpen mi köze van őneki ehhez az egész konfliktushoz, ő senkinek senkije itt, Věra húgának az osztálytársa, és különben is még gyerek. Miloš nem tehet föl kérdéseket, mert a két nő egyszerre torkolná le, hogy ne ezzel foglalkozzon, őket pedig nem zavarja, hogy Hanka szemrehányó jelenléte tovább növeli a fiújuk zavarát.

– Věra Syrovátková… Jiřina Šourková…

– Esetleg – szólalt meg Hanka epésen – talán hozzátennéd, hogy „a menyasszonyom"…

– Melyikhez… – a szó vége elhalkult, Miloš rájött, hogy besétált az utolsó csapdába.

– Ne légy kicsinyes – felelte Hanka kegyetlenül. – Mondd csak ki mindkettő után.

– Ennyi! – harsant föl Karel bácsi. – Köszönöm, gyerekek, fantasztikus volt, elsőre fölvettük az egészet. Tartsunk egy kis szünetet, aztán folytassuk Tomek jelenetével. Eliška!

Eliška még csak épp hogy kiengedett, fáradtan mosolygott föl a rendezőre.

– Ez nagyon jó volt. A többiek is nagyszerűek, de néha komolyan úgy érzem, te vagy itt a legjobb, kislányom.

– Kösz, apa – felelte ő automatikusan, és Karel bácsi már ment is tovább, amikor összeráncolta a homlokát. Ugye csak hallucinált és valójában azt mondta: „köszönöm, Karel bácsi"?

Június 10., vasárnap

Amióta Hanka minden közös jelenetben szerelmet vall Anežkának, Eliška valósággal szárnyakat kapott. És rengeteg dicséretet is. Úgy tűnik, senki sem értett meg semmit abból, amit művelünk, legalábbis nem szólnak egy szót sem azon kívül, hogy Eliška mennyire jó, milyen hiteles, milyen szépen alakít. Az, hogy a tekintetével, a hangsúlyaival, az arcjátékával állandó szerelmi vallomásokat sugároz felém, senkinek se tűnik föl.

Pénteken megint külső forgatáson voltunk, Vyšehradban. A másik osztálykirándulás. Az egyetlen eset, hogy Hanka hagyja magát rábeszélni, hogy valamit együtt csináljon Anežkával és Pavellal, hát elmennek egy kis külön túrára. Kis csalással kezdtük, mert egy valódi osztálykirándulásnál a kocsi nyilván fölmenne egészen, de nekünk három kocsink volt, a miénk, a stábé

meg a műszaké, és nem kaptunk engedélyt, hogy fölvigyük őket, csak azt engedélyezték, fogalmam sincs, hogy kicsoda, hogy lent parkoljunk a Neklanován. Aztán a fiúk kirakodtak, fölvettek mindent a vállukra és mentünk. Hát nem irigyeltem őket, egy olyan meredek utcán kaptattunk föl, ahol minden ház fél emelettel magasabban volt, mint az előző. Amikor elértük a vár sarkát, átalakultunk osztálykirándulássá, kamera, mikrofonok, az idegenvezető beszélni kezdett, az tényleg idegenvezető, ezt csinálja akkor is, amikor nem velünk dolgozik. Mi meg beszélgettünk, ahogy normálisan, és halálra izgultuk magunkat, hogy valaki el ne rontson valamit, mert akkor le kell mászni megint és vissza.

De Vyšehrad valami csodálatos. Még sosem jártam ott, de vissza fogok menni tévéstáb nélkül is.

Hanka hallgatott, amíg fölmásztak a macskaköves utcán a várhoz. Balról hatalmas, mohlepte kőfal magasodott föléjük, a tetején a sötétvörös várfal csak az utca másik oldaláról látszott. Anežka másokkal beszélgetett, ő ráért a maga gondolataival foglalkozni.

Azok persze nem Hanka gondolatai voltak, hanem a sajátjai. Egy részük Hankával volt kapcsolatos, de úgy gondolt rá most is, ahogy szokott: ő az anyja, ő a felelős azért, hogy mi lesz vele. Csak hát mégsem ő, mert ott a forgatókönyv, ami minden lépését korlátozza.

A sorozat azzal végződik, hogy kibékül Anežkával, miután halálosan összevesztek Pavelen és hetekig szóba sem álltak egymással. Anežka még mindig jár a fiúval, sokat csókolóznak, de Hanka valahogy elfogadja már a kapcsolatukat, az utolsó időszakban szinte már emberi hangon beszél Pavelhez. Igaz, nem mindig. Ők Janával arra jutottak, hogy azért, mert ez az egyetlen módja, hogy kapcsolatban maradhasson Anežkával, inkább vállalja, hogy a második legyen a szerelme életében, csak lehessen ott. Jana szerint ez nem igazán illik Hanka önérzetességéhez, de erre ő azt felelte, a szerelem erősebb, mint az önérzet, és egy szerelmes lánynak mindent megér például az utolsó rész utolsó jelenete, amikor a parkban önfeledt kacagással egymás nyakába borulnak. Ővelük ér majd véget a sorozat, pontosabban őróluk majd aztán nyit a kamera, lassan fölkránol a magasba és úgy mutatja egyre távolodva, fentről a parkot, ahol ott van az összes fontos szereplő. De a sorozat utolsó szavait ők…

– Eliška!

Fölkapta a fejét. Jana állt előtte.

– Elaludtál? Dolgozni jöttünk Vyšehradra, nem álmodozni. Gabriela már kétszer szólt neked.

A vyšehradi túrát időrendben vették, másképp nem is lehetett volna, úgyhogy egy órába is beletelt, hogy elérjenek addig a részig, ahol ők hárman önállósítják magukat. Addig végigsétáltak a várkert egy részén, fél füllel hallgatták az idegenvezetőt, de közben sokkal fontosabb dolgokat beszéltek meg, több csoportban is, hiszen az osztályban nemcsak nekik vannak problémáik. Ők most Věráról beszéltek, mert Hankát minden érdekli, ami Anežkával, tehát a családjával is kapcsolatos, és így tudja meg a Milošsal való konfliktus némely részletét. Más lányok az osztályból fiúkról beszéltek, a fiúk viszont lányokról, ez esetben konkrétan Zdeněk és Pavel Kořínek vitatta meg az ő, Hanka esztétikai értékeit és cseréltek eszmét arról, hogy lehetne mégiscsak becserkészni.

Ez némileg zavarta. Nyilván a valódi sulijában is vannak fiúk, akiket érdekel, bár eddig még senki nem próbálkozott semmilyen közeledéssel, de hát a fantáziájuk az persze működik. Most a kiránduláson, két tanár meg az idegenvezető jelenlétében eléggé visszafogják magukat, meg hát olyan igazán disznó dolgokat máskor se mondanak, hiszen ez egy tévésorozat, és a másik osztálykiránduláson is, a hegyekben, van egy jelenet éjjel a fiúk szobájában, ahol Hanka és Anežka is téma – igazán szalonképesen fogalmaznak, Kisch úr gondolt arra, hogy a gyerekek is ott ülhetnek a tévé előtt, csak… azért valahogy ez elég zavaró, ahogy kibeszélik őket a fülük hallatára. Hiába nem voltak ott, amikor ezt forgatták, nem volt jelenésük, de olvasták a forgatókönyvben és látták a kész felvételeket. Karel bácsi le szokott vetíteni jeleneteket az egész stábnak, hogy lássák, hol tartanak, hogy haladnak, és észrevételeket tehessenek.

És hát előfordult már, hogy magán érezte egyik-másik filmbeli osztálytársának a tekintetét. Persze nagyon vigyáznak, nehogy észrevegye, tisztában vannak a rangkülönbséggel: ő, Hanka a főszereplők után az egyik legfontosabb, amazok meg névtelen mellékszereplők. Éppenséggel a civil keresztnevüket nekik is tudja, meg kell őket szólítani, de vannak az osztályban, akiknek nevük sincsen, csak a göndör barna fiú meg a magas szőke lány. És a film végén az ő nevük nem lesz kiírva, Eliškáé meg igen, talán a szülei

után, és akkor lehet, hogy František bácsival kezdik és ő lesz a harmadik.

Kipillantott oldalra, tehette, Filip a háta mögött jövőket vette, ő nem volt képben. Az osztály ráérősen poroszkált a sétányon, a kamera előtt Olinka magyaráz Monikának, a sétány mellett pedig jóval kijjebb, hogy mindig képen kívül legyenek, a stáb és František bácsi. Ő is itt van, pedig nincsen dolga, Vítězslav Kohoutek nem jár a lányával osztálykirándulásra. De azt mondta, ráér, kiesett egy rádiószerepe, hát eljönne, imádja Vyšehradot. Ahhoz képest nem sokat nézelődik, inkább őket figyeli.

Egy kis téren váltak el a többiektől, egyszerűen kiváltak a sorból, amikor elhaladtak egy fal mellett, és a fal sarka mögé bújtak, aztán továbbmentek. Csakhamar találtak egy kaput, bementek rajta és a vyšehradi temetőben találták magukat. A közelben sehol egy lélek, csak ők hárman, Anežka, Pavel meg ő. No meg az egész tévéstáb. Az osztály tényleg nem tartott velük, ők most mentek el egy kicsit igaziból körülnézni Vyšehradban, a gyerekek, a tanárokat játszó színészek és az igazi idegenvezető. František bácsi itt volt velük a temető kapujában. Filip fölvette, ahogy körülnéznek.

– Merre? – kérdezte Anežka.

– Mindegy – felelte Hanka. – Az volt a lényeg, hogy megszabaduljunk tőlük, hát tessék, most magunkban vagyunk.

A hangsúly, most kivételesen forgatókönyv szerint, jelezte, hogy Hanka szerint ők egyáltalán nincsenek magukban, hiszen itt van Pavel is.

Elindultak. Pavel rögtön megszólalt.

– Nézd, Hanka, tudom, hogy eredetileg el se akartál jönni, meg utálsz meg minden. Tényleg állati rendes tőled. Nem köthetnénk végre békét? Végül is Anežka mindkettőnknek fontos, nem igaz? Te is azt szeretnéd, hogy ő jól érezze magát, és vége legyen ennek az áldatlan állapotnak, hogy bármit tesz, egyikünket megbántja vele.

Csend volt, Hanka nem felelt. Pedig kellett volna, de Hanka, azazhogy Eliška oda se figyelt, döbbenten meredt a temető falánál magasodó szögletes obeliszkre, alig néhány lépésnyire. A tetején kereszt, alatta női fej domborműve profilból, az alatt aranybetűkkel a név: Božena Němcová. S a dátumok.

František bácsi odajött hozzá, a vállára tette a kezét.

– „Nincs a világon olyan ember, aki mindenkinek kedvére van” – mondta.

– *Nagyanyó* – felelte Eliška tompán. Aztán fölkapta a fejét, hirtelen rájött, hogy őneki most…

– Bocsánat… én…

– Semmi baj – mondta Karel bácsi. – Visszamegyünk és újravesszük ezt a részt.

És itt Vyšehradban figyeltem meg, milyen furcsák ezek hárman. Először František bácsi vigasztalta meg Eliškát, aki megdöbbent Němcová sírjánál, aztán egy órával később Eliška állt oda Karel bácsihoz, aki megmutatta nekünk Jiří Malásek sírját; tavaly halt meg, jó barátok voltak, Malásek szerezte Karel bácsi két filmjének zenéjét. Ezt nem tudtam, csak a Tau bácsiból emlékeztem a nevére. Karel bácsi egy pillanatra megállt a sír előtt, és Eliška már ott is volt, odalépett hozzá, Karel bácsi meg maga elé vonta és átkarolta, mint egy kisgyereket.

Amióta forgatunk, mindig jutott nekem is, a többieknek is baráti mosoly, vállveregetés, nekünk gyerekeknek sokszor megsimogatják a hajunkat, és nem csak akkor, ha jól csináltunk valamit, hanem ha fáradtak vagyunk, elszomorodtunk, mert nem sikerült valami, ilyesmik. Mindenki mindenkivel kedves és barátságos, tényleg olyanok vagyunk, mint egy nagy család. De… Eliška, František bácsi és Karel bácsi még inkább. Karel bácsi közel lehet az ötvenhez, František bácsi inkább hatvan, de olyan jól megértik egymást Eliškával, öröm rájuk nézni.

Valami olajfolton csúszhattak meg a kanyarban, az egyik rendőr mondta már másnap. Hárman ültek a kocsiban, Anežka az apja mellett, Hanka pedig hátul, teljesen véletlen, hogy őt is vitték, csak meglátták az utcán és Anežka azt mondta, ugorjon be, elviszik. Öt perccel később a kocsi megpördült és belevágódott egy parkoló teherautóba.

Ők mind valahol Prága keleti részén élnek, és az Újváros felé tartottak, amikor a baleset történt, de a valóságban egész máshol vették föl, még csak nem is Prágában, Horoměřicében. Mindent máshol vesznek föl, Hanka bármikor átszalad Anežkáékhoz gyalog, de igazából busszal kellene mennie és félórába telne. Pavel egyszer behívja Anežkát magához, aki persze nem megy, ezért hazakíséri, két sarkon befordulnak és otthon vannak, de valójában

az a ház, ami Pavelék házaként szerepel, a város túlsó végén van. Minden ott, ahol találtak megfelelőt és kibérelhetőt.

A balesethez a horoměřicei városi tanács engedte át a szükséges utcákat. Reggel érkeztek, minden addiginál nagyobb stábbal, egy külön kocsin jöttek a kaszkadőrök, két kocsival a rendőrség, egy mentő a forgatáshoz és egy baj esetére, meg egy tűzoltókocsi. A helyi rendőrök is csatlakozni fognak. A teherautó is itt várja őket az egyik udvarban, a gazdája nem fogja sajnálni.

– Vén csotrogány ez, tudják, de hát még elgurult valahogy – mutatta a kocsi oldalán a hatalmas horpadásokat. – Csak hát ez a Jožin gyerek, ugye, nem tudja megkülönböztetni a bal kezét a jobb kezétől. Hehehehe! Ahelyett hogy befordult volna a kanyarban, jobbra, merthogy arra kanyarodik az út, ugye, balra fordult a traktorral, egyenesen bele a teherkocsiba. Hehehehe! Aztán úgy össze is törte, ezt már többe kerülne kijavíttatni, mint amit ér, ugye. Majd levonom a béréből, ugye. Hehehehe!

Az öreg gazda még heherészett egy darabig a fél oldalán összetört kocsi mellett, de őket Gabriela továbbvitte, a kereszteződésbe, megmutatta, merről jönnek majd és hol fog állni a teherautó. Aztán megismerkedtek egy keménykötésű, szőke fiatalemberrel.

– Mirek vagyok – nyújtott kezet nekik. – Szóval titeket kell öszszetörnöm, ugye?

– Úgy valahogy – nevetett Jana.

– Egyet se féljetek, abban nem lesz hiba. Elő is készülnénk, rendben, Gabriela?

A kaszkadőrök indultak a dolgukra, Eliška pedig homlokráncolva figyelte Janát, aki elgondolkozva nézett utánuk.

– Hé!

– Mi van?

– Ezt inkább én kérdezhetném tőled.

– Jól van, na. Álmodozni csak szabad, nem?

– Legalább húszéves, de inkább huszonöt.

– És? Hanzlík harminchat, és te is szeretnéd egyszer eljátszani a szeretőjét vagy a feleségét.

– Aha, csak ő valahol a magasságban trónol – mondta Eliška epésen –, ez a srác viszont *itt* van.

Jana bólintott, ami egy cseppet se nyugtatta meg Eliškát. Túlságosan készséges bólintás volt, valami „de mennyire hogy itt van" érződött benne.

Eliška elhatározta, hogy oda fog figyelni a srácra. És Janára, amikor a közelében van.

Hlavatýnak hívták a szőke srácot, Gabrielától megtudták. A társát pedig Ivan Grubernek. Módszeresen láttak munkához, először is közölték a túlbuzgó gazdával, szó sincs róla, hogy máris oda kellene vinnie a teherautót a megbeszélt helyre, először még gyakorolnak, aztán majd ők viszik oda. Aztán együtt beültek a három egyforma piros Fiat egyikébe, elmentek a T alakú kereszteződés szárán, megfordultak, szép lassan visszajöttek, Mirek vezetett, Ivan jegyzeteket készített. Nem szálltak ki, ott ültek a kocsiban, nagyjából azon a helyen, ahol majd a baleset lesz, nyilván azt beszélték meg, hogyan kell majd kormányozni, milyen sebességre lesz szükség. Elmentek, megint visszajöttek.

Ők Janával annak a háznak a teraszán ültek, amit a tévé bérelt az alkalomra, éppen a baleset helyén. Innen láttak mindent. A szomszéd utcába ekkor érkezett meg a daruskocsi, amiről majd fölveszik a balesetet. A helyszíntől jó ötven méterre rendőrkocsi zárta le az utcát mindkét irányban, s azt az utcát is, ahonnan a kaszkadőrök érkeznek. Az egyik mellett ott állt a két mentőautó, a másik mellett a tűzoltókocsi. A rendőrök, tűzoltók és mentők a kaszkadőrök munkáját figyelték, nekik ez újdonság lehetett. A tévések ügyet se vetettek rájuk, sminkszobát rendeztek be, rekvizitekkel foglalkoztak, előkészítették a felvételt.

– Jól van, gyerekek – szólalt meg Karel bácsi valahol Eliškáék háta mögött –, a daru kész, csinálhatnánk egy kamerapróbát, jó?

– Persze – jött a válasz Filiptől –, a kávédat nem iszod meg?

– De, kösz. Mielőtt elfelejtem, az éles felvételnél nehogy ott üljön nekem az a két gyerek a teraszon!

Fölkapták a fejüket. Róluk beszél.

– Jó, majd beteszem őket a fiókba – felelte Gabriela –, és a tartalék kocsikat is el kell tenni a kamera elől, Vašek, légy szíves, intézkedj.

– Rendben!

Karel bácsi nemsokára elindult Filippel, a kaszkadőrök éppen megint visszaértek, beszálltak hozzájuk. Anežkáék piros Fiatja többedszer is eltávolodott a keresztutcán.

– Itt Mirek, veszitek az adást? Vétel.

Jana és Eliška közelebb hajolt az asztalon fekvő rendőrségi rádióhoz.

– Itt Karel, mi készen vagyunk. Petr, nálatok minden kész? Vétel.

– Nálunk rendben – felelte az ügyelő a baleset helyszínének közeléből. – Vétel.

– Rendben, akkor első kamerapróba. Csak vigyázzatok magatokra, fiúk. Tessék!

A piros Fiat most már rendes utazási sebességgel hajtott végig az utcán, hirtelen megcsúszott az olajfolton, ami valójában krétarajz volt, és egy éles kanyarral vágódott a kereszteződésbe. Nekicsapódott a teherautónak, ami még mindig csak a képzeletükben volt ott, és megállt.

A második próba után Mirek elment a kocsival és az utca túlsó végén egy gumicsővel kannába eresztette az összes benzint, amíg már csak köhögni tudott a motor. Akkor visszatöltött egy egészen keveset. Közben Ivan a helyére vitte a teherautót, pontosan oda, ahol megbeszélték. A díszletmunkások lefestették az olajfoltot feketére. Ivan külön ellenőrizte.

– Itt Ivan – szólalt meg a rádió –, teher a helyén, olajfolt rendben, vége.

Mirek nem fog látszani az ablakon át, ezt a kamerapróbán ellenőrizték; az se látszik, hogy a másik két ülésen nem ül senki. Magasról, hátulról veszik a kocsit, nem lehet belátni. Mirek overallba bújt, bukósisakot tett föl, Eliškáék jól látták távcsövön.

– Gyertek be – szólt ki nekik Gabriela –, nem látszhattok.

Gyorsan beszaladtak egy kis előszobába, ami máris tele volt tömve filmgyári holmival, pedig még csak egy órája jöttek.

Karel bácsi végigkérdezte, hogy mindenhol mindenki készen áll-e, a mentők, a tűzoltók, Filip, Gabriela, Mirek, valamint Ivan, aki a sarkon állt, a kamera felől takarásban, alig pár méterre a baleset helyétől, ő terem majd először a kocsi mellett és segít, ha kell.

– Hát ha minden oké – mondta végül Karel bácsi –, akkor tied a pálya, Mirek. Vége.

– Jól van, indulok.

Ők ketten persze már nem láttak semmit, hiszen ha látják az autót, akkor a kamera is megláthatja őket, és a szemfüles nézők kiszúrják, hogy nincsenek a kocsiban. Örökkévalóságnak tűnt, amíg

meghallották a hatalmas csattanást, mintha az egész ház belerezdült volna. De még hosszabb volt az a két-három másodperc, amíg megszólalt Ivan nyugodt hangja:
– Minden rendben, Mirek jól van!
Eliška ekkor vette észre, hogy percek óta nem vett levegőt.

Jana baleseti sminkjére Soňa már hetekkel ezelőtt elkészítette a terveket, még orvossal is beszélt, hogy igazán hiteles legyen. Most egy órát töltött a megvalósításával, és csak akkor kezdhetett hozzá, amikor a kocsi már össze volt törve, mert Jana kijelentette, hogy nem képes nyugodtan ülni a helyén, amíg a fiúk veszélyben lehetnek. Pontosabban Mirek, gondolta Eliška egy csepp rosszallással, de aztán meg is rótta magát. És ha tetszik neki, akkor mi van? Neki, Eliškának talán bizony nem tetszik?
Soňa több helyen készített sebeket Anežka fején és karján, nem volt bekötve, a megpördülő kocsiban oldalra vágódott, neki az ajtónak és a szélvédőnek. A sebekből vércsíkokat rajzolt, Jana rémületesen nézett ki, mire elkészült. Ráadásul a festék tartós, különben már akkor elmaszatolná, amikor bemászik a kocsiba. Oldószerrel kell majd leszedni. De Jana sminkelés közben kijelentette, hogy így fog hazamenni, rá akarja hozni a frászt a szomszédaira, és majd utána issza meg az oldószert.
– Azzal lemosni kell, nem meginni – sziszegte Soňa –, de nekem úgy tűnik, te máris belekóstoltál, amilyeneket összefecsegsz.
Aztán kisminkelte őket is, a könnyebb sérülteket, és mehettek a kocsihoz. Ott közben a kaszkadőrök előkészítettek mindent, nehogy valami szilánkba üljenek vagy bármivel fölsértsék magukat. Lett volna mivel. A teherautó kocsiszekrénye valósággal benyomult a Fiat utasterébe, ahogy az oldalával belecsapódott. Mirekék kijelentették, hogy ha jobbra elöl tényleg ült volna valaki, annak ezzel esélye sincsen, úgyhogy csaltak, enyhítették a baleset következményeit: a tűzoltók műszaki mentéshez használt szerszámaival visszagörbítették a teherautó oldalát, így Anežka csodával határos módon megússza a forgatókönyv szerinti sérülésekkel.
– Te mássz be először, Eliška – mondta Karel bácsi –, Jana helye nagyon kényelmetlen lesz, így is sokat kell majd ott feküdnie. Addig is, amíg Honza bemászik, hiszen csak erről az oldalról lehet.

– Érdekes – dünnyögte az egyik tűzoltó, amíg Eliška behajolt hátra és szemügyre vette a terepet. – Sokszor szedtem már ki utasokat ilyen roncsokból, de bemászni most látom őket először.

Eliška nevetett és bebújt a helyére. Hátul igazából egészen olyan volt, mint a sértetlen kocsiban, csak a jobb oldala volt alaposan behorpadva. Ivan óvatosan rácsukta az ajtót. Az ablak le volt eresztve.

– Jöhetsz, Anežka.

Jana beült a sofőrülésre, aztán átkígyózott a másikra. Eliška értetlenül nézte. Hol akar elférni? Jóval magasabb nála, és ő se találna ott magának helyet.

– Elférsz? – kérdezte Karel bácsi kintről.

– Hát nem nagyon…

– Csaljunk egy kicsit – javasolta Filip. – Úgyis csak deréktól fölfelé veszlek majd. Kicsit fordulj a csípőddel oldalra, mindkét lábadat hajlítsd be térdben, így hátha sikerül.

– Ha pedig nem – tette hozzá Mirek –, akkor kár erőltetni, biztosan nem fogsz elférni, úgyhogy kimászol és vágunk egy nagy lyukat a padlón.

De elfért. Élete legkényelmetlenebb testhelyzetének nevezte, de azt mondta, kibír benne tíz percet.

– Jól van – mondta Karel bácsi –, akkor igyekezzünk, Honza, mássz be, csukjuk az ajtót és kezdjük!

Honza beült a sofőrülésre, becsukták az ajtót, Eliška is elhelyezkedett, a kintiek szétfutottak…

…s egy szempillantás múlva Hankának már olyan érzése volt, mintha valóság lenne az egész. Hiszen tényleg egy autóroncsban ülnek, ami tényleg megpördült és nekivágódott ennek a teherautónak. Már csak valami halvány, bizonytalan emléke volt arról, hogy ők maguk másztak be ide az ütközés után. Emlékezett a feléjük rohanó olajfoltra, a kipördülő kocsira, a sikításaikra, amiket majd hónapok múlva vesznek föl utószinkronban, de ő már most hallotta. És Syrovátka úr hangját is, amint mond valamit, Anežka neve volt az első, ami eljutott a tudatáig, aztán a sajátja.

– …ka! Hanka! Hallasz?!

– Igen… – nyöszörögte. – Mi tö… mi… Anež…

– Fáj valamid?

– Nnnnem tudom…

– Próbálj kimászni a kocsiból. Anežkát nekem kell kihúznom. Igyekezz, kigyulladhat a kocsi!

Hanka valahogy visszakecmergett bal oldalra, és megnyomta az ajtót. Nem mozdult. Még egyszer. Aztán rájött, hogy a kilincset kell használnia, és az ajtó föltárult. Valahogy kimászott az autóból, négykézláb, és ahogy talpra vergődött, először megszédült ugyan, de aztán már magától ugrott az első ajtóhoz és tépte föl.

– Anežka?!

– Eszméletlen – felelte Syrovátka úr, a hangja remegett. – Próbálom kiszedni… de te menj innen, biztos folyik a benzin…

– Maguk nélkül nem megyek – vágta rá Hanka, jeges félelemmel a gyomrában.

– Ezzel nem segítesz. Keress egy telefont és hívd a mentőket!

Hanka egy pillanatig habozott, aztán bólintott, ettől megint megszédült, megtámaszkodott a kocsi oldalán, és elindult. Néhány lépés után már futni is tudott. Elrohant, szerencsére nem messze volt egy fülke, és működött is.

– Ha… Hanka… K… Kohout…

– Nyugodjon meg, kislány, és mondja el, mi történt – hallott egy higgadt férfihangot.

– Kisod… ródtunk… összeütköztünk…

– Hol történt?

– Horoměřice…

– Megsérült?

– Én… jól vagyok… de Anežka… eszmé… eszméletlen… csupa vér…

– Hányan ültek a kocsiban?

– Hárman… az apja is… ő is jól van… azt… azt hiszem…

– Jól van, kislány. Most tegye le a telefont és üljön le a fülke mellé. Mindjárt ott lesz a segítség.

– Jó – motyogta Hanka, és úgy tett, ahogy a hang mondta. A feje zúgott, szédült, és hirtelen olyan érzése támadt, hogy valami nincs rendben. De hogy mi, azt még akkor sem tudta, amikor meghallotta a szirénázást, és elszáguldott mellette valami nagy, villogó, hangos dolog, több is.

A következő, amit felfogott, Anežka volt, amint odahajol fölé.

– Hanka, kicsim, jól vagy?

– Igen… de te, Anežka… mi van veled?

Anežka hirtelen kiegyenesedett és fölcsattant.

– Eliška!

Eliška megrázkódott, pislogott, mint aki álmából ébred, és körülnézett. Egy telefonfülke mellett ült a földön, mellette állt Jana csurom véresen, és üvöltöttek a szirénák.

Egyszer talán majd egész Barrandov őrajta fog nevetni, amiért anynyira beleélte magát a szerepébe, hogy a filmbeli balesethez kihívta a *valóságos* mentőket, és egész idő alatt nem tűnt föl neki, hogy mit csinál. Akkor és ott nem nevetett senki, borzasztóan megijedtek, Karel bácsi minden további forgatást le akart fújni aznapra, ő maga erősködött, hogy hiszen jól van, nem tudja, mi történt vele az imént, mintha álmában cselekedne, de már vége, rendben van. Karel bácsi odahívta a mentőorvost és megvizsgáltatta vele, de az csak a vérnyomását mérte meg és mindenféléket kérdezett, a nevét, hol lakik, az aznapi dátumot, Karel bácsi nevét meg Janáét, akik nem tágítottak mellőle. Aztán annyit mondott: „térben, időben orientált", kezet fogott Karel bácsival és elment. Az igazi mentőkocsi megfordult és elhajtott, a tűzoltók már előbb. Az utcák persze le voltak zárva a forgatás miatt, de a szirénázva, villogó lámpákkal érkező mentőket és tűzoltókat a rendőröknek eszük ágában se volt megállítani.

Szerencsére a jelenetet már befejezték, mielőtt a szirénát meghallották, nem veszett kárba semmi. Csak a napjuk egy része ment tönkre. Egy időre vége szakadt a vidám, oldott hangulatnak, ami mindig jellemezte a forgatást, mindenki Eliškáért aggódott, ő pedig nem győzte megnyugtatni őket, hogy már jól van.

Amikor végigtoltak a kórházi folyosón, csak a következő jelenetre tudtam gondolni, Hanka kiborulására, a véradásra. Őt is ott tolták mellettem, ülőkocsiban, engem hordágyon, fekve, én persze eszméletlen voltam, ő ragaszkodott hozzá, hogy együtt vigyenek minket. Apám gyalog jött, ő egész jól volt, csak egy vércsík volt a homlokán. Nekem a mentők már a helyszínen bekötözték a fejemet, alatta ott volt a vér, sokáig tart lemosni. Infúziót is kaptam, igazit, a mentőorvosunk maga választotta és kötötte be, arra kell csak ügyelni, hogy a bal karom takarásban legyen, ne látsszon, hogy a cső végén nincsen tű és nem folyik belőle semmi. A kórházba már nem ő jött, hanem a filmbeli mentőorvos, mert neki szövege is van, de a kollégái, az igazi ápolók toltak minket és tartották az infúziómat.

– Mi a helyzet? – jött velük szembe egy kórházi orvos.
– Autóbaleset, egy súlyos sérült, tizenhárom éves lány – felelte a mentőorvos.
– Tizennégy – szólalt meg Hanka szigorúan, de nem foglalkoztak vele.
– Az eszméletét nem nyerte vissza. A fejsebét bekötöztük, de a hasi trauma is izgat, egészen a roncs alatt feküdt, alaposan megnyomhatta. A vérnyomása folyamatosan esik, Ringert kapott, vérünk nem volt a fedélzeten, a pulzusa százas, jól szaturál. Innentől a maguké.
Betolták őket egy ajtón, ami becsukódott.
– Ennyi! – hallatszott a folyosóról Karel bácsi hangja, aztán az ajtó nyílt megint, bejött mindenki. – Eddig jó, minden rendben, kislányok?
– Én jól vagyok – mondta Jana azon a hangon, amiről Eliška már tudta, mit jelent.
– Én is jól vagyok. Ez csak egy film. Ráadásul ez nem is kórház, hanem kolostor vagy mi a csoda. Mehetünk tovább, Karel bácsi.
– Jól van. Jana, feküdj az asztalra, kérlek, de óvatosan, mert nincs rögzítve, csak miattunk hozták.
Jana fölkelt a hordágyról és fölmászott a magas vizsgálóasztalra, amit a mentőápolók azonnal megfogtak a kedvéért, hisz kerekei voltak. Honza és Josef odaállt az asztal mögé, és segítettek neki elhelyezkedni. Eliška ülve maradt a tolókocsiban.
– Rendben vagy? Kényelmes?
Jana elnevette magát.
– Karel bácsi, ilyet nem szoktak kérdezni a műtőasztalon fekvő, eszméletlen betegtől.
– Bocsánat – szólalt meg a mentőápoló –, de ez vizsgálóasztal, nem műtőasztal.
– Mi a különbség?
– Ég és föld. Műtőasztal csak műtőben van, de oda nem sétálhatnánk be utcai ruhában.
– Ez kétségtelen – vágta el a párbeszédet Karel bácsi –, de az orvosi képzést folytassuk később. Be vagyunk világítva? Jó, akkor szeretném, ha csak azok lennének idebent, akiknek dolguk van a jelenetben. Az ápoló uraknak köszönöm a közreműködést. A nővérkék?

A vizsgálószoba egykettőre átváltozott filmforgatási helyszínné, hogy aztán egy perc múlva vizsgálószoba legyen belőle megint. Syrovátka urat az egyik nővérke próbálta leültetni és megnyugtatni az egyik sarokban, Hanka fejsebét egy másik próbálta tisztogatni rendezői jobbról, a kamera és az asztal között. A harmadik nővérke az orvosnak segített Anežka ellátásában. Gyors parancsok, latin szavak röpködtek.

– Hasi vérzés – állapította meg az orvos. – Mařenka, csoportazonos vért, gyorsan!

A nővérke automatikusan elindult az ajtó felé, de megállt félúton.

– AB negatív vért, doktor úr?

Az orvos meglepve nézett rá.

– Ez a vércsoportja?

– Mi a baj? – csattant föl Syrovátka úr nagyon idegesen. – Miért nem hoznak vért a lányomnak?

– Nyugodjon meg, uram. Mařenka, hívja föl a vérellátót és szerezzen vért. Extra sürgős, a föld alól is!

Mařenka elviharzott. De most már Hanka szólalt meg.

– Mondja már meg, hogy mi a baj!

– Nincsen semmi baj – felelte az orvos, de nem hangzott nagyon őszintének. – Csak szereznünk kell vért. Az a baj, hogy az ő vércsoportja rendkívül ritka.

– Annyira nem lehet ritka – szólta el magát az az ápolónő, aki Hanka sebével foglalkozott –, neki is ilyen van.

Mindenki fölkapta a fejét a teremben.

– Hogy mondta?

A nővérke Hankára mutatott.

– A másik kislánynak is ugyanez a vércsoportja. De ti nem vagytok rokonok, ugye?

– Nem. Osztálytársak vagyunk. Azt mondja, hogy az én vérem jó Anežkának?

– No-no-no – mosolygott rá az orvos. – Azért van a vérellátó, hogy onnan hozzanak. Ne aggódj. Szívjon föl még egy ampullát és kérem.

– Ennyi! – mondta Karel bácsi. – Kameraváltást kérek, és némi időmúlást.

A díszletmunkások arrébb tették a statívot a kamerával, Eliškát közelebb tolták az asztalhoz, Honza átment a másik oldalra, a nővérke és az orvos is pozíciót váltott.

– Jó lesz. Mehetünk? Tessék.

Öt-hat másodpercet üresen forgott a kamera, mindenki várt és aggódott. Aztán föltárult a kamera és berobbant Mařenka.

– Nincsen… doktor úr, a vérellátóban nincsen csoportazonos vér!

Csend. Az orvos az asztalon fekvő, eszméletlen kislányra nézett, aztán a másikra, aki azonnal megszólalt.

– Akkor itt az enyém.

Olyan tárgyilagosan mondta, mintha csak a ceruzáját kínálná matekórán.

– De hát azt nem lehet – szólta el magát már megint a nővérke.

Hanka öklelő pillantással nézett rá.

– Mit mondott? – sziszegte.

– Csendet kérek – mondta az orvos. – Ezzel nem segítenek. Kért nullás vért, Mařenka?

– Igen, egy perc és itt lesz.

– Jól van. Bízzunk benne, hogy az elég.

– És ha nem elég? – követelte a választ Hanka.

– Akkor kitalálunk valamit – mondta az orvos. – Te nem adhatsz vért, gyerek vagy. Ráadásul a szüleid sincsenek itt…

– És ha nem adok vért és Anežka meghal?! – csattant föl Hanka.

– Nem fog meghalni, ne aggódj…

– Én ne aggódjak?! – Hanka talpra szökkent. – De hiszen maga is aggódik! Azt hiszi, nem látszik?! Itt áll Anežka fölött és vár, egyre csak vár, valami csodára, hogy Anežka egyszer csak felül és jobban lesz, egyszer csak valaki beront egy üveg vérrel, valami majd csak történik, de nem fog történni semmi! – A végét már sikította, és ömlöttek a könnyei. – Úgyhogy vagy most azonnal fog egy tűt és munkához lát, vagy én kezdem el, ott fekszik az a halom kés! – Kinyújtott karral mutatott a műszeres asztalra, remegett a karja, de már egész testében remegett. – Ne bámuljon így rám, hanem csinálja! Nem hallja?!

Előrelépett, de a lába nem tartotta meg, elvágódott a padlón.

– Ennyi! – Karel bácsi már ott térdelt Eliška mellett. – Kislányom, jól vagy?

Jana egy szempillantás alatt leszökkent az asztalról és odatérdelt ő is.

– Eliška, kicsim, minden rendben?

Eliška egész testében rázkódott, aztán hanyatt fordult. Alig tudott beszélni a nevetéstől.

– Filmrendező… színésznő… hónapok óta csináljuk, és még mindig elhisznek mindent…

Az egészet fölvették egyvégtében, hiszen rengeteg munka és költség volt még a smink is, nemhogy a mentők segítsége. A tűzoltók, a rendőrök, a másik mentőkocsi a baleset után elment, a kaszkadőrök beültek egy étterembe, nekik még lesz később feladatuk.

Anežkát megmentették Hanka vérével, szigorú titoktartás mellett, mert ez törvényellenes, Hanka nemcsak gyerek, de egy baleset sérültje is, az életét kockáztatta a barátnőjéért. Valójában a szerelméért, de ezt persze csak ők ketten tudják. Még nem tért magához, de már túl van a veszélyen. Aztán kimentek megint, beültek a mentőkocsiba, Anežkát hordágyra fektették, leszíjazták, az apja, Hanka és a mentőápoló beült mellé, az orvos állva maradt, Filip pedig a sofőr melletti ülésre térdelt kis kézikamerával. Mirek volt a sofőr, mentős egyenruhában. Karel bácsi kiosztott köztük néhány rendezői utasítást, mert ő már végképp nem fért el a kocsiban. Ivan rendőrnek öltözött, felült egy rendőrségi motorbiciklire és elhajtott észak felé. Ők pedig délnek, vissza Prága irányába. Az orvos és az ápoló egész idő alatt Anežkáért küzdött, mialatt a kocsi eszeveszett iramban száguldott a főváros forgalmában. A valóságban egy néptelen, lezárt úton mentek alig negyvennel, de Mirek úgy tekergette a kormányt, mint aki lépten-nyomon megelőz valakit, sőt azt is meg tudta csinálni, hogy visító gumikkal befordul a sarkokon, pedig az út nyílegyenes volt.

Aztán a szirénájuk üvöltésébe bekapcsolódott egy másik sziréna is, Ivan utolérte és megelőzte őket, Mirek pedig hátraszólt, hogy itt egy motoros rendőr. Filip előrefordult a kamerával, a néző most óriási forgalmat lát maguk előtt, mert az összes filmgyári és egyéb bérelt kocsi előttük haladt, ezek között vágott most utat Ivan. Tényleg hatásos felvétel lesz, kis költségvetéssel.

Nemsokára megérkeztek a kórházba, ahol mindaz lezajlik majd, amit eddig fölvettek; valójában az az épület már messze mögöttük volt, egy magánház kapujába álltak be fél percre. Most Filip

mondta, hogy ennyi, leállította a kamerát, leült az ülésére rendesen, és visszahajtottak a stúdióba.

Janát másnap lépten-nyomon megállították a suliban, hogy mi baja, beverte-e a fejét, mert akárhogy igyekezett Soňa az oldószerrel, valami rózsaszín elszíneződés mégiscsak megmaradt.

Két hétig nem állhatott miatta kamera elé.

A kaszkadőrök a stúdió kapujában kezet ráztak Karel bácsival, nekik többieknek csak intettek és már ott se voltak. Nem volt szükség Eliška elővigyázatosságára, Jana egy percig se maradt kettesben Mirekkel. De bármikor találkozhatnak még, sok minden történik Barrandovban, sok forgatás zajlik egyszerre.

És végül is miért ne? Hisz tényleg helyes srác.

– Jól van, kezdjük el – mondta Karel bácsi. – Hanka kiitta a méregpoharat és kirohan az erdőbe. Itt megáll, ennek a fának a tövében, elfáradt, összekuporodik és elalszik. A második snittben jön maga, Mihalík bácsi, amarról érkezik, megtalálja, megrázza a vállát, ébresztgetni próbálja, aztán ellenőrzi a pulzusát. Végül a karjára veszi és elindul telefonálni. Ez az egész. Értenek mindent, gondolom.

– Értek én mindent, hogyne – dünnyögte Mihalík bácsi. Középtermetű, nehézkes, lassú mozgású ember volt, jóval túl a nyolcvanon, erős keletszlovák tájszólással beszélt, és úgy nézett ki, mint egy földhöz ragadt paraszt, akitől a postán tapintatosan megkérdezik, ne töltsék-e ki helyette az űrlapokat, mert nem illik rákérdezni, hogy tud-e írni-olvasni. Eliška szíve kihagyott egy ütemet, amikor itt az erdőszélen összetalálkoztak – csak akkor tudta meg, hogy Mihalík bácsival fog játszani. Mindent tudott róla. Húsz éve játszik öreg parasztokat, azelőtt eljátszott mindent, kémfilmek nyomozóitól Rómeóig és a török szultánig, könyveket írt, tanít a főiskolán, és minden elképzelhető díjat megnyert. Bármit vállal, bárkivel dolgozik, csak egyvalamihez ragaszkodik: ne szólítsák művész úrnak.

Előkészítettek, bevilágítottak, mint rendesen, közben Mihalík bácsi egy széken üldögélt, nézelődött, mellette egy asztalkán pohár és szódavíz állt, töltött magának, kortyolgatta. Már majdnem kész volt a kamera, amikor Eliškát elfogta a balsejtelem. Odaóvakodott az öreghez.

– Mihalík bácsi…

– Tessék.

Eliška hirtelen szlovákra váltott, sose próbálta, de nagy hibát hátha nem csinál.

– Az van a jelenetben, hogy maga fölemel engem és kivisz az erdőből.

Mihalík bácsi bólintott.

– Az van benne.

– De én negyven kiló vagyok, Mihalík bácsi.

Az öreg nem szólt semmit. Kiitta a szódavizet, letette a poharat, nehézkes mozdulatokkal föltápászkodott, aztán fölkapta Eliškát és a vállára dobta, olyan gyorsan, hogy neki elállt a lélegzete.

– Kezdhetünk! – érkezett Gabriela hangja az erdő felől.

Mihalík bácsi odafordult, bólintott, aztán visszatette Eliškát a földre.

– Inkább negyvenkettő – mondta.

Június 20., szerda

Olyan aranyosak voltak ezzel az öreg színésszel. Örülök, hogy ott voltam, bár nem volt jelenésem. Kétszer vették föl, mert Mihalík bácsi elsőre elégedetlen volt, és mindkétszer úgy emelte föl Eliškát, mint egy szakképzett ápoló, a két karjára fektetve. Ő meg csak feküdt, karját-lábát lelógatta, rábízta magát az öregre. Szépen sikerült életmentés volt, Hanka gyomrát most majd kimossák és rendbe jön. Testileg. Lelkileg nem, hiába jön vissza az apja, hiába ugrik a nyakába és bocsát meg neki könnyesen… mi ketten tudjuk, hogy az igazi ok Anežka.

Különös, mennyi minden belefér egy ilyen tévésorozatba. Karel bácsi valamikor a kezdet kezdetén azt mondta, ezeknek a családoknak a története egy kis szelet a világból, hiszen mindenféle emberek vannak köztük. Az utókor látni fogja, milyenek voltunk mi itt Prágában a nyolcvanas évek közepén, de az emberek mindenhol emberek, a sorozat játszódhatna Moszkvában vagy Athénben is, nem számít, milyen nyelven beszélünk, ugyanolyanok vagyunk. És Miloš példáját hozta, hogy a szerelem mindenütt és minden időben szerelem, a megcsalás az megcsalás, meg említette Hanka apjának elköltözését is, hogy az ilyen balesetek bármelyik családban előfordulhatnak, és… te jó ég, hát persze. Most jutott csak eszembe, amikor ezt leírtam, hogy amikor Karel bácsi erről beszélt, Eliška elfordult és lehajtotta a fejét, akkor gondoltam is rá, hogy talán náluk is történhetett hasonló, de akkor még nem is ismertük egymást, később meg már elfeledkeztem róla. Hát ez történt.

Még rosszabb, mint Hankáéknál, mert Kohoutek úr visszajött, de Černý nem jöhet vissza a börtön után sem, Eliška azt mondta, az anyja sem akarja látni többé.

Nagyon tetszett a reakciója a balesetnél. Olyan szenvedéllyel követelte, hogy vért adhasson, meg a mentőben is úgy aggódott Anežkáért, hogy komolyan tartottam Karel bácsiéktól, akármikor kiszúrhatják, hogy valami van a háttérben, túlzásnak tarthatják és leállíthatják az egészet. De nem szóltak semmit, végül is Hanka elég szenvedélyes lány, és ebben a helyzetben nem csoda, ha indulatosan reagál.

Néha eszembe jut, vajon mit szólnak majd mindehhez a nézők. Vajon rá fognak jönni Hanka igazi motivációjára? Végül is nincs más, amit elérhetne a szerelmével, úgy értem, nem lesznek egy pár, még egy szerelmes ölelést se kap, csak hálásat az életmentésért, de… de ha lesznek a nézők között, akik megértik, hogy valójában szerelmes Anežkába, akkor valahogy nem volt hiába ez az egész. Alakoskodunk, becsapjuk Karel bácsit és a stábot, nem mondjuk el nekik, amit fölfedeztünk, inkább nekiláttunk megvalósítani a saját szakállunkra, a forgatókönyv keretein belül – de akkor volt értelme. Hanka szerelme valamilyen módon mégiscsak fennmarad az utókornak. Hiszen ő maga és Anežka is csak a filmszalagon fog létezni.

– Syrovátka lakás.

– Jó estét… Anežkát keresem.

– Én vagyok, tessék!

– Hanka anyja vagyok…

– Á, jó estét, Marie néni, miben segíthetek?

– Hanka… nincs nálatok?

– Nincs, ma nem jött át.

– Értem… köszönöm, elnézést a zava…

– Marie néni! Mi a baj?

– Nem tudom. Csak valami nincs rendben. Mindegy, majd… majd kiderül. Szervusz.

– Ennyi! – mondta Karel bácsi. – Jól van, megtartjuk. Eliška, neked is van egy telefonbeszélgetésed, vehetjük azt?

– Persze, Karel bácsi.

A telefonhívásokat is kétszer vették föl, mindkét helyszínen, most éppen Anežkáék nappalijában. Marie néni nevében Gabriela végszavazott, mert Jana Celá nem ért rá, és itt csak Anežka lesz fölvéve. De Hankának is van egy telefonja itt, Anežka nappalijában, amit a háziak háta mögött intéz titokban, amikor csak ketten

vannak otthon és becsönget a postás, így Anežka is magára hagyja.

A forgatókönyv szerint Hanka dupla ármányt sző, beszervezi Milošt egy születésnapi meglepetésbe Věra számára, ami sikerül is, de ahhoz vezet, hogy Miloš lebukik Věra előtt pénzügyi megbízhatatlanságával is. Ugyanakkor azzal, hogy Anežkának adja ki magát a telefonban, elhiteti a férfival, hogy Anežka megbékélt az ő kapcsolatukkal és már nem gördít akadályt elébük. Ez óvatlanná teszi, és egyszer elszólja magát Anežka előtt.

De most nem tudták fölvenni a jelenetet. Eliška épp csak belebújt a világoskék kardigánjába, amit Anežkánál éppen visel, és Soňa igazított egyet a sminkjén és a haján, amikor beesett egy sietős fiatal nő.

– Jaj, Karel, de jó, hogy itt vagytok – hallotta Eliška a háta mögül –, figyelj, óriási bajban vagyok, mondd, hogy tudsz rajtam segíteni!

– Csak pénzt ne kérj, Olinka, mást mindent.

– Dehogy kell nekem pénz. Egy kislány kellene, nem jött el, akit vártam, és a nyakamon a határidő. Csak pár tekercs, aztán visszahozom.

Eliška fölkuncogott. Ez ki akarja kölcsönözni valamelyiküket, vajon kölcsönzési díjat is fizet és átvételi elismervényt is ír?

– Nincs akadálya, tudjuk őket egy kicsit nélkülözni. Kislányok, idejönnétek egy percre?

Soňa letette a szerszámait. Eliška fölállt, odament Karel bácsiékhoz.

– Igen, titeket ismerlek – nézett rájuk a nő, aki Eliškának teljesen vadidegen volt. Összecsavart füzet volt a kezében. – Láttalak felvételeken. Olga Klimková vagyok, szinkronrendező, és van egy gazdátlan szerepem, amire kellene nekem valaki…

– Sokat beszélsz, Olinka – mondta Karel bácsi, és kivette a nő kezéből a füzetet. – Nézzétek ezt meg, kislányok.

Átvették tőle, kinyitották valahol középen és azonnal olvasni kezdték. Eliška kezdte.

– És azok ott micsodák?

– Hol? – kérdezte Jana.

– Ott a dombtetőn, lassan mennek jobbra.

– Hát alighanem jobb a szemed, mint az enyém, kislányom. Azt mondod, jobbra?

– Igen, nagyapó!
– Milyen a formájuk? – Janának arcizma se rezdült, amiért ő lett a nagyapó.
– Nem tudom…
– Hányan vannak?
– Négyen.
– Csövük van?
– Nem tudom… azt hiszem…
– Jól van. Eleget láttál. Azok ott a fasiszták tankjai. Varsó felé mennek. Gyerünk, be kell indítanunk a motorbiciklit.
– Én is mehetek, nagyapó?
– Ne félj, eljön még a napja, hogy te is harcolhass. Amilyen világot élünk… itt lesznek ezek a nyakunkon még sok évig. De most elviszlek nagyanyádhoz, majd ő vigyáz rád.
– De rád ki fog vigyázni, nagyapó?
Hirtelen elhallgattak mindketten, pedig fél oldalt sem olvastak még.
– Dramaturgiából jeles – mosolygott Karel bácsi.
– Hát akkor… a kisebbiket elvinném, Karel. Ugye te vagy Eliška? A másik nevedet nem tudom…
– Krátká – vágta rá Eliška határozottan.
– Persze, igen… te változtattad meg a nevedet, emlékszem. Eljönnél velem egy kisebb szinkronszerepre? Hamar megvan és azonnal fizet.
Eliška pislogott. Váratlanul érte, hogy pénzt emlegetnek neki, bár persze Hanka Kohoutkovát is pénzért játssza el, de erről csak valamikor a kezdet kezdetén beszéltek, azóta eszébe se jutott… és még váratlanabbul, hogy őt itt számon tartják, emlékeznek a névváltoztatására, ha a nevére még nem is.
Hát hogyne vállalta volna el. Egy partizán unokáját szinkronizálta egy lengyel háborús filmben, alig két stúdióval arrébb Anežkáék nappalijától. Fantasztikusan érdekes volt, inkább játék, mint munka. Meghallgatta, mit mond a lengyel kislány, a kezében volt a fordítás, és föl kellett olvasnia, persze rendes átéléssel, úgy, hogy egyezzen a szájmozgással. Két jelenetet megcsinált, aztán Olinka kiszólt a rendezői fülkéből:
– Eliška, én nem tudtam, hogy te csináltál már ilyet korábban.
– Dehogyis – lepődött meg ő –, eddig eszembe se jutott, hogy ilyennel is foglalkozhatnék.

Ezzel vette kezdetét szinkronszínésznői karrierje. A következő időszakban hetente négy-öt filmben is játszott. Igaz, ezek mind nagyon kicsi szerepek voltak, megesett, hogy egy filmben a hős ment valahol, szembejött egy lány, köszönt neki, és soha többé nem jelent meg a filmben – ilyen szerepeket kapott. De hát ezt is meg kell csinálnia valakinek, és jópofa munka volt, gyorsan és jól fizetett, no meg nagyobbra úgyse ért volna rá a *Családi történetek* miatt.

Jana két nappal később kezdte, de nem szinkronnal. Felkérték egy gyerekműsor vezetésére.

Június 30., szombat

Úgy látszik, a közönség megismer minket, még mielőtt a sorozat elkészül. Decemberben ér véget a forgatás, aztán az utómunkák, még rengeteg idő, amíg láthatják Hankáékat. De engem ebben a műsorban háromhetente látni fognak, Eliška szinkronjai pedig hamarosan adásba mennek. Persze a nevünket még nem fogják tudni. De Eliškának szép, jellegzetes hangja van, és aki fölfigyel rá valamelyik szinkronban, az ráismer majd a sorozatban is.

Július 6., péntek

Nehéz hét volt. Hétfőtől szerdáig délelőtt forgattunk Karel bácsival, tegnap meg ma délután, a többi időben szinkron meg gyerekmagazin. Már én is kaptam szinkronszerepet. A hétvégén pihenünk, aztán hétfőtől jöhet megint a meló.

Nem tudom, min múlik a hírnév, de azon biztos nem fog, hogy nem dolgozunk meg érte. Barrandovban meg a tévében már egyre többen köszönnek nekünk ismerősként. Híres színészek biccentenek nekünk a folyosón. Már Jirka is kapott szinkronszerepet, a bátyámat játssza egy NDK filmben, és megőrül azért, hogy egyszer együtt játszhasson Rudolf Hrušínskývel. Én kitartok Hanzlík mellett. Eliška azt mondta, mindenkivel játszani szeretne, akivel csak lehetséges.

Hétfőn reggel vették föl azt a vasárnap estét, amikor Pavel becsönget Anežkáékhoz.

– Hát te?

– Hát csak én. Bejöhetek?

– Gyere…

Eliška a maga részéről eléggé helytelenítette, hogy csak úgy beengedi a srácot, amikor a szülei nincsenek itthon. De nem szólhat bele, pedig az osztálytársának az anyja. Csak hát az áll a forgatókönyvben, hogy be kell engednie.

Bementek a nappaliba, kézikamerával, Filip mellettük lépkedett hátrafelé.

– A szüleid?

– Pontosan tudod, hogy nincsenek itthon, Pavel. Halljuk, miért jöttél.

– Emlékszel, miről beszéltünk a múlt héten?

– Nem, miről?

– Erről – felelte Pavel, és átölelte.

– Hé, hé, kisöreg. Ha azt hiszed, hogy akármikor átugorhatsz egyet csókolózni, rossz lóra tettél. Azért, mert kétszer megtehetted…

– És most miért nem?

– Mert nem vagyok a barátnőd.

– És miért nem vagy a barátnőm?

Anežka meglepve nézett Pavelra.

– Úgy érted… járni akarsz velem?

– Miért, nem tetszik? Izé… á, elrontottam.

– Ennyi! Semmi gond – mondta Karel bácsi. – Jirka, kérhetnék egy kicsit több érzelmet? Te már igazán szerelmes vagy belé, meg akarod hódítani, jó?

– Hogyne, Karel bácsi.

– Akkor vegyük az öleléstől. Tessék!

– Hé, hé, kisöreg. Ha azt hiszed, hogy akármikor átugorhatsz egyet csókolózni, rossz lóra tettél. Azért, mert kétszer megtehetted…

– És most miért nem?

– Mert nem vagyok a barátnőd.

– És miért nem vagy a barátnőm? – mosolygott Pavel valami csodálatosan szerelmesen.

Anežka meglepve nézett Pavelra.

– Úgy érted… járni akarsz velem?

– Miért, nem tetszem?

– Azzal te ne foglalkozz, hogy tetszel-e. Azt mondd meg, miért járnék veled, még ha tetszenél is.

– Miért, valaki mással szeretnél járni?

Anežka bosszúsan fújt egyet.

– Nem ezt kérdeztem! Folyton valami más kérdést teszel föl ahelyett, hogy válaszolnál. Miért járnék veled, azt mondd meg!

– Mert úgy beléd szerettem, hogy el se tudom mondani, állandóan rád gondolok, és az se zavar, hogy Vašek most meg a válladra lógatja be a mikrofonárnyékot, mert neked még az is jól áll, Anežka…

– Ennyi! – harsant Karel bácsi.

– …soha nem ismertem senkit, akinek ennyire jól állt volna a mikrofonárnyék a vállán vagy a haján, azt se bánom, ha olyan gyerekeink lesznek, akiknek a vállán mind ott lesz Vašek mikrofonárnyéka…

– Hagyd már abba!

Anežka és Pavel egy pár lett, bármennyire fog szenvedni Hanka emiatt. Megvolt az első igazi szerelmes csókjuk, Eliška még éppen meg tudta nézni, aztán áthívták a másik szobába, ellenőrizni egy bedíszletezést.

– Szia, apa – mondta František bácsinak.

– Szervusz, kislányom.

– Hogy kerülsz te… jaj, miket beszélek, hogy kerül maga ide, František bácsi?

– Most jövünk látogatóba Syrovátkáékhoz – felelte az öreg, és megvárta, amíg Eliška megnézi a bútorokat és rábólint. Aztán a vállára tette a kezét. – Gyere csak…

Hátrakísérte a szekrénysor mögé, ahol a falnak kellene lennie, de az csak utánzat, van itt egy benyíló, ahol kábeleket, lámpákat, rekviziteket tartottak.

– Ide hallgass, Eliška. Mi lenne, ha visszategeznél?

Eliška döbbenten nézett rá.

– Hogy én… de hát…

– Hagyd a tiszteletköröket. Még nem fejeztem be. Én holnap forgatok itt utoljára, van egy vendégjátékom Brnóban, úgy dolgoztunk, hogy addig minden jelenetemmel végezzek. De szeretném a jövőben is figyelemmel kísérni a pályádat.

Eliškának fogalma se volt, hogy mit feleljen. Egy ekkora nagy színész, aki… aki… annyi díja van, mint…

– És ha akarod, köszönhetsz ezentúl is úgy, hogy szia, apa. Én örülnék neki.

František bácsi barázdált arca hirtelen elhomályosodott, minden megremegett Eliška előtt.
– No, no – mondta az öreg színész, és esetlenül magához ölelte.

– Úristen – lehelte Jana negyedórával később, amikor el tudta neki mondani.
Eliška bólintott. Még nem nagyon tudott mihez kezdeni a dologgal.
– Akkor lett egy apád.
– Ap…
– Igen. František bácsi oda fog figyelni a karrieredre és segíteni fog. Közismerten nagyszerű apja volt a gyerekeinek. Vagyis nyilván most is az, csak ők már felnőttek. Te lettél a legkisebb.
– Ugyan már…
– Mit ugyan már? Azt hiszed, csak akkor lehet valaki az apád, ha feleségül veszi az anyukádat? Csak ha téged Eliška Rousovának hívnak?
– Hát… nem tudom…
– No látod. Lett egy apád. Örülj neki és tedd el jól.
A dolog hátránya rögtön kiderült. Az Anežkáéknál tett látogatásnál Eliška annyit bakizott, hogy a nyolcperces jelenetet több mint félórát tartott fölvenni.
– Jól van, gyerekek – mondta végül Karel bácsi –, kicsit nehéz volt, de megvan.
– Sajnálom – mondta Eliška bűnbánóan.
– Ne törődj vele. Egy kis indiszpozíció mindenkivel előfordul. Oké, készüljünk a következőre, Soňa, igazítanál Jana sminkjén? Köszi szépen.

Eliška tűnődve hallgatta a stáb jól ismert, százhangú moraját, amiben Karel bácsi baritonja keveredett Josef magasabb hangjával és Filip mélyebb dörmögésével, a munkások rövid válaszaival és a színészek eszmecseréjével. S egy pillanatra elkapta František bácsi… *apa?*… az ő tekintetét, amint fölnéz a szerepéből, egy pillanatra egymásba kulcsolódik a pillantásuk, és elmosolyodik. Őrá mosolyog. „Apa”…
Igen, játékból apának szólítja már hónapok óta, de hogy valóságosan is, amikor nem forgatnak, tudná-e így szólítani… nem játékból? Nem az számít, hogy van már egy apja. Az az apa nincs.

Börtönben van, és ő nem akarja látni akkor sem, ha kikerül onnét. De… de még ha…

„Megmentetted a lányomat, Hanka. Most már mindkettőnk vére kering az ereiben. Ezt csak azzal tudom viszonozni, ha ezentúl úgy tekintelek, mint Anežka testvérét." Ezt Anežka apja mondta a véradás után, Hanka egy ölelést is kapott tőle, nehéz volt fölvenni, mert *őt,* Eliškát annyira fölkavarta…

Annak idején nevettek is Janával, hogy eszerint Hanka a testvérébe szerelmes, csakhogy… akkor Hankának is van egy ilyen pótapja.

Eliška oda se figyelve leül valahová, lehunyt szemmel nagyokat lélegzik, már nem is hallja a filmgyár zsivaját. A forgatókönyvben is van rá példa, hogy lehet valaki a gyereke valakinek, akihez valójában semmi köze, ráadásul titokban, hiszen a törvényellenes véradásról nem szólhatnak senkinek. František bá… *apa* és őközötte még csak nem is lesz titok, mindenki tudhat róla.

S ebben a pillanatban egy kezet érez a vállán, egészen könnyed érintéssel.

– Minden rendben, kislányom?

Karel bácsi. Eliška csak bólint, szólni nem tud, a szemét sem nyitja ki, mert csukott szemmel jobban látja, hogy ha megállapodás nem is szentesíti, valamiképpen az apja lett már Karel bácsi is, akinek mint rendezőnek kicsit mindnyájuk apjának kell itt lennie, de ő, Eliška az egyetlen, akire külön odafigyel, akiről számon tartja, hogy érzi magát, hogy érezte magát tíz perce, húsz perce, harminc perce, akire úgy vigyáz, mint egy ritka, értékes hangszerre.

– Eliška? – hallja valahonnét messziről Gabriela hangját. – Ja, kösz, már látom.

Gabriela odajön hozzá.

– Üzeneted jött a… minden rendben, Eliška?

Eliška bólint.

– Üzeneted jött a stúdió központjából.

Eliška kinyitja a szemét, átveszi a cédulát, Gabriela továbbmegy. *Eliška Černá, négyes stúdió,* ez áll a tetején idegen kéz írásával, de a családnevet áthúzták pirossal és fölébe írták: *Krátká.* Az Gabriela írása. S az üzenet. *Novotnýék Liberecből visszahívást kérnek Jitka ügyében.*

Akkor hát sikerült. Igen, azon a cédulán, amit odaadott, a stúdió központi száma is rajta volt, hiszen otthon alig vannak. Novotný-

ék hajlandók lesznek tárgyalni, valami megállapodást kötni Jitka jövőjéről. Két hónap elég volt hozzá. Mindegy, hogyan állapodnak meg. Ennél a mostani helyzetnél minden csak jobb lehet.

Elteszi a cédulát, rajta van Novotnýék száma, arra szüksége lesz.

De a napnak még nincs vége.

Az utolsó előtti jelenet megint Anežka és Pavel szerelmi kettőse, és Hanka megint megzavarja őket, de ezúttal telefonon. A felvétel után Jirka odajön Eliškához.

– Jó voltam?

Eliška bólint. Jirka vigyorog.

– Ugye milyen nagyon szerelmes vagyok Anežkába?

Eliška megint bólint, de lassabban, a fiú szemében valami csillogást lát, ami nem volt ott ezelőtt, és egyszer csak megérzi, hogy a vigyorgás nem igazi, színészi játék, a csillogás az igazi, a vigyor csak figyelemelterelés. És Jirka már mondja. Nem, még nem mondja.

– Engem tényleg nem zavar, ha Anežkán mikrofonárnyék van.

Eliška mosolyog, de valami belső remegést érez.

– Ha az ember igazán szeret valakit, nem zavarja, ha mikrofonárnyék van az illetőn. Észreveszi persze, de nem számít, nem törődik vele, akkor se, ha nem akkor szerelmes az illetőbe, amikor megy a kamera, hanem éppen akkor, amikor nincs is kamera a közelben. Az a jobb szerelem, mert nem kell hozzá operatőr, statív, kamera, egész tévéstáb, mint Anežkához, aki nagyszerű lány, de már érzem, hogy nem lehet köztünk semmi komoly, mert ő benne van a forgatókönyvben, én meg nem. De nincs mindenki forgatókönyvben. Itt vagy például *te,* Eliška, akinek félórája lököm a sódert, mert muszáj valahogy összeszednem a bátorságot ahhoz, hogy szerelmet valljak neked.

Eliškával szíve kalapálni kezd, a világ meglódul vele, s már csak Jirkát látja, aki nem vigyorog már, olyan komolyan néz rá, mint még soha, egylépésnyi távolságról, de ezt az egy lépést nem teszi meg, hanem a kezét nyújtja. Eliška ösztönösen nyújtja a sajátját, s ahogy kezet fognak és egymás szemébe néznek, már érzik mindketten, hogy itt kezdődik az életük.

Elkészültek a mai utolsó jelenettel is. Eliška kisétál a filmgyár elé, egyedül, túlságosan tele a feje mindennel, nem tud most másokra figyelni. Csak téblábol az esti szélben, az elhaladó autókra oda se pillant. De csakhamar megjelenik Jana is.

– Jirka.

Csak ennyit mond, Eliška egy pillanatig válaszolni akar a kérdésre, hogy mindjárt jön ő is, aztán megérti, hogy ez nem kérdés volt. Lehajtja a fejét, aztán bólint.

– Itt volt már az ideje. Olyan rendes srác és olyan régóta szerelmes beléd.

– De hát te honnan…

– Az utolsó jelenetből. Hanka olyan szenvedéllyel vallott szerelmet Anežkának, mint még soha. Aggódtam is, hogy észrevesznek valamit, de hát persze nem veszik észre soha. Vagy ha mégis, a forgatókönyvnek tulajdonítják.

Eliška mosolyog és bólint.

– Még rengeteg jelenetünk van együtt, Eliška – mondja Jana.

Eliška bólint.

– A forgatás fele még előttünk van. Rengeteget kell még dolgoznunk, hogy Hanka és Anežka szerelme igazán olyan legyen, amilyet megérdemelnek.

Eliška megint bólint. Jana odalép hozzá, Eliška fölnéz rá, Jana lehajol, s Eliška puha melegséget érez az ajkán.

Nézik egymást, körülöttük zsibong a filmgyár élete, szelíden fúj a nyáresti szél.

Utószó

Ha az olvasó ismeri a *Mindenki tanköteles* című csehszlovák tévésorozatot, esetleg olvasta róla írt tanulmányaimat, sok mindent ismerősnek találhat ebben a könyvben. A történet alapgondolatát valóban ez ihlette, de az a tévésorozat, amelyet regényemben forgatnak, sosem létezett, szereplőim sosem éltek – s ha valóságos személyekre hasonlítanának, az részint véletlen, részint játékos kedvem eredménye.

Több mint egy évig dolgoztam ezen a regényen, s úgy esett, hogy életem ezalatt bekövetkezett fordulatainak is visszhangját tudtam adni lapjain. A végkifejlet ezért jelentősen eltér az eredetileg tervezettől, de bízom benne, hogy a változás a történetnek előnyére, hőseimnek pedig örömére fog szolgálni.

Családi történetek

csehszlovák tévésorozat
1984

írta	Ivan Kisch
dramaturg	Jana Kolářová
fényképezte	Filip Kyselovský
rendezőasszisztens	Gabriela Kováčová
fővilágosító	Josef Dřevínek
öltöztető	Zdenka Tomanová
könyvelő	Jakub Sládek
rendezte	Karel Holinka

Vítězslav Kohoutek	František Rous
Kohoutková	Jana Celá
Hanka Kohoutková	Eliška Krátká (Černá)
Anežka Syrovátková	Jana Javorská
Věra Syrovátková	
Pavel Kořínek	Jirka
Jiřina Šourková	Renata Doležálová
igazgatónő	Věra Truhlářová
kaszkadőrök	Mirek Hlavatý, Ivan Gruber